

II. Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A terület hazánk kistájkezelési tervének szerint túlnyomórészt az Észak-Magyarországi Középhegység makrorégióban, azon belül a Cserhátvidék középtájon belül a Kódsdi-dombság, Nézsai-Csővári-dombság, a Galga-völgy és az Ecskendi-dombság mikrorégiókba tartozik. A nyugati szélén különállóan elhelyezkedő Csörögi-szőlők terület rész viszont az Alföld nagytájában, azon belül a Dunamenti-síkság mezorégióban, a Pesti hordalékkúp-síkság kistájában található.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A terület az alföldi síkból kiemelkedő középhegységi szegélyterület domborzati jellemzői, így éghajlata is ennek megfelelően mérsékelt hűvös – mérsékelt száraz. Az évi napfénytartam 1950 óra körül van. A nyári hónapokban 780-800 óra körüli, télen 170-185 körüli a várható napsütés órák száma.

Hőmérsékleti viszonyok

Az évi középhőmérséklet 9,5 °C körül alakul, a nyári félévé 16-16,5 °C. Évente mintegy 185 napon keresztül a napi középhőmérséklet több mint 10 °C. A fagymentes időszak hossza mintegy 178 nap. A nyári legnagyobb felmelegedés átlagos értéke 32 °C, a téli legerősebb lehűlése -16,5 °C.

Csapadékviszonyok

Az évi csapadékátlag 580-600 mm körüli, aminek nagy része, mintegy 350 mm a vegetációs időszakban hullik. A 24 órás csapadékmaximum értéke 70 mm. A hótakarós napok száma 35-40 körüli, az átlagos hóvastagság 20-22 cm.

Szélviszonyok

A leggyakoribb szélirány az észak-nyugati, az átlagos szélesség a Naszály környezetében 3 m/s.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A vizsgált terület az Északi-középhegység legszárazabb területe. A dombokon lehulló csapadékot számos, többnyire szabályozatlan kis patak, vízfolyás vezeti el, melyek közül mára a klímaváltozás következtében több időszakossá vált (Kódsdi-patak, Rádi-patak, Némedi-patak, Szilágyi-patak, Sinkár-patak, Nézsai-patak). Jelentősebbnek csupán a Galga-patak mondható, mely észak-déli irányban húzódik saját völgyében. A terület nyugaton a Duna vízgyűjtőjén helyezkedik el, míg a Galga és mellékvízeinek befogadója a Tisza.

Természetes állóvíz nincs, de mesterséges tavak patakduzzasztásokkal több helyen is megtalálhatók. Kiterjedését tekintve a Barina-patak mentén védőgátakkal kialakított csővári Barina-tavak, valamint az Acsa-püspökhatvani Sinkár-horgásztó mondható jelentősebbnek, melyek intenzív horgászvízekként vannak hasznosítva.

1.1.3. Földtani adottságok

A tárgy terület földrajzilag az Északi-középhegységen belül a Kódsdi-dombság és a Nézsai-Csővári-dombság kistájakat öleli fel. Földtani felépítését tekintve azonban a Naszály, és néhány más, mészkőből, dolomitből álló környékbeli sásbérc valójában a dunántúli-középhegységi mezozoos vonulat folytatásának tekinthető, de összeköttetésük délnyugati irányban csak mélybe zökkenve, a Visegrádi-hegység vulkanitjai alatt van meg. A földtanban ezért ezt a területet Duna-balparti rögzök néven tárgyalják, ezzel utalva a dunántúli földtani analógiákra. A rajtuk lévő, és a köztük elterülő

medencéket kitöltő harmadidőszaki fedőképződmények is szorosan kötődnek a Budai-hegységekhez. Cserhádi vonások az üledékes rétegsorban nem, csak a Galga-völgyben, magmás kőzetek formájában jelentkeznek.

A felszínen lévő kőzetek alapján a terület földtani története a triász időszak közepétől kezdődően mintegy 240 millió éven keresztül követhető nyomon. A Vác fölött emelkedő Naszály (Naszál, Nagyszál) fő tömegét legidősebb képződményei, a triász dolomit és mészkő alkotják, amelyek az egykori Neotethys-óceán selfjén rakódtak le. A felső-triászban sekélytengeri platformok területén, és a köztük lévő medencékben zajlott a karbonátos, esetenként kovás üledék lerakódása. A ciklusos felépítésű Földolomitban (fT3, pl. Kőporos D-i lejtője), és a triász utolsó szakaszában képződött, sekélytengeri, vastagpados, ugyancsak ciklikus felépítésű Dachsteini Mészkőben (dT3) megkülönböztethetőek az egymással váltakozó kiszáradási szintek, az algaszőnyeges, onkoidos sávok, és a lagúnák, árapály-csatornák üledékei, amelyben főként csigák és kagylók (*Megalodus*) fordulnak elő.

A többi, egymás közelében lévő rögben három hasonló korú, de lényegesen eltérő környezetben keletkezett képződmény található, amelyek rétegtani kapcsolata még nem tisztázott. Valószínűleg tektonikusan kerültek egymás közelébe. A Keszeg és Nézsai között kibukkanó sasbérceket Földolomit, valamint a Dachsteini Mészkő egy zátony és zátony-előtéri lejtő fációs helyi változata, a Nézsai Mészkő (dnT3) építi fel. A Vas-hegy északi felét a Vashegyi Dolomit (vaT2-3) alkotja, amelynek kora középső-késő-triász lehet, így nagyobb földtörténeti időtartamot ölel fel, mint a Földolomit. Magát a csővári Vár-hegyet a nyílt tengertől többé-kevésbé elkülönült, részben anaerob medencében lerakódott, felső-triász–alsó-jura Csővári Mészkő (cT3-J1) építi fel, amit barnásszürke, vékonyréteges, bitumenes mészkő, dolomitos mészkő és dolomit képvisel, egyes szakaszain kovás foltokkal, tüzkölencékkel. Rétegsora magába foglalja a triász-jura határt, ezért ez a feltárás a hazai földtani kutatások egyik sokat tanulmányozott, nemzetközileg is számontartott helyszíne.

A Dunántúli-középhegységben a jura és a kréta során többé-kevésbé folyamatos volt a tengeri üledékek lerakódása, de a Duna-balparti rögökben triásznál fiatalabb mezozoikumi képződményeket az alpi hegységképződés során zajló intenzív erózió miatt csak a csővári Vár-hegyen lehet kimutatni. E lepusztulási időszakokhoz köthetők a triász alaphegység karsztos töbreiben felhalmozódott vörös-, és bauxitos agyagkitöltések (pl. Naszály); valamint nézsai bauxittelep (gE1-2) kialakulása.

A harmadidőszak első tengerelöntése az eocénben érte el a területet. A partvidéki mocsarak, elzárt lagúnák rétegsora barnakőszén-telepeket is tartalmaz a Naszály déli lejtőjén (kosdi szénmedence). A felső-eocén tengert már a nagyforaminiferák (*Nummulites*, *Discocyclina*) uralták. Ezek vázai kőzetalkotó mennyiségben dúsultak fel a pados, gumós, felső-eocén Szépvölgyi Mészkőben (sE3), ami a Naszály-plató keleti részén, az egykori kosdi szénbánya feletti völgyben jellemző, de Keszeg és Nézsai környékén is megtalálható.

A tengerszint növekedésével az eocén végén finomszemcsés törmelék beáramlása váltotta fel a karbonátképződést. Az oligocénben először a medence rosszul szellőzött mélyén a lemezes, halmaradványos Tardi Agyag (t-kO11) rakódott le, majd idővel az ismét átszellőzötté vált tenger előnyomulása következett. Ennek a transzgresszióknak a bázisát képviseli a kovával cementált Hárshgyi Homokkő (hO11), aminek alapanyagát, a durvaszemcsés törmeléket, kavicsos homokot a tenger partvidékén rakták le az áramlatok a triász alaphegység lepusztult felszínére. Változatos szemcseméretű, a homok mellett durva kavicsokat is tartalmazhat, de a Cserhátban nemesagyag telepek is lehetnek benne. Főként a Naszály gerincét és keleti oldalát borítja, a hegy utólagos tektonikus feldarabolódása miatt nagyon különböző magasságokban és helyzetekben.

Az agyaglerakódás tehát tovább folytatódott az oligocén során, túlterjedve a Tardi Agyag medencéjén. Ennek eredménye a több száz méter vastag Kiscelli Agyag (kO11), ami a Tardi Agyaggal együtt a Naszály oldalában több kisebb foltban is fel van tárva, és a cementgyártás egyik

alapanyagát szolgáltatja (Gombás környékén); de Rád, Penc és Csővár között, valamint Püspökszilágy térségében is előfordulnak.

Az oligocén vége felé bekövetkezett tengerszint-csökkenés nyomán homok áramlott a sekélyedő tengermedencébe, és az üledékgyűjtőt a késő-oligocénben, kora-miocénben, kb. 25 és 18 millió év között fokozatosan homokos agyagok, laza kötésű homokkövek töltötték fel. Ennek eredménye a Törökbálinti Homok (tO12), amelynek képződése két tenger-visszahúzóási esemény között lefolyt kisebb transzgressziót reprezentál. Sekélytengeri keletkezési körülményeit a keresztrétegzettség, durvahomok betelepülések és a jellegzetes sekély vízi kagylófauna (Glycimeris-Pteria-Ostrea) jelzik. Ez a terület legerősebben kőzete, ami a Naszálytól a Galga-völgyig szinte minden patak völgyben és domboldalon a felszínre bukkan.

Az oligocén és a miocén során, a területen folyamatos tengeri elöntés volt, aminek a képződményei azonban, lágy, gyengén kötött üledékek lévén már lepusztultak (Budafoki Homok, Fóti Homok), és lankás dombokat hagytak maguk után. Csak Galgagyörk közelében maradt meg néhány kis foltban a csigavázak kioldott helyeinek tömegét tartalmazó durvamészke (Kozárdi Formáció, kMs), a kiédesedő vizű szarmata tenger maradványa.

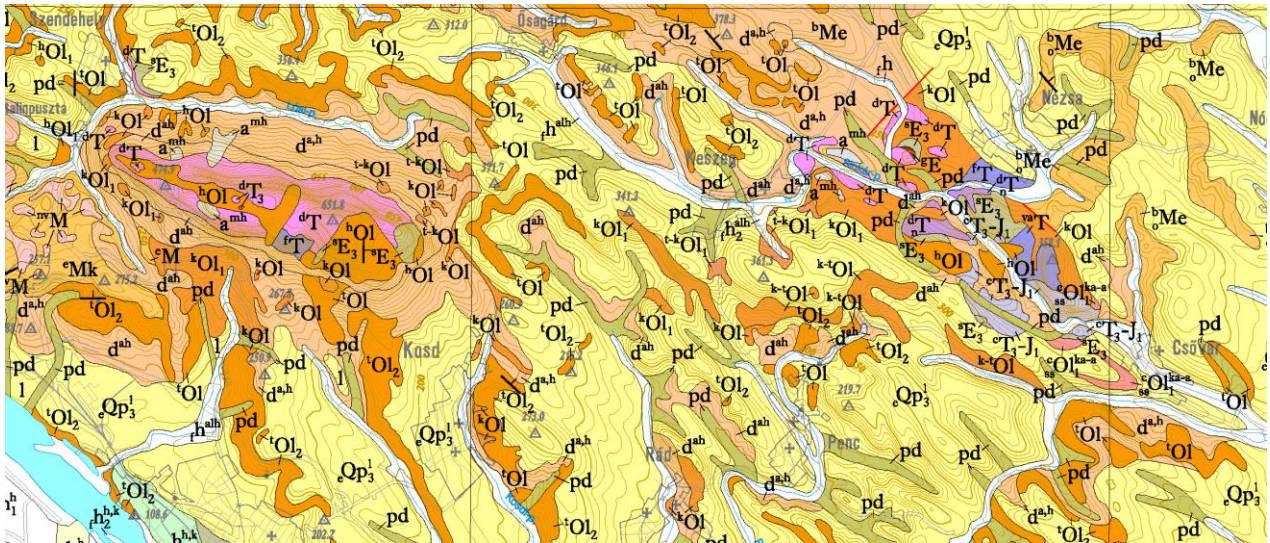
A miocén vulkanizmus nyomai azonban, ellenállóbbak lévén, csekély földrajzi elterjedésben ugyan, de jobban megmaradtak. Ezt a Nagyhársasi Andezit (nhM) képviseli, kora alsó-bádeni, 14-15 millió éves, ilyen kőzet építi fel a Mátra és Cserhát fő tömegét. Galgagyörk és Galgamácsa térségében van a legdélebbi előfordulása, ahol egy 2,5 km hosszú, 200-1000 méter szélességű pásztaban jelenik meg, amelyet több kőfejtő tár fel. A Püspökszilágy és Csörög közt, illetve Püspökszilágytól nyugat-északnyugati irányban húzódó, valamivel fiatalabb Kékesi Andezit telérhajók (ket) követhetők. Ezek eredetileg hasadékvulkánok voltak, amelyek törésvonalak mentén nyomultak az idősebb üledékek közt a felszín felé, és ott szilárdultak meg. Mivel az áttört üledékeknél keményebbek, jobban ellenálltak az erózióknak, így most a környezetükből kipreparálódva ezek alkotják a dombvonulatok gerincét.

A miocén késői szakaszában, kb. 10 millió éve alakult ki a Kárpát-medencében a teljesen kiédesedett vizű Pannon-tó, amelynek üledékei a kárpáti ívből a folyók által beszállított törmelékből származnak. A vízszint növekedése során a pannon üledékek részben elborították a Duna-balparti rögök déli előterét is, partszegélyi üledéksort hagyva hátra (Bükkaljai Lignit, bPa). Ezekből mára már csak a Galga-völgyben maradt meg egy kevés Galgagyörk, Galgamácsa, illetve Püspökszilágy térségében.

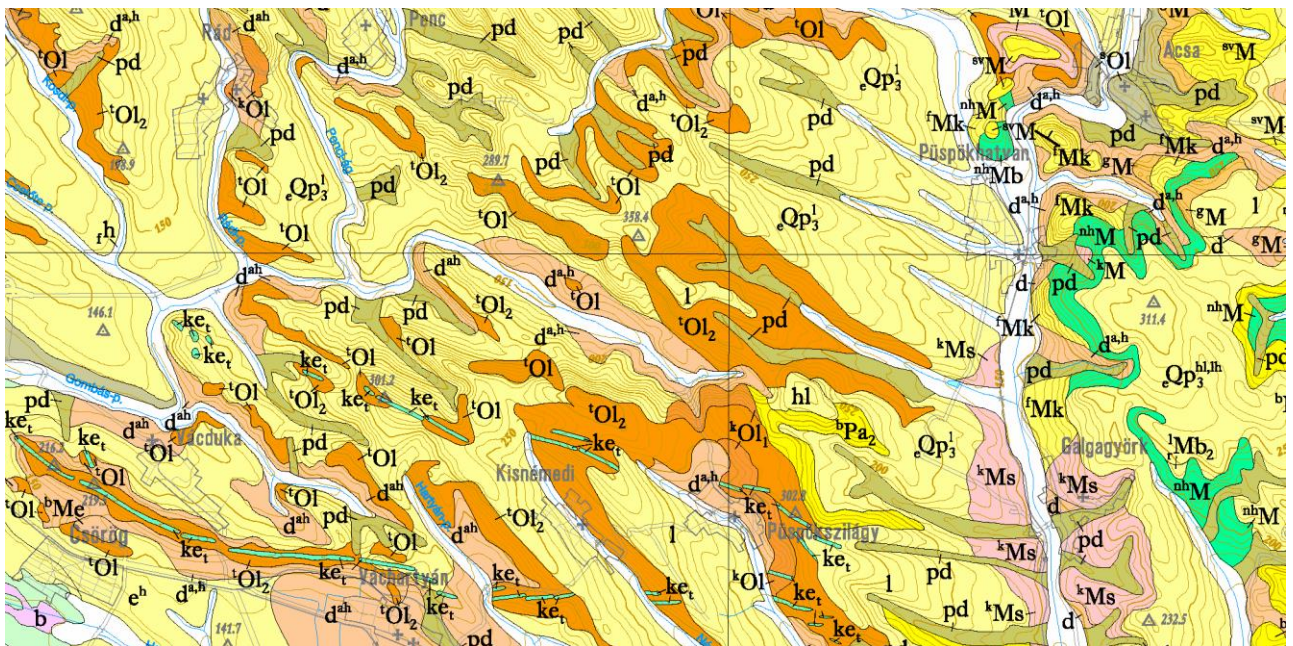
A Pannon-tó feltöltődését követően a Kárpát-medencében szárazulat jött létre, amelyen megindult a kőzetek lepusztulása. A medence süllyedésével felerősödött az erózió. A laza kőzetekből álló felszínen, a fel-felújuló törésvonalakhoz igazodva, sűrű vízfolyáshálózatot jött létre. A Duna bevágódásával párhuzamosan az üledékgyűjtőjén lefolyó patakok törmeléket szállítottak ki a hegység belsejéből, ennek során jött létre a lankás, lapos dombhátak és sekély, eróziós-deráziós völgyek rendszere.

A negyedidőszakot a szinte mindent beborító lösztakaró (l, eQp31), és helyenként futóhomok (eh) képviseli. Emellett jellemzőek az idősebb képződményeket fedő pleisztocén lejtőüledékek, folyóvízi lerakódások. A proluviális-deluviális üledékek (pd) a száraz (deráziós) völgyek talpán rakódtak le úgy, hogy a völgyoldalokról lemosódó nagyobb mennyiségű, helyi eredetű, változékony szemcsenagyságú anyagot a csapadékos időszakokban és a hóolvadáskor működő vízfolyások szállítják tovább. A völgykitöltésként aleurit, homokos aleurit jellemzi őket, vastagságuk néhány méter.

A triász karbonátos kőzetekben intenzívebb karsztosodás csak a Naszály térségében zajlott.

A Naszály és a Duna-balparti rögök földtani környezete (MÁFI, 2005)

A Galga-völgy tágabb földtani környezete (MÁFI, 2005)

1.1.4. Talajtani adottságok

A térség geomorfológia változatossága előrevetíti a terület geológiai sokszínűségét. Az északnyugaton elkülönülve emelkedő Naszályon a triász időszakot felső-triász karbonátos platform képződmény reprezentálja, a karni, vagy nóri földolomit és a nóri Dachstein mészkő. A földolomit csupán egy helyen bukkan felszínre, ennek megfelelően a hegy fő tömegét a mészkő alkotja, mely jól mutatja a tengerszint hajdani oszcillációs változásait; a sekélytengeri, árapályövi, és az árapályzóna felett képződött tagok váltakozásait. A Naszályon a Dachsteini mészkő ősmaradványok tekintetében faunaszegény, jól karsztosodó kőzet, a hegy viszonylag kis mérete miatt nem alakulhattak ki benne kiterjedt barlangrendszerek. A mészkő a hegy jelentős részén más üledékes kőzetekkel - oligocén

homokkő és eocén nummuliteszes mészkő - fedett. A dachsteini mészkő és dolomit a Nézsza-Csóvári-dombságban is jelen van, ott a „sasbércek” között felszínre bukkanó kavicslepel, oligocén homok, homokkő, homokos márga rétegződött. A mészkővön és az aprózódó, málló dolomiton vékony rendzina talajokat találunk. A dombság és a szomszédos Kódsdi-dombság dombjain kiterjedt és jellemző az agyagos lösz, lejtőlösz, ahol a helyenként foltszerűen megjelenő földes kopárok, nem podzolos barna erdőtalajok mellett az agyagbemosódásos és a Ramman-féle barna erdőtalajok a meghatározók.

A terület nyugati részén, az Alföld szegélyén, a Pesti hordalékkúp-síkság síkjából szigetszerűen kiemelkedő Csörögi-szőlők dombján a csúcsonál a löszköpeny felett felszínre bukkan az andezit, andezittufa.

A meridionális elrendezésű Galga-völgy újpleisztocénben kialakult aszimmetrikus folyóvölgye fiatal, tektonikus eredetű. Bal partján andezitkúpok és magaslatok sorakoznak, míg a jobbparton a lösz is megjelenik. A terület déli részét képező Ecskendi-dombság széles felboltozódású, centrális vízhálózatú, többnyire délnyugatra lejtő domborai alacsonyabbak. A dombokat északon felsőoligocén homokos rétegek és kárpáti mészkőrétegek alkotják, melyre vastag andezit- és andezitbreccsa takaró települt. A dombság déli részét szarmata mészkő, homok és agyag borítja, míg végül délen alsó-pannoniai tengeri-tavi rétegek és édesvízi mészkőfoltok zárják a sort. A felszín itt jelentős mértékben lösszel, lejtőlösszel fedett. A dombokat borító erdők alatt pszeudoglejes barna erdőtalajok találhatók.

1.2. Természeti adottságok

• Növényvilág

A vizsgált terület növényföldrajzi szempontból a Dél-Börzsöny és Naszály (83), Kosdi- és Csóvári-dombság (86), Dél-Cserhát (89) és az Öreg-homok (60) flóratájakba sorolandók. A Pannóniai flóratartományban (*Pannonicum*) a Naszály a Dunán keletre átnyúló Bakonyicum flóraidék *Visegradense* flórajárásába, míg a Cserhát területe az Északi-középhegység flóraidék (*Matricum*) *Neogradense* flórajárásába tartozik.

A terület potenciális vegetációja a domborzati és geológiai változatosságot követi. A Naszály növényföldrajzi szempontból a Cserhát tájegység egyik központja. Mészkő- és dolomitflórája, és vegetációjának gazdagsága kiemelkedő. Geobotanikai helyzete következtében fontos szerepe van a Középdunai flóraválasztó sávjának jellemzésében és pontos értékelésében. Változatos földtani felépítése miatt alkalmas a vegetáció és a flóra közetpreferenciáinak megállapítására is. Viszonylagosan kis kiterjedése ellenére is geobotanikai kulshelyzetben van. Míg tájféldrajzilag az Északi-középhegység nyugati feléhez, addig növényföldrajzi közelítésben a Bakonyicum flóraidékének *Visegradense* flórajárásába tartozik. Ezt flórája mutatja, mely eltér az Északi-Középhegységtől és a Duna nyugati oldalán emelkedő Pilissel mutat szoros rokonságot (Zólyomi 1942). Több atlanti és szubmediterrán faj itt éri el elterjedésének északi határát, mint a kék atracél (*Anchusa barrelieri*), pészsmahagyma (*Allium moschatum*), egyúttal itt van a pontusi, kontinentális szirti gyöngyvessző (*Spiraea media*), Waldstein-pimpó (*Waldsteinia geoides*), magyar zörgőfü (*Crepis pannonica*), ill. a dácikus pirosló hunyor (*Helleborus purpurascens*) fajoknak a nyugati áreahatára is. Mindezeket túl a hegy több endemikus faj élőhelye, mint a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*), budai nyúlfarkfü (*Sesleria sadleriana*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*). Vegetációját tekintve is a tájban a leggazdagabb; a nyílt és zárt sziklagyepektől, lejtősztyepektől a bokorerdőkön át a melegkedvelő tölgyesen, cseres tölgyesen át a bükkösökig számos cönózis megtalálható.

A Naszály mész- és dolomitvegetációja a területen csupán a Nézsza felett emelkedő várrom és környékén ismétlődik. A dombok építőanyaga több helyütt is az egykori vulkanikus tevékenység emlékeként felszínre bukkanó andezit, andezittufa. Az itt fejlődő növényzet ennek megfelelően acidofil jelleget mutat. A löszdombokat többnyire kiterjedt cseresek borítják, melyeket a Kosdi-dombság, Nézsza-Csóvári-dombság szélső nyúlványain szőlőhegyek tarkítanak. Utóbbiak napjainkra

szinte teljes területükön művelésből felhagyottak, rajtuk szekunder vegetáció fejlődik; Csörög: Csörög-hegy, Vácduka: Bükkös-hegy, Rád: Új-szőlők, Cseke-hegy, Kápolna-rom, Somló-hegy, Penc: Hrabina, Menyecske-hegy, Nagy-Mulatóhegy, Csóvár: Hányási Ó-hegy, Nézsa: Páskomok, Acsa: Lestyina. A cseresek mellett a gerincek melletti nyugati, délnyugati kitétségekben a csereseket mészs-melegkedvelő tölgyesek váltják fel; Nézsa (Páskomok, Patkó-hegy), Csóvár (Hegyes-domb, Vas-hegy, Vár-hegy-rom), Penc (Mulató-hegy, Közép-hegy, Sarjerdő-hegy), Rád (Somló-hegy), Püspökszilágy (Látó-hegy, Váci-erdő - Büdös-kút), Rád-Kisnémedi (Király gerendái, Öreg-hegy), Acsa (Magas-hegy), Galgamácsa (Magas-bérc, Mácsai-hegy). Északias domblábakon helyenként a gyertyános-tölgyesek is megjelennek, a hűvösebb völgyekben megfelelő termőhelyi körülmények esetén törmeléklető-erdők is kialakulnak. A kevés csapadék és a korábbi gazdálkodási módok (legeltetés, erdőgazdálkodás), valamint a szőlők – gyümölcsösök művelésének felhagyását követően sokfelé alakultak ki száraz cserjések. Az erdők gerincén, a dombtetők földes kopárain, szegélyekben, erdei tisztásokon és a felhagyott zártkertekben sokfelé sztyeppvegetáció található, melyek közt az alapközettől függően köves talajú lejtősztyepek, erdősztyepek, irtásrétek, kötött talajú sztyeprétek egyaránt megtalálhatók. A vízfolyások és völgyeik területaránya viszonylag kicsi. A vizek mentén ma puhafaligetek csak fragmentálisan fordulnak elő, helyükön az ember tájalakító tevékenysége nyomán patakparti magaskórósok, magassásosok és üde kaszálórétek díszlenek.

A térképezett terület vegetációegységeinek jellemzése az alábbiak szerint alakul: A terület vízfolyásai igen kis vízhozamúak, részben időszakosak, amit a vízi vegetáció jelenléte ennek megfelelően követ. A szűk patakvölgyek területileg is behatárolják a vizes élőhelyek kiterjedését, melyek így többnyire kis terjedelemben, vagy csak sporadikusan vannak jelen. A galgamácsai Templom-hegy – Magas-bérc északi oldalán az Alma- völgyben a Rózsa-forrástól induló vízfolyáson (Vízügyi azonosító: Névtelen -1024) kialakított kis duzzasztott tavacska szegélyén találtuk az apró békalencsés (*Lemna minor*) egyetlen előfordulását. A legyökerező hínárok közül a vízitök (*Nuphar lutea*) állománya a nagy Barina-tó déli szegélyén került elő (Ac). Kiterjedt nádasok nincsenek, kis kiterjedésű állományaik vízfolyásokat, mesterséges tavakat szegélyeznek, valamint leeresztett halastavakon kolonizálnak. A széleslevelű gyékény (*Typha latifolia*) a vízfolyások mentén néhány töves állományokkal van jelen, az Alma-völgy tavában is díszlik (B1a). Gyomos, jellegtelen állományaik szántók erdők (!) szegélyén is megjelennek, de felhagyott gyümölcsös szivárgóvizes domblábi részén is megjelennek egyéb gyomfajokkal (OB). A harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet fragmentálisan, ill. gyomos, degradált foltokkal mozaikolva a vízfolyásokban többfelé megjelenik. Fajai közül a vízi harmatkása (*Glyceria maxima*), mocsári nőszirm (*Iris pseudacorus*), réti füzény (*Lythrum salicaria*), borzas füzike (*Epilobium hirsutum*), mocsári nefelejcs (*Myosotis scorpioides*), kenderpakóca (*Eupatorium cannabinum*) a jellemző, előfordulásuk a Gombás-patak, Penci-patak, a Galga és a püspökhatvani Névtelen 1026. sz. vízfolyás medrében jellemző. Egyetlen jelezhető nagyságú előfordulása a keszei kőbánya mellett található (B2). A virágkákás, csetkákás, hídörös, mételykórós mocsarak előfordulásai az előző élőhelynél leírtakkal jellemezhetők, önálló, ábrázolható élőhelyfoltot nem alkotnak. Fajai közül a hídör (*Alisma plantago-aquatica*) és a tavi virágkaka (*Butomus umbellatus*) említendő a vízfolyásokból, szebb állományai Püspökszilágnál a Gombás-patak mélybe vágódó medrében található (B3). A vizes élőhelyek jellemző növényközössége a sásosok. A területen zombékoló magassásos nem található, nem zombékoló magassásos is csupán néhány helyen volt megfigyelhető: Püspökszilágnál szántók közti völgyben, a Penci-patak mentén, valamint a Naszálynál a Lósi-patak mentén (B5). A nedves gyepek és magaskórósok gyűjtőkategóriába tartozó élőhelyek közül a site adatlapján szereplő képerjés láprét a terepbejárás során nem került elő. A mocsárrét két előfordulása vált ismertté, a Naszály menti patakvölgyében és a nézsai Páskomok völgyében. Fajkészletében domináns – egyben degradációjelző - a tarackbúza (*Agropyron repens*), amin kívül a magyar imola (*Centaurea pannonica*), fekete nadálytő (*Symphytum officinale*), szürke aszat (*Cirsium canum*), pántlikafű (*Baldingera arundinacea*) sárga borkóró (*Thalictrum flavum*), sárga galaj (*Galium mollugo*), indás pimpó (*Potentilla reptans*) van jelen (D34). A tájban a vízfolyások menti élőhelyek értékes, fajgazdag társulása a patakparti magaskórós. A területen a Tapadó tömbje mögött a Barina-patak mentén található több állománya. Az élőhelyek mindenütt kisebb-nagyobb mértékben zavartak, degradáltak, kanadai aranyvesszővel (*Solidago canadensis*) fertőzöttek, ennek ellenére összességében jó természetességűek. Fajkészletükben meghatározó az erdei angyalgökök (*Angelica*

sylvestris), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), mocsári gólyahír (*Caltha palustris*), réti füzény (*Lythrum salicaria*), a jobb természetességű foltokban a védett örménygyökér (*Inula helenium*), óriászsurló (*Equisetum telmateia*), mocsári csorbóka (*Sonchus palustris*) állományai élnek (D5). Az üde franciaperjés kaszálórétek egyrészt a vízfolyások mentén húzódnak, másrészt az erdőkben lévő tisztásokon található. Domináns fajuk a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), melyhez helyenként az aranyzab (*Trisetum flavescens*), rezgőfű (*Briza media*), sudár rozsnok (*Bromus erectus*), réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*) társul. A kétszikűek közül a bakfű (*Betonica officinalis*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), réti boglárka (*Ranunculus acris*), szarvaskerep (*Lotus corniculatus*), közönséges oroszlánfog *Leontodon hispidus*), csattogó szamóca (*Fragaria viridis*), réti útifű (*Plantago media*), üstökös pacsirtafű (*Polygala comosa*), magyar szegfű (*Dianthus pontederæ*), homoki gurgolya (*Seseli annuum*), vesszős kutyatej (*Euphorbia virgata*) a gyakoribb. Többségében kaszálással kezelik őket, elhanyagolt állományaikban a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), nagy csalán (*Urtica dioica*), mezei aszat (*Cirsium arvense*) válik uralkodóvá (E1). A hegyi réteket egy élőhelyfoltban rögzítettük, kis kiterjedésben Csövévárnál; a cserjésedő, erdősülő kis foltban a réti perje (*Poa pratensis*) mellett a magyar szegfű (*Dianthus pontederæ*), borjúpázsit (*Anthoxanthum odoratum*) található (E2). A hegy-és dombvidéki sovány gyepek is csupán egy élőhelyfoltban vannak jelen a kosdi Görcsöny erdei tisztásán, ahol a domináns az ebtíppan (*Agrostis canina*) mellett a csomós ebír (*Dactylis glomerata*), kispárlófű (*Agrimonia eupatoria*) található (E34). A nyílt szárazgyepek sorát a mézskedvelő nyílt sziklagyepek nyitják. Mára összesen 6 élőhelyfoltban találjuk igen kis kiterjedésben a csövévári Vár-hegyen, Vas-hegyen és a nézsa Páskomokon. Fajkészetük ennek ellenére gazdag; a *Carex humilis* bokrai mellett a homoki pimpó (*Potentilla arenaria*), naprózsa (*Fumana procumbens*), magas gubóvirág (*Globularia punctata*), tavaszi kőhúr (*Minuartia verna*), kis vérfű (*Sanguisorba minor*), hegyi gamandor (*Teucrium montanum*), hasznos tisztessű (*Stachys recta*), borzas zanót (*Chamaecytisus triflorus*), gatyás saláta (*Lactuca viminea*), gomolyos kőhúr (*Minuartia glomerata*), sárga kövirózsa (*Jovibarba hirta*), szürkegurgolya (*Seseli osseum*), borsos-, hatsoros- és fehér varjúháj (*Sedum acre*, *S. sexangulare*, *S. album*), parlagi pereszlény (*Acinos arvensis*), sárga hagyma (*Allium flavum*), kakukk homokhúr (*Arenaria serpyllifolia*), közönséges dercevirág (*Cardaminopsis arenosa*), sziklai koldustetű (*Lappula heteracantha*), gomolyos kőhúr (*Minuartia glomerata*) alkotja (G2). A nyílt szilikátsziklagyepek az andezitkúpokon jelennek meg igen kis kiterjedésben, fragmentálisan, egyetlen, ábrázolható nagyságú előfordulása a naszályi Nagybánya-kőn található (G3). A zárt száraz- és félszárazgyepek kiterjedése már jelentősebb, területük a zártkertek művelésből való felhagyásával jelentősen megnövekedett. Az ide sorolható három élőhelytípus besorolása sok esetben nehéz, amit a termőhelyek degradációja, valamint a másodlagos szukcesszióban megjelenő fajkombináció nehezít. A felnyíló, mézskedvelő lejtő-é s törmelékgyepek kisebb-nagyobb előfordulásai a váci Látó-hegy déli kitétségszerű oldalán és a csövévári Vas-hegyen található. Fajkészetük az ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), sárga hagyma (*Allium flavum*), vajszinű ördög szem (*Scabiosa ochroleuca*), tarka koronafűrt (*Coronilla varia*), kis vérfű (*Sanguisorba minor*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), napvirág (*Helianthemum ovatum*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), közönséges orbáncfű (*Hypericum perforatum*), szürke gurgolya (*Seseli osseum*), hasznos földi tömjén (*Pimpinella saxifraga*) taxonokkal jellemezhető (H2). A köves talajú lejtősztyepek területaránya a fátlan vegetáció tekintetében jelentősebbnek mondható. Előfordulásuk súlypontja a Naszályra, valamint a Nézsa-Csövévári „sasbércek” környékére esik. Jellemző fajkészetük: vékony csenkesz (*Festuca valesiaca*), franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), késeiperje (*Cleistogenes serotina*), nagyvirágú lednek (*Lathyrus latifolius*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), □buglyos kocsord (*Peucedanum alsaticum*), hengeres- és selymes peremizs (*Inula germanica*, *I. oculus-christi*), csillagöszirózsa (*Aster amellus*), erdélyi gyöngyperje (*Melica transsylvanica*) koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), magyar bogács (*Carduus collinus*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), □közönséges kakukkfű (*Thymus glabrescens*), hasznos földitömjén (*Pimpinella saxifraga*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), zöldellő törpezanót (*Chamaecytisus virescens*) bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), □szürke gurgolya (*Seseli annuum*), töviskés- és magyar imola (*Centaurea scabiosa*, *C. pannonica*), közönséges tarackbúza (*Agropyron repens*), csillagöszirózsa (*Aster amellus*), buglyos kötörőfű (*Saxifraga paniculata*), közönséges bábakalács (*Carlina vulgaris*), fehér mécsvirág (*Melandrium album*), keserűgyökér (*Picris hieracioides*) (H3a). Az erdősztyepek, irtásrétek szinte kivétel nélkül az egykori szőlők,

gyümölcsösök helyén található, így többségükben a szekunder szukcesszió aktuális helyzetét mutatják. Fő gyepalkotójuk a tollas szálkaperje (*Brachipodium pinnatum*) és a sudár rozsnok (*Bromus erectus*), fajkészletük a kontakt területek erdőszegélyei, nyiladékain fennmaradt fragmentumokból érkezett. Jellemző növényei a budai imola (*Centaurea sadleriana*), szurokfű (*Oreganum vulgare*), tarka koronafürt (*Coronilla varia*), kardos peremisz (*Inula ensifolia*), zöld dárdahere (*Dorycnium herbaceum*) közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), homoki baltacim (*Onobrychis arenaria*), magyar kutyatej (*Euphorbia pannonica*) köztük védett növényekkel, mint a hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa tirsia*), budai imola (*Centaurea sadleriana*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), borzas-, árlevelű- és sárga len (*Linum hirsutum*, *L. tenuifolium*, *L. flavum*), dunai szegfű (*Dianthus collinus*), kövér aggófű (*Senecio doria*), festő csülleng (*Isatis tinctoria*), buglyos tátorján (*Crambe tatarica*). Állományaik többnyire jó természetességűek, a sovány termőhelyi viszonyok folytán az inváziós fajok nem nagyon tudnak kolonizálni, a helyenként felszaporodó fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*) degradációt jelez. Termőhelyei a kezelés hiányában sokhelyütt cserjésednek, a virágos köris (*Fraxinus ornus*) és a tölgyek (*Quercus pubescens*, *Q. cerris*) fiatal példányainak megjelenése pedig a melegkedvelő tölgyesek térfoglalását vetíti előre (H4). A tájban unikális a löszgyepek megjelenése. Előfordulásuk az alföldi szegélyeire, ill. a déli részekre szorítkozik. Speciális megjelenésük a löszdombok gerincén a cseresek és melegkedvelő tölgyesek találkozásánál hosszan húzódik, gyakorta erdei utak mentén. Területi részarányuk igen kevés, de fajgazdagságuk figyelemre méltó. A társuláskötő egyszikűek kunkorgó- és hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa capillata*, *S. tirsia*), késeiperje (*Cleistogenes serotina*), fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*), a kétszikűek közül a zászlós csüdfű (*Astragalus onobrychis*), töviskés- és budai imola (*Centaurea scabiosa*, *C. sadleriana*), ereszes hagyma (*Allium oleraceum*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), mezei iringó (*Eryngium campestre*), mezei- és ligeti zsálya (*Salvia pratensis*, *S. nemorosa*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), olasz harangvirág (*Campanula bononensis*), közönséges gyújtóványfű (*Linaria vulgaris*), tejoltó galaj (*Galium verum*), köztük védett fajok is, mint a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*), bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), hangyabogáncs (*Jurinea mollis*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), tarka nőszirm (*Iris variegata*), piros kígyószisz (*Echium rubrum*) (H5a). A területen a cserjések sokféle megfigyelhetők. A vízfolyások mentén, erdők hűvösebb völgyeinek jellemző alacsony növésű fás közössége az üde cserjés, melyet a fekete bodza (*Sambucus nigra*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), kökény (*Prunus spinosa*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), kányabangita (*Viburnum opulus*) valamint a mezei juhar (*Acer campestre*) és a mezei szil (*Ulmus minor*) fiatal egyedei alkotnak. Gyepszintjük gyakran gyomos, jellegtelen (P2a). A kökény (*Prunus spinosa*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), gyepürózsa (*Rosa canina*), csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*), fagyal (*Ligustrum vulgare*) cserjefajok alkotta galagonyás-kökényes száraz cserjések sokkal több helyszínen fordulnak elő, egyrészt a szántók közt emelkedő kisebb, művelésre alkalmatlan dombokon, erdők mellett, de a felhagyott szőlőhegyeken másodlagosan is mindenütt megjelennek (P2b). A területen a boróka (*Juniperus communis*) nem került elő. Gyakorta sztyeprétekkel élőhelymozaikot alkot, ill. azokon kolonizál. A sztyepecserjések meglehetősen ritkák a területen, fajaik több helyütt is megtalálhatók, ám teljességükben csupán néhány kis állományuk vált ismertté. Általában a *Rosa gallica* van jelen, a sajmeggy (*Cerasus mahaleb*) néhány töve a sziklagyepekben is megjelenik, de csupán a rádi Kápolna-rom közelében állományalkotó (M6). A kontinentális sztyepecserjések is a terület ritka növényközösségei közé sorolhatók, csupán két előfordulásuk vált ismertté a Naszályon a Násznép-barlangnál. Jellemző fajai közül a csipkés gyöngy vessző (*Spiraea media*), budai nyúlfarkfű (*Sesleria hungarica*), széleslevelű bordamag (*Laserpitium latifolium*), tarka nőszirm (*Iris variegata*), míg a hóvirág (*Galanthus nivalis*), Waldstein-pimpó (*Waldsteinia geoides*), méregölő sisakvirág (*Aconitum anthora*) a szomszédos erdőkből érkezett (M7). A száraz erdő- és cserjés szegélyek szekunder, felhagyott szőlőhegyeken megjelenő állományai nehezen különíthetők el a száraz cserjésektől, ill. a fiatal melegkedvelő tölgyesekkel alkotott komplexektől. Térképezett előfordulásai ennek megfelelően a Penc-csővári dombokon található. Fajkészletét a veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*) egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), csillagőszirózsa (*Aster amellus*), hengeres peremisz (*Inula germanica*), aranyfürt (*Aster linoisyris*), kardos peremisz (*Inula ensifolia*), citromkocsord (*Peucedanum oreoselinum*), jakabnapj aggófű (*Senecio jacobaea*), fűzlevelű peremisz (*Inula salicina*), kispárlófű

(*Agrimonia eupatoria*), erdei aranyvessző (*Solidago virgaurea* fajok alkotják (M8). A vizes területekhez köthető fás vegetáció pionírjai, a puhafa ligetek térfoglalása igen csekély, valójában a vízfolyások menti völgyekben lévő sporadikus előfordulásokat jeleztük. Uralkodó fáik a fehér- és törékeny fűz (*Salix alba*, *S. fragilis*), fehér nyár (*Populus alba*), néhol a kecskefűz (*Salix caprea*). Cserje- és gyepszintjükben nitrogénkedvelő fajok élnek, mint a nagy csalán (*Urtica dioica*), fekete bodza (*Sambucus nigra*), csemege baraboly (*Chaerophyllum aromaticum*), valamint sásfajok (*Carex* sp.) (J4). Égeresek (*Alnus glutinosa*) nincsenek a vizsgált területen, elszórtan néhány töves facsoportjai azonban megjelennek a hűvösebb völgyalakban, gyertyánosokban, ill. a mesterséges tavak mentén. A gyertyános-kocsánytalan tölgyes a táj egyik jellemző klimax erdőtársulása, mely minden erdőtömbben megtalálható. Térfoglalásuk elenyésző, melynek okai közt döntően az erdészeti kezelések, kisebb mértékben a felmelegedés említhető. Klimatikus és egyéb tényezők következtében többnyire a dombok északias oldalán, valamint a völgylábi szegélyeken alakul ki. Tipikus erdői a Naszályon élnek, a löszdombok északkeleti völgyeiben lévő fajszegény állományai többnyire egyszintűek, cserjeszintjük hiányzik, vagy igen gyér, gyepszintjük csak néhol választhatók el karakterfajokkal (püspökhatvani vadászaháznál kapotnyak (*Asarum europaeum*), többnyire a cseresek fajait találjuk bennük. A társulás meghatározó fája a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), gyertyán (*Carpinus betulus*), melyek mellett a cser (*Quercus cerris*) is mindig jelen van. Szép, idős állománya a galgamácsai Magas-bércnél látható (K2). Bükkösök és sziklai bükkösök a területen egyedül a Naszály északi oldalán találhatók, ahol az uralkodó bükk (*Fagus sylvatica*), gyepszintjében erdei holdviola (*Lunaria rediviva*), turbánliliom (*Lilium martagon*), szagos müge (*Asperula odorata*), közönséges falgyom (*Parietaria officinalis*), erdei szélfű (*Mercurialis perennis*), erdei varázslófű (*Circaea lutetiana*) található (K5). A szűk völgyek mélyén, kőfolyásos északi oldalakban, a löszvölgyek mély vápáiban törmeléklejtő-erdők is megjelennek. A lombkorona uralkodó fája a gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei- és hegyi juhar (*Acer campestre*, *A. pseudoplatanus*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), mogyoró (*Corylus avellana*). A gyepszint jellemző fajtái az ujjas sás (*Carex digitata*), aranyos fodorka (*Asplenium trichomanes*), magas csukóka (*Scutellaria altissima*), hagymaszagú kányaszombor (*Alleearia petiolata*). A kevés csapadék következtében a páfrányok alig találhatóak az élőhelyen (LY2). A mész- és melegkedvelő tölgyesek a vizsgált terület kiemelkedően értékes élőhelyei. Sokfelé megtalálhatók, főként a Naszály déli oldalán nagy területen uralkodók, de mindhárom dombságban a dombok gerincének közelében, déli kitettségekben jelen vannak. A társulás fás szintjét a virágos kőris (*Fraxinus ornus*), a molyhos- és csertölgy (*Quercus pubescens*, *Q. cerris*) alkotja, melyhez helyenként kislevelű hárs (*Tilia cordata*), barkóca berkenye (*Sorbus torminalis*), mezei juhar (*Acer campestre*) elegyedik. A cserjeszintben jellemző, gyakori a veresgyűrű som (*Cornus mas*) és az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*). A gyepszint borítása változó, a meredek déli lejtőkön gyakori a nudum, de másutt is csak gyér a növényborítás. Jellemző fajtái a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*), ligeti perje (*Poa nemorosa*), bablevelű varjúháj (*Sedum maximum*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), érdes hagyma (*Allium racemosum*), a Naszályon a buglyos kötőrőfű (*Saxifraga paniculata*). (L1). A gerinceken a tölgyes sziklaerdők, tetőerdők is potenciálisan jelen vannak, többnyire néhány méter széles, elnyúló vagy kisebb élőhelyfoltokat alkotva, azonban a gyepszint fajaival nem elkülöníthetők, ezért az L1-be kerültek besorolásra. A táj uralkodó klimax erdőtársulása a dombokat borító cseres-tölgyes – minden bizonnyal a terület elnevezése is ezt tükrözi. A Naszályon a hegylábi területeken találjuk, de tőle délre az andezitkúpokon és a löszdombokon jelenléte mindenütt meghatározó. Természetességük változó, többnyire az erdő korát tükrözi. Idős – 80-100 éves – állományai jó természetességűek, ahol a cser (*Quercus cerris*) mellett gyakori, időnként domináns a kocsánytalan tölgy (*Q. petraea*). Az elegyfák közül a barkóca (*Sorbus torminalis*), mezei juhar (*Acer campestre*), vadcsereznye (*Cerasus avium*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), vackor (*Pyrus pyraeaster*) a gyakoribb, időnként a virágos kőris (*Fraxinus ornus*), tatárjuhar (*Acer tatarica*) is megjelenik. Szegélyein sokhelyütt nő az tatárjuhar (*Acer tataricum*), de az állományok belső részeiben már nem látható. Cserjeszintjük gazdag, amit többnyire a egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), veresgyűrű som (*Cornus mas*), fagyal (*Ligustrum vulgare*) alkot, a degradált részeken a szeder fajok (*Rubus* sp.) is tömegesek. Gyepszintjüket a ligeti perje (*Poa nemorosa*), felemáslevelű csenkesz (*Festuca heterophylla*), prémes gyöngyperje (*Melica ciliata*), erdei szálkaperje (*Bracypodium sylvaticum*) mozaikjai alkotják, a diverzitást az ebír (*Dactylis* sp.), tavaszi lednek (*Lathyrus vernus*), bükkszás (*Carex pilosa*), erdei sárgaarvacsalán (*Galeobdelon luteum*) jelzi. Az erdészeti kezelés és a

nagymértékben jelen lévő nagyvadállomány következtében a középkorú és fiatal állományok nagyon fajszegények (L2a). Az edafikus okokból megjelenő cseres-kocsányos tölgyesek is megtalálhatók a vizsgált területen, bár csupán néhány erdőtag sorolható ide. Eredetük az erdészeti kezelésben keresendő, állományait többségében a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) monodomináns állományai alkotják, egyébiránt a színező faegyedek, a cserjeszint és a gyepszint fajkészlete a cseresekével megegyező. Állományai többnyire idősek, bennük a véghasználati munkák már megkezdődtek, másutt vadaskertet létesítettek bennük (L2b). A heglábi zárt erdősztyep lösztölgyesek a terület egyik legveszélyeztetettebb erdei növényközösségei. A lomszint jellemző fajai a molyhos-, kocsányos- és csertölgy (*Quercus pubescens*, *Q. robur*, *Q. cerris*), az elegyfajok a magas- és virágos kőris (*Fraxinus excelsior*, *F. ornus*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), mezei- és tatárjuhar (*Acer campestre*, *A. tataricum*), mezei szil (*Ulmus minor*). Az egyértelműen beazonosítható állományok területe kevés, csak néhány kisebb foltra korlátozódik. Legszebb példája az acsai Csalin-hegy keleti lejtőin látható. A püspökszilágyi nagy erdőtömbben a vadaskertben tapasztalható igen jelentős vadkár miatt a cserje- és gyepszint szinte megszűnt, előfordulását ott nem tudtuk egyértelműen igazolni (L2x). Mivel a Natura 2000 területek a természetmegőrzés helyszínei, ezért két antropogén tevékenység következtében kialakult élőhelyről is említést kell tenni. Az erdőkben többfelé is fennmaradtak egykori legelőerdők. Ezek a völgyekben húzódnak, jellemzőjük az üde kaszálórétben található idős szoliter fák, melyek többségében vadkörte (*Pyrus pyraster*). Tájékpíleg is szép előfordulásuk a püspökhatvani Nagy-Szén-völgyben, a csővári Arany-hegyen és az erdőkürti Rózsa-kút közelében található (P45). A tájban az egykor kiterjedt zártkerti gyümölcsösök emlékeként fennmaradt néhány ma is kezelt birtok, ahol természetközeli hagyományos gazdálkodással művelik a gypet és a gyümölcsfákat (Penc: Sügyi, Menyecske-hegy, Rád: Somló-hegy.) (P7).

• Állatvilág

A Naszályt és a Nyugat-Cserhát területén a puhatestűek (*Mollusca*) közül a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), valamint a harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) ismert, előfordulásuk a vizes élőhelyekhez kötődik. A terület meghatározó részét természetszerű zonális erdők borítják. A tölgyesek (cseresek, kocsánytalan- és molyhos tölgyes állományok) fontos élőhelyet jelentenek az ízeltlábúak (*Arthropoda*) több értékes jelölő vagy védett bogárfajának, mint a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), az orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*), a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*). A hegytető bükkösében és az északi oldal gyertyános-tölgyesében olyan fajok találhatóak, amelyek a kiegyenlített mikroklimájú európai középhegységek lomberdeinek jellemző elemei. Leglátványosabb közülük a havasi cincér (*Rosalia alpina*), amelynek lárvája leginkább halódó bükkfában, néha gyertyánban vagy juharban fejlődik. A gazdag rovarvilág a többi élőhelyen is jelen van. Az erdő- és bokorszegélyeken, nedvesebb völgyekben általánosan elterjedt a csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*). A tölgyes erdőkben többfelé ismert populációja a magyar tavaszi-fésűsbagolylepkének (*Dioszeghyana schmidtii*). A Naszályt és a Nyugat-Cserhátot löszgyepek szegélyezik. A heglábi területeket jobbra már művelés alá vonták, így faunájuk a zavarást tükrözi. A déli lejtőkön található sziklagyepek és lejtősztyepek mozaikja zömmel mediterrán elterjedésű faunaelemeknek ad otthont. Többségük a Naszálytól keletre az Északi-középhegységben elvéve vagy egyáltalán nem fordul elő. Jellegzetes, nagytestű bogárfaja a Naszálynak a sujtár-szerecsenormányos (*Liparus dirus*), mely nevének megfelelően a sujtár (*Laser trilobium*) szárában fejlődik. A mediterrán elterjedésű bogárfajnak főként az Északi- és Dunántúli-középhegységből vannak szórványos adatai, de a Naszályon viszonylag gyakorinak mondható. A heglábi száraz gyepekben fordul elő a magyar tarsza (*Isophya costata*) és a keleti rablópille (*Libelloides macaronius*), míg a cserjések a sárga gyapjasszövőnek (*Eriogaster catax*) biztosítanak élőhelyet. A terület vízfolyásai mentén többfelé megtalálható a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*). A hullók, kételtűek tekintetében a fajok jelenléte meglehetősen változó, melyet a rendelkezésre álló élőhelyek

határolnak be. A kétéltűek, hüllők tekintetében a terület vizes élőhelyein leggyakoribb a tavi béka (*Pelophylax ridibunda*), míg a zártabb erdővegetációval fedett területeken az erdei béka (*Rana dalmatina*) a domináns kétéltű faj. Jelölő kétéltű faj a tervkészítés során a terepi bejárásokon nem került elő, de a vöröshasú *unkának* (*Bombina bombina*) recens adata van Csövár település külterületéről (Barina horgásztó). Állománya kis egyedszámú, erősen veszélyeztetett. Az erdős területeken, különösen, ahol állandóbb vizű kistavak, dagonyák is jelen vannak, nagyobb számban jelen van a barna varangy (*Bufo bufo*), és helyenként a tavi és kecskebéka (*Pelophylax ridibunda, esculenta*) is. A vizes élőhelyek a kétéltűek szempontjából lényegesen diverzebbek. Általánosan előfordul a zöld levelibéka (*Hyla arborea*) és bár ritkán kerül szem elé, a barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*). Felmérésére a tavaszi időszak alkalmasabb, ekkor jellegzetes hangja alapján könnyen detektálható. Szórványosan, főleg a települések közelében megtalálható a zöld varangy (*Bufo viridis*), míg a pettyes götte (*Lissotriton vulgaris*) a felmérések során nem került elő, de közelmúltbeli adatát ismerjük, ez alapján biztosra vehetően többfelé előfordul. A terület egy pontján, a váci Naszály északi lábánál (Gyadai-rétek) a közelmúltban került elő a fokozottan védett foltos szalamandra (*Salamandra*) egy kisebb populációja, mely erősen veszélyeztetett. A Nyugat-Cserhát leggyakoribb hüllőfaja a zöld gyík (*Lacerta viridis*). Általánosan elterjedt a sziklagyepektől az erdőszegélyeken át a galagonyásodó gyepekig. A fűrgye (*Lacerta agilis*) szintén sokfelé jelen van, de inkább a mezofilabb, nedvesebb élőhelyeken található meg. A fali gyík (*Podarchis muralis*) lokális elterjedésű, főleg a sziklakibúvásos gyepekben, kőbányákban van jelen a site több területén. A pannon gyíknak (*Ablepharus kitaibelii*) a fali gyíkkal hasonló élőhelyeken, a váci Naszályon, a rádi Cseke-hegyen és a csövári Vár-hegyen élnek jelentősebb populációi. Bár csak kevés adata ismert, de biztosra vehetően többfelé megtalálható a rejtőzködő életmódú erdei sikló (*Elaphe longissimus*) és a közönséges lábatlangyík (*Anguis fragilis*). A rézsikló (*Coronella austriaca*) ugyancsak rejtőzködő életmódjából adódóan szintén jóval ritkábbnak tűnik a ténylegesnél, de a cserjésedő gyepekben, erdőszegélyeken ez a faj is jóval elterjedtebb lehet a jelenleg ismertnél. A vizes élőhelyeken nem ritka a vízisikló (*Natrix natrix*), de a Naszály kopár sziklagyepein is előkerül egy-egy példány, míg a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) a nagyobb halas- és horgásztavak területén általánosan előfordul, ahogy azt a tógazdák több helyen is megerősítették. A Nyugat-Cserhát Natura 2000 terület erdőállománnyal borított, intenzív erdő és vadgazdálkodással érintett területrészei ökológiai szempontból alapvetően nem optimálisak a kétéltű fajok számára. Kevés a szaporodáshoz szükséges állandó víztest, emellett a nagyvad, különösen a vaddisznó létszám erősen korlátozza a kétéltű és hüllőfajok populációinak túlélési esélyeit. Ez egyrészt közvetlenül, predáció formájában nyilvánul meg, másrészt közvetve, a szaporodásra alkalmas víztestek széttagozása következtében. A hüllők közül a kisebb testű, mozgékonyabb fajok (pl. zöld gyík, fali gyík) előnyben vannak, ezek állományai jellemzően nem fenyegetettek, míg pl. a lábatlan gyík valószínűleg az erős vaddisznóállomány miatt hiányzik sok potenciálisan alkalmas élőhelyről. A site peremén elhelyezkedő mesterségesen kialakított tavak, tározók, illetve kisvízfolyások már jóval kedvezőbb életfeltételeket biztosítanak a kétéltűek számára, de ezekben az életterekben is számos veszélyeztető tényező van jelen (intenzív horgászati hasznosítás, idegenhonos halfajok telepítése, kedvezőtlen élőhelykezelés, ingadozó vízjárás, tartósabb száraz periódusok, vegyszer bemosódás).

A Nyugat-Cserhát Natura 2000 terület madártanilag is sokszínű, A Naszály északi oldalának harkályokban és ragadozó madarakban gazdag bükköseivel szemben a déli oldal sziklagyepein mediterrán fajok fészkelnek.

A hegyen közel 150 madárfaj fordul elő, s ezek közül mintegy 100 faj több-kevesebb rendszerességgel

fészkel is. A 130 faj védett faj közül 20 élvez kiemelt törvényes oltalmat, 33 pedig, mint Natura 2000 jelölőfaj nemzetközi jelentőségű.

A Naszály legjelentősebb madártani értékét a kiemelkedően gazdag ragadozómadár-fauna, az összes hazai harkályfaj előfordulása, illetve a mediterrán faunaelemek – mint amilyen a kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) vagy a bajszos sármány (*Emberiza cia*) – jelenléte adja.

Az emlősök tekintetében a terület fajgazdagnak mondható. A Nyugat-Cserhát és Naszály kjTT területén kilenc az Élőhelyvédelmi Irányelv II. sz. függelékében felsorolt denevérfaj fordul elő (hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), hosszúszárnyú denevér (*Miniopterus schreibersii*), tavi denevér vagy tavi egérfülű-denevér (*Myotis dasycneme*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*). További a területen előforduló, az élőhelyvédelmi Irányelv IV. függelékében felsorolt denevérfajok: Brandt-denevér (*Myotis brandtii*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), bajszos denevér (*Myotis mystacinus*), nimfadenevér (*Myotis alcathoe*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*), barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*). A Naszályi Víznyelő-barlang nemcsak az Igazgatóság egyik legjelentősebb denevér telelő és nászhelye, hanem valószínűleg országos viszonylatban is az egyik legfontosabb élőhelynek számít. Nagy mennyiségben jönnek ide erdei fajok (elsősorban horgasszörű denevérek és nagy füllű denevérek) nászidőszakban, télen pedig a kis patkósdenevéreknek számít nagyon preferált élőhelyeül. A terület a nagyvadak szempontjából is jelentős. Két nagy kiterjedésű vadaskert is megtalálható, ahol a dám, muflon, illetve a vaddisznó van tartva és szaporítva mesterséges körülmények között. Mindezen túl a nagyvadak az el nem zárt erdőkben is jelentős számban vannak jelen: európai őz (*Capreolus capreolus*), gímszarvas (*Cervus elaphus*), valamint a vaddisznó (*Sus scrofa*). Jelenlétük s az azzal együtt járó károkozás (túrás, taposás, rágás) a cserje- és gyepszint jelentős degradációját okozza. Mindez a jelölő élőhelyek, fajok, valamint az egyéb jelentős és védett növényfajok állományaiiban okoz nagy problémát. Az emlősök közül a róka (*Vulpes vulpes*) és a borz (*Meles meles*) is él a területen, a kis testű ragadozók közül a nyuszt (*Martes martes*) szórványos észlelése említendő. Az erdőkben a mogyorós- és nagy pele (*Muscardinus avellanarius*, *Glis glis*) gyakorinak mondható. Az erdei pele (*Dryomys nitedula*) szórványos, de országos szinten is jelentős állományban van jelen a területen.

Élőhely-típusok szerinti jellemzés

Á-NÉR kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
Ac	Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete	3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	0,0666	0,001
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások		-	7,6747	0,08
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet		-	0,0178	0,001
B5	Nem zsombékoló magassásrétek		-	5,1372	0,05
D34	Mocsárrétek	6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	0,4807	0,01
D5	Patakparti és lápi magaskórósok	6430	Síkságok és a hegyvidéktől a	4,0671	0,04

Á-NÉR kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
			magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai		
E1	Franciaperjés rétek	6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	55,6440	0,58
E2	Veres csenkeszes rétek	6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	0,8735	0,01
G2	Mészkedvelő nyílt sziklagyeppek	6190	Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	0,1412	0,15
G3	Nyílt szilikátgyeppek és törmelékajtók	6190	Pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	0,4429	0,001
H2	Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyeppek	6240*	Szubpannon sztyeppék	8,2074	0,09
H3a	Köves talajú lejtősztyeppék	6240*	Szubpannon sztyeppék	48,3888	0,50
H4	Erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	111,6991	1,16
H5a	Lőszgyeppek, kötött talajú sztyepprétek	6240*	Szubpannon sztyeppék	46,3409	0,48
J4	Fűz-nyár ártéri erdők	91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	26,6011	0,28
K2	Gyertyános kocsánytalan tölgyesek	91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> val és <i>Caprinus betulusszal</i>	500,8720	5,21
K5	Bükkösök	9130	Szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>)	12,0361	0,13
L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	880,7142	9,17
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	3899,6962	40,58
L2b	Cseres-kocsányos tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	60,8728	0,63
L2x	Hegylábi zárt erdőssztyepp tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	29,2142	0,30
LY1	Szurdokerdők	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	3,3138	0,03
LY2	Törmelékajtó-erdő	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	87,3751	0,91

Á-NÉR kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
LY3	Bükkös sziklaerdők	9150	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkősei mészkövön	2,9499	0,03
M6	Sztyeppcserjés	40A0*	Szubkontinentális peripannon cserjések	0,2569	0,001
M7	Sziklai cserjések	40A0*	Szubkontinentális peripannon cserjések	0,1137	0,001
M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek	6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	9609/	0,90
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	-	-	11,2770	0,12
OB	Jellegtelen üde gyepek	-	-	67,7464	0,71
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	-	-	134,5394	1,40
OD	Lágyszárú özőnfajok állományai	-	-	15,6018	0,16
OF	Magaskórós ruderális gyomnövényzet	-	-	3,5502	0,04
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet	-	-	4,9910	0,05
P1	Őshonos fafajú fiatalosok	-	-	1264,9961	13,16
P2a	Üde és nedves cserjések	-	-	16,5306	0,17
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	-	-	266,5945	2,77
P45	Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek	-	-	8,0214	0,08
P7	Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök	-	-	12,5816	0,13
P8	Vágásterületek	-	-	262,9177	2,74
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	-	-	156,1538	1,63
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	-	-	136,5624	1,42
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	-	-	11,4197	0,12
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	-	-	118,0238	1,23
S1	Ültetett akácok	-	-	389,8262	4,06

Á-NÉR kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
S2	Nemesnyarasok		-	9,1214	0,09
S3	Egyéb tájidegen lombos erdők		-	14,8186	0,15
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek		-	121,8923	1,27
S5	Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek		-	10,5243	0,11
S6	Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok		-	113,8835	1,19
S7	Nem őshonos fafajok spontán állományai		-	3,8842	0,04
T1	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák		-	321,6312	3,35
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák		-	65,1807	0,68
T7	Intenzív szőlők és gyümölcsösök		-	3,9781	0,04
T8	Extenzív szőlők és gyümölcsösök		-	3,7474	0,04
T9	Kiskertek		-	1,2025	0,01
T10	Fiatal parlag és ugar		-	54,2758	0,56
U2	Kertvárosok, szabadidős tevékenységek		-	0,5370	0,01
U3	Falvak, falu jellegű külvárosok		-	0,5937	0,01
U4	telephelyek, roncsterületek		-	1,9223	0,02
U6	Nyitott bányafelületek		-	2,0006	0,02
U8	Folyóvizek		-	8,7079	0,09
U9	Állóvizek		-	13,7295	0,14
U10	Tanyák, családi gazdaságok		-	57,1562	0,59
U11	Út és vasúthálózat		-	39,7671	0,41
	Összesen:			9609,2162	100,00 %

1. táblázat. A tervezési területen előforduló élőhelyek Á-NÉR kategóriák szerint

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás - jelenlegi (A-D)	Reprezentativitás- javasolt (A-D)
40A0*	Szubkontinentális peripannon cserjések	B	D
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	B	B

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás - jelenlegi (A-D)	Reprezentativitás- javasolt (A-D)
8210	Mészkösziklás lejtők sziklanövényzettel	C	C
8310	Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok	C	C
6190	Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	C	C
91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	C	C
91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> ával és <i>Caprinus betulus</i> szal	B	B
6240*	Szubpannon sztyeppék	C	C
6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	C	B
6510	Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	B	C
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	B	törlésre javasolt**
9130	Szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>)	B	C
9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	B	C
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők	B	C

2. táblázat. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek (* kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípus)

**A 7230 a jelenlegi élőhelytérképezés során nem találtuk, az élőhely számára alkalmas termőhelyek is nagyon kis kiterjedésben vannak.

A 8210, 8310 élőhely-típusok kis kiterjedésben vannak jelen a tervezési területen, az élőhelytérképen önállóan térképezhető foltként nem jelennek meg.

Adatlpra felvételre javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás - (A-D)
9150	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön	C
3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	D

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás - (A-D)
9150	<i>A Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön	C
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	D
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	D

3. táblázat. A tervezési területen előforduló, adatlapra felvételre javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

¹ Reprezentativitás - Az élőhelyek minősítési kódtáblája az alábbi reprezentáltsághoz köthetők: A = kiemelkedő reprezentativitás; B = jó reprezentativitás; C = szignifikáns reprezentativitás. Ha egy élőhelytípus megtalálható ugyan, de a kérdéses terület szempontjából nem jelentős, ezt egy negyedik kategóriaként kell jelezni: D = nem szignifikáns jelenlét.

Élőhely neve: Szubkontinentális peripannon cserjések

Élőhely kódja: 40A0*

Élőhely előfordulása a területen: Csupán néhány kis foltban fordul elő a tervezési terület középső-nyugati részén: Naszály (Vác), Kápolna-rom, Bok-hegy (Rád), Hányási-Ó-hegy (Csővár).

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 960,9 ha, az élőhelytérkép alapján 0,3706 ha.

Élőhely jellemzése: Az M6 ÁNÉR kategóriába sorolt többnyire sztyeprétek, cserjések, melegkedvelő tölgyesek, cseresek tisztásain található cserjések tartoznak ide, melyeket a szirti gyöngyvesző (*Spirea crenata*) és a csepleszmegegy (*Cerasus fruticosa*) alkot. Az alacsony (0,5–1,5 m magas) cserjés záródása változó mértékű, a csepleszmegegyes sűrű állományt is alkot. Gyepszintjükben a szomszédos gyepek fajai találhatóak, élőhelyein az akác (*Robinia pseudoacacia*) és a bálványfa (*Ailanthus altissima*) terjeszkedik.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományai jó-kiváló természetességi állapotúak a Németh-Seregélyes-féle skálán¹.

Élőhely veszélyeztetettség: Az élőhely közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B29 Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket (cserjeirtást ideértve, erdőszegély megszüntetése)
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

A mindenütt kis kiterjedésű állományokat fragmentáció és a galagonyával történő cserjésedés

¹ Az élőhelyek természetességének értékeléséhez a Németh – Seregélyes-féle, 5 fokozatú skálát használtuk (TDO): 1 = Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot; 2 = Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; 3 = Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; 4 = Jónak nevezett, „természetközeli” / „jó” regenerálódott állapot; 5 = Természetes állapot.

veszélyezteteti. Ennél jelentősebb veszélyeztető tényező a túltartott nagyvadállomány, az őz, szarvas okozta taposás, a jelenléttel együtt járó tápanyagdúsulás, mely károsan hat az élőhely fajösszetételére. Problémát jelent továbbá a nem természetvédelmi szempontokat szem előtt tartó erdőgazdálkodási gyakorlat és az inváziós fajok térhódítása is. Az adatlapon szereplő kiterjedés és a jelenlegi felmérés szerinti érték nagy különbsége valószínűleg a P2b élőhely ide sorolásából ered.

Élőhely neve: Pannon cseres-tölgyesek

Élőhely kódja: 91M0

Élőhely előfordulása a területen: A tervezési terület legnagyobb területarányal rendelkező zonális erdőtársulása a cseres-tölgyes, mely több, mint 40%-ot borít.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 3843.61 ha, az aktuális élőhelytérkép alapján 3877,052 ha, ami pontosnak mondható.

Élőhely jellemzése: A területen található, L2a ÁNÉR kategóriába sorolt állományok tartoznak ide. A Nyugat-Cserhát legnagyobb területi aránnyal rendelkező klímazonális erdőtársulása a cseres-kocsánytalan tölgyes. A lombkorona egyszintű, melyben a domináns csertölgy (*Quercus cerris*) mellett többnyire a kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) is található, néhol az erdészeti kezelés nyomán uralkodóvá válik a cser termőhelyen. A lombkoronaszint jellemző fajai mellette a mezei juhar (*Acer campestre*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), a barkócafa (*Sorbus torminalis*), ritkán a mezei szil (*Ulmus minor*), vadcsereesznye (*Cerasus avium*) és a vadkörte (*Pyrus pyraster*). Az állományok korának tekintetében az újulattól a száz évnél idősebb erdőrészekig minden korosztály megtalálható. A cseresek kevésbé záródó lombozata lehetővé teszi a napfény bejutását, ennek megfelelően többnyire fejlett cserjeszint található, melynek gyakori fajai a veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), ostorménbangita (*Viburnum lantana*), csíkos kecskerágó (*Euonymus verrucosus*), ritkán a húsos som (*Cornus mas*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*). Az idős állományok gyepszintjének jellemző lágyszárú, állományalkotó fajai a felemáslevelű csenkesz (*Festuca heterophylla*), a ligeti perje (*Poa nemoralis*), az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*), az erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*), melyek mellett számos más faj is él, mint a baracklevelű- és kányaharangvirág (*Campanula persicifolia*, *C. rapunculoides*), sátorozó margitvirág (*Chrysanthemum corymbosum*), fénytelen galaj (*Galium schultesii*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), bablevelű varjúháj (*Sedum maximum*). A fiatalabb állományok gyepszintje fajszegény, többnyire alacsony borítású, vagy nudum.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományainak többsége közepes, jó természetességi állapotú a Németh-Seregélyes-féle skálán, kiválónak csak a néhány igen idős állomány nevezhető.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N01 Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Az állományokat az erdőgazdálkodás, a jelenleg mindenütt alkalmazott véghasználati termelési gyakorlat veszélyezteti. Az idős állományok véghasználatán túl, nem tapasztaltunk visszahagyott holtfát, de az idős fák megtartása is randomszerű, főképp a társulási tulajdonságokat megtartani nem képes keskeny erdősávokban jelentkezik. Mindezen kívül az állományokat a túltartott vadlétszám okozta káros hatások is degradálják, veszélyeztetik, a makk elfogyasztása, a csemeték kitúrása, rágása akadályozza a felújulást. Sok helyen problémát okoznak az intenzíven terjedő idegenhonos, illetve inváziós fajok, mint az akác, bálványfa, melyek mára minden fiatal állományban megtalálhatók. A csapadékhiány és a klímaváltozás következtében a melegkedvelő honos fajok előretörése is tapasztalható, a cserjeszintben a mezei juhar mellett hasonló gyakorisággal megjelent a virágos kőris, melynek csemetéi a gyepszintben is sokfelé uralkodóvá váltak.

Élőhely neve: A *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön

Élőhely kódja: 9150

Élőhely előfordulásai a területen: Naszály északi, meredek oldalán fordul elő.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon nem szerepelt, az élőhelytérkép alapján 4,3918 ha.

Élőhely jellemzése: Az élőhely a 2011-es ÁNÉR alapján a következő kategóriának felel meg: LY3, sziklai bükkös. A Naszály északi, meredek oldalában előforduló bükk dominálta sziklás, kőgörgöteges erdők, melyek vegyes összetételű (*Fraxinus excelsior*, *Carpinus betulus*, *Fagus sylvatica*) sziklaerdőkkel érintkeznek. Cserjeszintje szegényes, lágyszárú-szintjükben több védett faj fordul elő (*Galanthus nivalis*, *Scrophularia vernalis*, *Lilium martagon*, *Epipactis spp.*). Az állományokban fokozottan jelentkezik a vaddisznó túrása és károkozása. A közelmúltban nagy területen történt bükkös állomány (K5) véghasználatát Katalinpuszta közelében, hasonló beavatkozás ezekben az állományokban kerülendő. Az állományok közel találhatók a hegy kőbányájához és meddőhányójához, ezek fizikai hatása és az előforduló idegenhonos fajok terjeszkedése egyaránt veszélyt jelenthet fennmaradásuk szempontjából.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhelyfoltok természetes állapotúak (TDO: 5).

Élőhely veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is, Fakitermelés (kivéve tarvágás), B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is, B09 Tarvágás, F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek, G08 Hal- és vadállomány kezelése, I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok, I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

Élőhely neve: Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok

Élőhely kódja: 8310

Élőhely előfordulása a területen: A tervezési területen a Natura 2000 adatlap alapján 70 barlang található, az Országos Barlang Kataszterben ugyancsak 70 barlang van nyilvántartva. Ezek nagyobb része a Naszályon, a DINPI illetékességi területére első 5221-es barlangkataszteri egységben található, kisebb része (10 db) a Nézsza-Csövéri-dombságban, a zömmel a BNPI területére eső 5222 számú barlangkataszteri egységben nyílik.

Élőhely kiterjedése a területen: -

Élőhely jellemzése: A nem látogatott barlangok jellemzően természetes állapotúak. A Naszály jól karsztosodó, triász időszi mészkőből felépülő tömbjében található, 3 bejáratú, fokozottan védett Naszályi-barlangrendszer több mint 2100 méteres hosszúságával és 173 métert elérő mélységével hazai viszonylatban is igen jelentős barlang. Lépcsőzetesen lefelé tartó, tágas tereinek, magasan felnyúló kürtőrendszereinek köszönhetően országos szinten az egyik legjelentősebb barlangi denevérélőhely. A barlangkataszteri egységben további 5 db barlang (Átjáró-barlang, Háromlyuk-barlang, Násznép-barlang, Sárkánylyuk-barlang, Vaskapu-zsomboly) megkülönböztetett védelmet élvez, a többi viszonylag kis méretű, ex lege védett barlang. A Naszályi-barlangrendszerben az alábbi jelölő denevérfajok fordulnak elő: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), hegyesorru denevér (*Myotis blythii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*). A Naszályi-víznyelőbarlang hazánk egyik denevérfajokban leggazdagabb barlangi telelőhelye.

A területnek a Nézsa-Csövéri-dombságra, az 5222-es barlangkataszteri egységre eső részében a legjelentősebb barlang a 394 méter hosszú és 55 m mély, fokozottan védett Nézsa-víznyelőbarlang. Itt további egy barlang, a Csövéri 1. sz. barlang élvez megkülönböztetett védelmet. A többi szintén kis kiterjedésű, ex-lege védett barlang.

A terület barlangjai közül a Naszályi-barlangrendszer, a Násznép-barlang és a Nézsa-víznyelő van lezárva, ezek az illetékes nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodói hozzájárulásával, jogszabályban meghatározott feltételek mellett látogathatók. A terület többi barlangja szabadon látogatható. (A barlangokra vonatkozó természetvédelmi kezelési feladatokat külön jogszabályban meghatározott kezelési terv tartalmazza.)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: -

Élőhely veszélyeztetettsége: nem veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

A barlangok látogatása során a látogatók a barlangi képződményekben károkat okozhatnak taposással, képződmények megsemmisítésével.

Élőhely neve: Pannon sziklagyep (Stipo-Festucetalia pallentis)

Élőhely kódja: 6190

Élőhely előfordulása a területen: A nyílt és zárt sziklagyephez a tervezési terület északi részén található élőhelyek tartoznak. A mészkedvelő sziklagyep a Naszályon, a Látó-hegy és a Kőporos dolomitkúpján fordul elő, ám ott csak olyan kis területen, hogy nem volt térképezhető. A felmérés során a Vas-hegyen és a Vár-hegyen (Csövár) kerültek elő további kis állományai. A szilikátsziklagyep is többnyire kis kiterjedésben található az andezitkúpokon, egy ábrázolt állománya a naszályi Nagybánya-kő sziklán él.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 69,09 ha, az élőhelytérkép alapján 0,5841 ha. Ennek megfelelően a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A G2, ÁNÉR kategóriába sorolt, dolomit és mészkő alapkőzeten kialakult nyílt sziklagyepek tartoznak ide. A térképezett állományok északi és keleti sziklafalakon, azok lejtőin található. Állományalkotó a lappangó sás (*Carex humilis*), sziklai perje (*Poa badensis*), fehér varjúháj (*Sedum album*), a gyepeken élő egyéb fajok a sziklai köhúr (*Minuartia setacea*), ágas homoklilium (*Anthericum ramosum*), homoki pimpó (*Potentilla arenaria*), hasznos tisztesfű (*Stachys recta*), naprózsa (*Fumana procumbens*) és a sármányvirág (*Sideritis montana*). Védett fajok a bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), gömbös kövirózsa (*Jovibarba hirta*), a Naszályon a bennszülött magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*) állományai állományalkotók. Kis kiterjedéseik és termőhelyi szituációik miatt teljességükben nem található. A G3 ÁNÉR kategóriába tartozó nyílt szilikátyepek egyetlen térképezett előfordulásában a homoki pimpó (*Potentilla arenaria*) állományalkotó, mellette gyakori még a prémes gyöngyperje (*Melica ciliata*) és a farkaskutyatej (*Euphorbia cyparissias*), sötét gurgolya (*Seseli osseum*). Az élőhely további növényei a hegyi hagyma (*Allium lusitanicum*), kékcseresznye (*Jasione montana*), védett faj a magyar bogács (*Carduus collinus*) és a gömbös kövirózsa (*Jovibarba hirta*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhelyfoltok természetessége kiváló a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettség: kis kiterjedésük miatt nagymértékben veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B16 Faanyag szállítása
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A pannon sziklagyepeket a szélsőséges termőhelyi viszonyok miatt a természetes szukcessziós folyamatok nem veszélyeztetik. Állományait elsősorban a túltartott vadállomány, valamint az idegenhonos fajok állományainak megjelenése, térhódítása veszélyezteti, főképp kis kiterjedésük következtében. A vadak okozta taposás, túrás az élőhely leromlását, fajszegényedést, gyomosodást okoz.

Élőhely neve: Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel

Élőhely kódja: 91H0*

Élőhely előfordulása a területen: A molyhos tölgyesek a meleg termőhelyek uralkodó zonális klimax élőhelyei, ennek megfelelően a dombok elhelyezkedéséből adódóan többnyire azok délnyugati oldalán található. A tervezési területen a Naszályon, majd tőle délkeletre a Püspökszilágy-Nézsza közti dombokon, délen Acsa és Galgamácsa erdőiben található.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 480,45 ha, a felmérés élőhelytérképe alapján 837,93 ha. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép készítése során pontosításra került. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A területen előforduló L1 és L2x ÁNÉR kategóriába sorolt állományok tartoznak ide. A mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1) a cserések után a vizsgált terület legnagyobb kiterjedéssel rendelkező erdői. Állományai kisebb részt déli, de többnyire délnyugati kitérűségű domboldalokon található a gerinctől a lejtőn lefelé. A dombok gerincén éles határral válnak el a

platók és az északkeleti kitettségű oldalak csereszeitől. Sok helyen kisebb-nagyobb foltokban, gyakran sziklagyepekkel, lejtősztyepp réteggel mozaikolnak, illetve belső tisztásokkal tarkítottak, melyek a sajátos termőhelyi viszonyok következtében állandósultak. Fő fafajai a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) és a kocsánytalan tölgy (*Q. petraea*), valamint a virágos kőris (*Fraxinus ornus*). Az egyszintű, alacsonyra nőtt fák lombkoronasztíkjába szálanként a mezei juhar (*Acer campestre*), a barkóca berkenye (*Sorbus torminalis*) és a mezei szil (*Ulmus minor*) vegyül. A cserjeszint változó borítású, néhol sűrű, de sokhelyütt hiányzik. Fajai az egybíbés galagonya (*Crataegus monogyna*), húsos som (*Cornus mas*), mezei juhar (*Acer campestre*), csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*), ritkábban a sóskaborbolya (*Berberis vulgaris*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), gyepürózsa (*Rosa canina*), ritkán a tatárjuhar (*Acer tataricum*). A gyepszint hasonlóan változó borítású, a sziklás dombtetőkön néhol hiányzik. A domináns egyszikűk a gyöngyperje (*Melica uniflora*), ligeti perje (*Poa nemoralis*), jellemző fajai még a bablevelű varjúháj (*Hylotelephium maximum*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), Waldstein pimpó (*Waldsteinia geoides*), piros gólyaorr (*Geranium sanguineum*), színeváltó kutyatej (*Euphorbia polychroma*), méhfű (*Melittis melissophyllum*). Védett növényei a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), tarka- és pázsitos nőszirm (*Iris variegata*, *I. graminea*), méregölő sisakvirág (*Aconitum anthora*), pilisi bükköny (*Vicia sparsiflora*). A hegylábi zárt erdősztyepp lösztölgyesek (L2x) teljességükben csak az acsai Csali-hegy keleti lejtőjén láthatók, másutt állományait vadaskerttel drasztikusan degradálták. A magányosan, ill. kisebb csoportokban álló fái a molyhos és kocsánytalan tölgy (*Quercus pubescens*, *Q. petraea*), magas- és virágos kőris (*Fraxinus excelsior*, *F. ornus*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), mezei- és tatár juhar (*Acer campestre*, *A. tataricum*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely Acsa melletti állományai jó-kiváló természetességi állapotúak, a vadaskertekben ez 2-es a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: erősen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B09 Tarvágás
- E01 Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Különösen a meredek állományok esetén jelentős probléma a jelenlegi helytelen erdészeti gyakorlat, a teljes véghasználat (Látó-hegy Püspökszilágy), ugyanis az élőhely a klímaváltozás következtében egyre nehezebben regenerálódik. Ehhez járul hozzá a túltartott vadállomány okozta taposás, túsás, rágás, mivel az állományok, főképp a gerincek a vad kedvelt tartózkodási helyei. Az önálló erdőrészekként nem elkülönített állományok esetén lehet probléma a fakitermelés, a nem megfelelő mennyiségű holtfa visszahagyása, az idős fák, elegyfajok eltávolítása. idegenhonos inváziós fajok betelepítése (akác, bálványfa, nyugati ostorfa).

Élőhely neve: Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Caprinus betulusszal*

Élőhely kódja: 91G0*

Élőhely előfordulása a területen: A gyertyános-tölgyesek túlnyomó többsége a Naszály déli és északi lejtőin fordulnak elő, nagy kiterjedésű állományfoltokat alkotva, délebbre csak kisebb, előfordulásai található Nézsa-Csővár, valamint Penc-Galgamácsa közti erdőtömbökben.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 960,9 ha, kiterjedése a térkép készítése során pontosításra került, így az aktuális élőhelytérkép alapján 500,87 ha. Ennek megfelelően a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A K2 ÁNÉR kategóriába (gyertyános-kocsánytalan tölgyesek) sorolt állományok a vizsgált terület egyik jellemző erdőtársulását alkotják. Korukat tekintve a fiatal, középkorú és idős állományok egyaránt megtalálhatók. A lombkoronaszintet döntően a gyertyán (*Carpinus betulus*) alkotja, mely mellett változó részarányal jelen van a cser- és kocsánytalan tölgy (*Quercus cerris*, *Q. petraea*), ritkábban a mezei- és hegyi juhar (*Acer campestre*, *A. pseudoplatanus*). Legszebb állományai az északi részen vannak, ott típusjelző fajai a szagos müge (*Asperula odorata*), bükksás (*Carex pilosa*), valamint az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*). A cserjeszintet a felső lombkoronaszint fiatal egyedi alkotják. A gyepszint jellemző fajai a geofiton aspektusban a hóvirág (*Galanthus nivalis*), odvas keltike (*Corydalis cava*), erdei ibolya (*Viola sylvestris*), hagymás fogasír (*Dentaria bulbifera*), ujjas sás (*Carex digitata*), tavaszi kankalin (*Primula veris*), pettyegetett tüdőfű (*Pulmonaria officinalis*), olocsáncsillaghúr (*Stellaria holostea*), melyeket a nyár folyamán a gyöngyvirág (*Cornvallaria majalis*), turbánliliom (*Lilium martagon*), madárfészek kosbor (*Neottia nidus-avis*), baracklevelű harangvirág (*Campanula persicifolia*) nyílása követ. A délre eső előfordulások a dombok völgylábainál találhatóak. Ezek a kis kiterjedésű állományok fajszegényebbek, többnyire a velük határos cseresek fajait őrzik, gyepszintjük karakterfajokkal nem válik el. A tölgyek részaránya is megnő, nem ritkán 50 % értéket képvisel. Több erdőrészletben ugyan a gyertyán jelen van, ám sem részaránya, sem a gyepszint fajkészlete nem felel meg a társulás kritériumainak, egyfajta átmenetet képeznek a cseresek felé.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományainak kb. 70%-át adó Naszályon közepes-jó-kiváló természetességi állapotúak, a délebbre eső előfordulások a szegényes fajkészlet és a vadkárok miatt csak közepes természetességűek a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Az állományokat a nem megfelelő (intenzív, szerkezetében szegényítő) erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Az idős állományok véghasználatán túl nem megfelelő a visszahagyott holtfa mennyisége, valamint az idős fák, elegyfajok megtartása. Az erdők természetes felújulását a mindenütt jelen lévő, túltartott vadállomány gátolja, illetve nagymértékben nehezíti. Egyes

területeken az idegenhonos inváziós fajok (akác, bálványfa, keleti ostorfa) megjelenése is tapasztalható.

Élőhely neve: Szubpannon sztyeppék

Élőhely kódja: 6240*

Élőhely előfordulása a területen: Az ide sorolandó élőhelyek a déli Kisnémedi-Galgamácsa erdőtümbök kivételével a terület nagy részén megtalálhatók. A Naszály, Nézsa-Csóvár, valamint a Penc, Rád, Vác-Csörög dombjain sokfelé megtalálhatók többnyire kis kiterjedésű állományai.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlap alapján 192,18 ha, az élőhelyterkép alapján 102,937 ha. Az élőhely kiterjedése az élőhelyterkép készítése során pontosításra került. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A H2 ÁNÉR-kategóriába sorolt felnyíló, mészkedvelő lejtő-és törmelékgyepek kisebb-nagyobb előfordulásaiban uralkodó az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*) és lappangó sás (*Carex humilis*), melyek a védett fajokban gazdag dolomit lejtősztyeprét (*Chrysopogono – Caricetum humilis*) állományokhoz tartoznak. A H3a ÁNÉR-kategóriába sorolt köves talajú lejtősztyepek sok kis foltban helyezkednek el, fajkészletükben jellemző a vékony csenkesz (*Festuca valesiaca*), franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), késeiperje (*Cleistogenes serotina*), nagyvirágú lednek (*Lathyrus latifolius*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), buglyos kocsord (*Peucedanum alsaticum*), hengeres- és selymes peremizs (*Inula germanica*, *I. oculus-christi*), csillagöszirózsa (*Aster amellus*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), magyar bogáncs (*Carduus collinus*), kunkorgó árvalányhaj (*Stipa capillata*), közönséges kakukkfű (*Thymus glabrescens*), földitömjén (*Pimpinella saxifraga*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*), zöldellő törpezanót (*Chamaecytisus virescens*), bunkós- és hegyi hagyma (*Allium sphaerocephalon*, *A. montanum*), homoki gurgolya (*Seseli annuum*), töviskés- és magyar imola (*Centaurea scabiosa*, *C. pannonica*), közönséges bábakalács (*Carlina vulgaris*), fehér somkóró (*Melandrium album*), keserűgyökér (*Picris hieracioides*). A gerinceken hosszan húzódó, H5a ÁNÉR-kategóriába tartozó löszgyepek társulásalkotó fajai a kunkorgó- és hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa capillata*, *S. tirsia*), késeiperje (*Cleistogenes serotina*) és a fenyérfű (*Botryochloa ischaemum*). A társulás további fajai a zászlós csüdfű (*Astragalus onobrychis*), ereszes hagyma (*Allium oleraceum*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), mezei iringó (*Eryngium campestre*), mezei- és ligeti zsálya (*Salvia pratensis*, *S. nemorosa*), koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*), olasz harangvirág (*Campanula bononensis*), aranyfürt (*Aster lynosiris*), közönséges gyűjtoványfű (*Linaria vulgaris*). Védett fajai a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), hangyabogáncs (*Jurinea mollis*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), nagy ezerjófű (*Dictamnus albus*), árlevelű len (*Linum tenuifolium*), budai imola (*Centaurea sadleriana*), tarka nőszirm (*Iris variegata*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományainak többsége közepes, kisebb része jó vagy kiváló természetességi értéket vesz fel a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely állományainak többsége közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- B16 Faanyag szállítása

F01 Más földhasználatú terület lakott területté, településsé vagy rekreációs területté alakítása (kivéve lecsapolás, valamint tengerpart, torkolat és parti körülmények átalakítása)

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

G08 Hal- és vadállomány kezelése

I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok

I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Az élőhelyek kis kiterjedése, elszórtan található helyszíneit tekintve a gazdaságos kezelés feltételei többnyire nem állnak rendelkezésre. A kaszálás és legeltetés hiánya következtében aktuális veszélyeztető tényező a cserjésedés és a beerdősülés, főképp az erdőkben található állományok esetében. A túltartott vadállomány károsítása ezúttal is probléma, a taposás, szórók létesítése fajszegényedést, degradációt, gyomosodást okoz. Az élőhely kiterjedését néhány állományban csökkenti az idegenhonos fajok állományainak térhódítása is.

Élőhely neve: Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*)

Élőhely kódja: 6210

Élőhely előfordulása a területen: Az élőhely állományai egyrészt a Naszály gerince mentén déli kitérőben, másrészt a dombok északi, északkeleti, hűvösebb oldalain az egykori zártkertekben a korábbi szőlők, gyümölcsösök helyén Hrabina-Menyecské-hegy, Bok-hegy (Penc), Somló-hegy (Rád) területén található.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 192,18 ha, az élőhelytérkép alapján 111,6986 ha. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép készítése során pontosításra került. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A H4 ÁNÉR kategóriába sorolt félszáraz gyepek (erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok), melyek a tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*) és sudár rozsnok (*Bromus erectus*) fajok dominanciája jellemez. A bolygatott, degradált állományokban a társulásalkotó fűvek mellett, vagy azokat helyettesítve a fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), néhol a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*) is megjelenik. A gyepek többnyire fajgazdagok, számos védett növényfaj megtalálható bennük. Jellemző fajok az árva rozsnok (*Bromus inermis*), citromkocsord (*Peucedanum oreoselinum*), ágas homokliliom (*Anthericum ramosum*), magyar kutyatej (*Euphorbia pannonica*), kardlevelű peremizs (*Inula ensifolia*), dárdahere (*Dorycnium germanicum*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*) és a koloncos legyezőfű (*Filipendula vulgaris*). Gyakori és ritkább védett növényei a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), agár-, bíboros-, vitéz és tarkakosbor (*Anacamptis morio*, *Orchis purpurea*, *O. militaris*, *Neottinea tridentata*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), csillagőszirózsa (*Aster amellus*), hangyabogáncs (*Jurinea mollis*), árlevelű- borzas- és sárga len (*Linum tenuifolium*, *L. hirsutum*, *L. flavum*), budai imola (*Centaurea sadleriana*), tarka nőszirm (*Iris variegata*), nagy pacsirtafű (*Polygala major*), buglyos tátorján (*Crambe tatarica*), festő müge (*Asperula tinctoria*), bíboros/Janka sallangvirág (*Himantoglossum jankae*). A penci, belterület melletti állományok túllegeltetettek.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományainak két harmada közepes, míg néhány kiváló természetességi állapotú a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A13A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- B16 Faanyag szállítása
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)

Állományainak többsége szekunder jellegű, a közelmúltban alakult ki, melyek a szukcesszió folyamán a jövőben erdővé fognak alakulni. Területetinek döntő többségén jelenleg semmilyen kezelés nem tapasztalható, így kaszálás és/vagy legeltetés hiányában sokféle látható a becserjésedés és beerdősülés. A rekreációs tevékenységek pl. emberi taposás a turistautak mentén, valamint a gerinceken megjelent erdei utak lokálisan jelentkező káros hatásúak. Ez esetben is jelentős a vadak túrása, taposása, mely a zárt állományok gypét szaggatja fel.

Élőhely neve: Sík- és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Élőhely kódja: 6510

Élőhely előfordulása a területen: A sík- és dombvidéki kaszálórét állományai részben a dombokon lévő irtásréteken: Naszály északi oldala, Menyecske-hegy (Penc), másrészt a vízfolyások menti kaszálóterületeken: Penci-ág, Hálás (Penc) található.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon B reprezentativitással szerepel 100 ha területtel. Az élőhely kiterjedése az aktuális élőhelytérkép készítése során pontosításra került, mely 56,40 ha, ennek megfelelően a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A területen fragmentálisan előforduló E1, E2 ÁNÉR kategóriába sorolt állományok tartoznak ide. A franciaperjés rétek (E1) kis kiterjedésűek, köztük a távolság miatt ökológiai kapcsolat nincs. A kaszálással kezelt állományok is fajszegények, a jelen lévő kétszikűek száma alacsony. A veres csenkeszes rétnak (E2) csupán két kis előfordulása került elő a Naszály keleti oldalán a Csurgón és a Vízállás erdő mellett (Csővár), mindkettő cserjésedik, erdősül.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományai fajszegények, közepes természetességi állapotúak a Németh-Seregélyes-féle skálán. Az állományokban megjelent a selyemkóró (*Asclepias syriaca*).

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés

A21 Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban
 G08 Hal- és vadállomány kezelése
 I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
 I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
 L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

Zonális, domb- és völgyterületeken jellemző erdőtársulások helyén kialakult élőhely, melyet jelenleg a természetes szukcesszió, cserjésedés veszélyeztet. A művelés elmaradásól adódóan az aktuális intenzív mezőgazdasági használat (legeltetés) következtében az állományok gyomosodnak, jellegtelenednek.

Élőhely neve: Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

Élőhely kódja: 7230

Élőhely előfordulása a területen: A jelenlegi élőhelyterképezés során nem találtuk, az élőhely számára alkalmas termőhelyek is nagyon kis kiterjedésben vannak.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon B reprezentativitással szerepel 25 ha területtel, ám ezt a bejárás során nem sikerült megerősíteni, ennek megfelelően szükséges a Natura 2000 adatlap módosítása, az élőhely törlendő.

Élőhely jellemzése: -

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: -

Élőhely veszélyeztetettsége: -

Veszélyeztető tényezők: -

Élőhely neve: Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

Élőhely kódja: 9130

Élőhely előfordulása a területen: A szubmontán és montán bükkös állományai a Cserhátban hiányoznak, azok kizárólag a Naszály gerincének közelében, valamint jellemzően az északi kitérű lejtőin fordulnak elő.

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 140 ha, az aktuális élőhelyterkép alapján 12,036 ha.

Élőhely jellemzése: A bükk monodominanciájával jellemezhető erdőtársulások, K5 ÁNÉR kategória állományai tartoznak ide. Az állományok többnyire egyneműek, a bükk mellett a lombkoronában egyéb faj egyedei csak elszórtan találhatók meg. Cserjeszintjük többnyire hiányzik, vagy gyér, a lágyszárú szintben fáciesképző a szagos müge (*Asperula odorata*) és a bükksás (*Carex pilosa*), jellemző fajok az erdei holdviola (*Lunaria rediviva*), a geofiton aspektusban az odvas keltike (*Corydalis cava*), erdei ibolya (*Viola sylvestris*), hagymás fogasír (*Dentaria bulbifera*), turbánliliom (*Lilium martagon*), erdei szélfü (*Mercurialis perennis*), erdei varázslófű (*Circaea lutetiana*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományai kiváló természetességi állapotúak a Németh-Seregélyes-féle skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N01 Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A bükkös állományokat a túltartott vadállomány okozta káros hatások veszélyeztetik - makk felszedése, csemeték kitérítése, rágása – melyek akadályozzák az állományok természetes felújulását. Az állományokat a nem megfelelő (intenzív, sablonos, szerkezeti elemekben szegényítő) erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Az idős állományok véghasználatán túl nem megfelelő a visszahagyott holtfa mennyisége, valamint az idős fák, elegyfajok megtartása. Néhol, főképp a szegélyeken problémát okoznak az idegenhonos intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok, főképp az akác. Valószínűsíthető, hogy a klímaváltozás következtében a meleg és aszályos periódusok gyakoribbá válása negatív hatással lesz a hűvösebb termőhelyigényű bükkös állományokra.

Élőhely neve: Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői

Élőhely kódja: 9180*

Élőhely előfordulása a területen: Az élőhely jellemzően négy foltban fordul elő; A Naszály gerincétől az északi lejtőn mészkő, dolomit alapkőzetten, ill. a terület déli részén, a Korona és az Ördög-árok lösz- és márga szurdokaiban (Galgamácsa).

Élőhely kiterjedése a területen: a Natura 2000 adatlap alapján 75 ha, az élőhelytérkép alapján 90,356 ha.

Élőhely jellemzése: A területen előforduló LY1 és LY2 ANÉR kategóriába sorolt állományok tartoznak ide. A szurdokerdő egyedül egy mély, meredek márgás, löszös völgyben húzódik. A fás vegetáció nagyrészt az árok peremén áll, csak néhány egyed nő benne. A lomboronszintet a gyertyán (*Carpinus betulus*), mezei- és hegyi juhar (*Acer campestre*, *A. pseudoplatanus*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*) alkotja, a ritkás cserjeszintet a mogyoró (*Corylus avelliana*) példányai képviselik, gyepszint szinte teljesen hiányzik. A törmeléklejtő-erdők közül egy, a közelben lévő völgyoldalban andezitsziklagörgetegben áll, míg a naszályi állományok a terület északi részén jellemzők, mészkő- és dolomitgörgetegben. A lombkoronszintben domináns a magas kőris (*Fraxinus excelsior*), mellette a bükk (*Fagus sylvatica*), gyertyán (*Carpinus betulus*) példányai találhatóak elsórtan. Cserje- és lágyszárúsztintjük pedig a szomszédos bükkösökhöz hasonló. Az andezitgörgeteg erdőt a gyertyán (*Carpinus betulus*) alkotja.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely állományai jó és kiváló állapotúak természetességi állapotúak.

Élőhely veszélyeztetettsége: Az élőhely közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)

- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N01 Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Minden állomány esetén jelentős probléma a túltartott vadállomány okozta taposás, túrás, rágás, ez az Ördög-árokánál a gypszint hiányához vezetett. Az állományok csak megfelelő termőhelyi körülmények esetén alakulnak ki; a korábbi helytelen erdészeti gyakorlat napjainkban előfordulásuk már kisebb. Az önálló erdőrészletként nem elkülönített állományok esetén lehet probléma a fakitermelés, a megfelelő mennyiségű holtfa visszahagyása, az idős fák, elegyfajok megtartása. Ezek az élőhelyeken is állandó problémát okoznak az idegenhonos intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok, mint az akác és a bálványfa. Valószínűsíthető, hogy a klímaváltozás, különösképpen a felmelegedés negatív hatással lesz állományaikra. A turizmusból eredő taposás káros hatása csak a Naszályon jelentkezhet.

Élőhely neve: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Élőhely kódja: 91E0*

Élőhely előfordulása a területen: A térképezés során az égerligetek állományai sehol nem érték el a térképezhető minimális foltméretet, önálló élőhelyet nem alkotnak. Az éger néhány egyede csupán a Szurdok-völgyben (Püspökszilágy), ill. az Alma-völgyben (Galgamácsa) található. Az ide sorolható élőhelyek közül a térképezés során a puhafa fűzligetek lettek rögzítve, melyek a vízfolyások mentén találhatóak: Lósi-patak (Vác), Gombás-patak (Rád), Csővár, Barina-tavak (Penc-Csővár). A felduzzasztással kialakított jóléti tavak szegélyén felnőtt szalagszerű kultúrállományokat nem soroltuk ide (RB).

Élőhely kiterjedése a területen: A területen előforduló J4 ÁNÉR kategóriába sorolt állományok tartoznak ide. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép készítése során pontosításra került; a Natura 2000 adatlapon 50 ha, az élőhelytérkép alapján 26,60 ha. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: Uralkodó fája többnyire a fehér fűz (*Salix alba*), helyenként törékeny fűz (*Salix fragilis*) és fehér nyár (*Populus alba*), néhol a kecskefűz (*Salix caprea*). Cserje- és gypszintjükben nitrogénkedvelő fajok élnek, mint a csalán (*Urtica dioica*), bodza (*Sambucus nigra*), fűszeres baraboly (*Chaerophyllum aromaticum*), valamint a sásfajok (*Carex* sp.)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: A naszályi és a Penci-ág (Penc) állományok kiváló-jó természetességűek, míg a délre eső, kis kiterjedésű élőhelyfoltok gyp- és cserjeszintjében a környező agrárterületekről bejutó tápanyagtöbblet révén nitrogénkedvelő fajok az uralkodók, így azok közepes értékűek a Németh-Seregélyes skálán.

Élőhely veszélyeztetettsége: aktuálisan veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Az élőhely aktuálisan veszélyeztetett. A veszélyeztető tényezők közt a kis kiterjedés, az intenzív művelésű mezőgazdasági környezet (szántók) a csapadékhiány, ill. annak következtében a kisvizek időszakossá válása, a jellegtelen nitrofil fajok felszaporodása, az inváziós fajok terjedése és a túltartott vadállomány károsítása (túrás, dagonyák). A nem megfelelő (intenzív, sablonos, szerkezeti elemekben szegényítő) erdőgazdálkodási gyakorlat is nagy károkat okozhat, hiszen a gyakorlatban mindig tarvágásos művelés valósul meg. Az idős állományok véghasználatán túl, nem megfelelő a visszahagyott holtfa mennyisége, valamint az idős fák, elegyfajok megtartása.

Adatlpra felvételre javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhely neve: Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel

Élőhely kódja: 3150

Élőhely előfordulása a területen: Az eutróf tavak legyökerező hínár élőhely a tervezési területen egy előfordulásban került elő, a Barinai-horgászató déli sarkában. Megjelenése valószínűsíthetően a vízimadarak általi endozoochór növényi propagulumterjesztésnek köszönhető.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon nem szerepelt. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép alapján 0,067 ha, mely a rendelkezésre álló vízfelület ismeretében növekedhet. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A területen Ac ANÉR kategóriába sorolt állomány tartoznak ide. Fajkészletében monodomináns a sárga vízitök (*Nuphar lutea*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhely a zavart környezet (intenzív horgászat) ellenére kiváló természetességű.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A veszélyeztető tényezők közül leginkább a tó vizének leengedése, vagy a horgászhelyek kialakításához csákyával való eltávolítás említendő.

Élőhely neve: Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Élőhely kódja: 6430

Élőhely előfordulása a területen: A magaskórósok a területen a Barina-patak mentén, valamint Nézsa mellett a bánya szélén került térképezésre.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon nem szerepelt. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép alapján 4,0671 ha. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A területen előforduló D5 ÁNÉR kategóriába (patakparti és lápi magaskórósok) sorolt állományok tartoznak ide. A Barina-patak mentén húzódó állományok tipikusak, fajgazdagok, jó vízellátásúak. Fajkészletükben domináns az erdei angyalgyökér (*Angelica sylvestris*), közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), gólyahír (*Caltha palustris*), réti fűzény (*Lythrum salicaria*), borzas fűzike (*Epilobium hirsutum*). A jobb természetességű foltokban a védett örménygyökér (*Inula helenium*), óriászsurló (*Equisetum telmateia*), valamint a mocsári csorbóka (*Sonchus palustris*) állományai élnek.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Az élőhelyek jó természetességűek, ám szegélyeiben már megjelent az inváziós aranyvessző, japánkeserűfű.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I01 Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A veszélyeztető tényezők közül az élőhelyeket leginkább a kis kiterjedésük, valamint a csak részlegesen megvalósuló kezelés (kaszálás), továbbá a túltartott vadállomány és az inváziós fajok (aranyvessző, japánkeserűfű) terjedése érinti. További aktuális veszélyeztető tényező a vízhiány, mely a terület kiszáradásához, ezáltal az élőhely átalakulásához vezet. A fenti tényezők az állományok gyomosodását, jellegtelenedését okozzák.

Élőhely neve: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Élőhely kódja: 6440

Élőhely előfordulása a területen: A mocsárrét a tervezési területen két előfordulásban a Lósi-patak völgyében (Szendehely) és a Páskomok völgyében (Nézsza) található.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura 2000 adatlapon nem szerepelt. Az élőhely kiterjedése az élőhelytérkép alapján 0,4807 ha. Az aktuális kutatások alapján a Natura 2000 adatlap módosítása szükséges.

Élőhely jellemzése: A területen előforduló D34 ÁNÉR kategóriába (mocsárrétek) sorolt állományok tartoznak ide. Fajkészletében domináns a tarackbúza (*Agropyron repens*), további fajai a magyar imola (*Centaurea pannonica*), fekete nadálytő (*Symphytum officinale*), szürke aszat (*Cirsium canum*), pántlikafű (*Baldingera arundinacea*), sárga borkóró (*Thalictrum flavum*), közönséges galaj (*Galium mollugo*), indás pimpó (*Potentilla reptans*).

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Mindkét élőhely közepes természetességű, fajszegény, zavart.

Élőhely veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)

A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)

A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés

A13 Gyepterületek és egyéb féltermészetes élőhelyek felülvetése

G08 Hal- és vadállomány kezelése

I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A veszélyeztető tényezők közül az élőhelyeket leginkább a rendkívül kis kiterjedésük, a kezelés teljes hiánya, valamint a túltartott vadállomány, valamint az inváziós fajok (aranyvessző, siskanád) terjedése érinti. A fenti tényezők az állományok gyomosodásához, jellegtelenedéséhez vezetnek.

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ²
II., IV.	buglyos tátorján (<i>Crambe tataria</i>)	B
II., IV.	bíboros/Janka sallangvirág (<i>Himantoglossum jankae</i>)	C
II., IV.	leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	C
II., IV.	Szent-István szegfű (<i>Dianthus plumarius subsp. regis-stephani</i>)	D törlésre javasolt

² A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

II., IV.	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>)	C
II., IV.	piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>)	C
II., IV.	magyar gurgolya (<i>Seseli leucospermum</i>)	C
II., IV.	homoki nőszirm (<i>Iris humilis subsp. arenaria</i>)	C
V.	kikeleti hóvirág (<i>Galanthus nivalis</i>)	-

4. táblázat. A területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok (*kiemelt jelentőségű közösségi faj)

Faj magyar neve (tudományos neve): buglyos tátorján (*Crambe tatarica*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A vizsgált területen több termőhelyen is előfordul; nagyobb állományai a Bükkös-hegy nyugati és északi oldalán (Vácduka-Rád), Cseke-hegy és Kápolna-rom (Rád) területére korlátozódnak, ahol erdőssztyepréteken, jellegtelen üde gyepekben, galagonyás-kökényes száraz cserjésekben, sztyepecserjésben és spontán felnőtt akácokban él.

Állománymagyság (jelöléskor): 1000-1300 példány

Állománymagyság (tervkészítéskor): 600 példány

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állományok mérete csökkenő tendenciát mutat

Faj veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- B1 Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősisítés (kivéve lecsapolás)
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A faj fennmaradását több tényező határozza meg, illetve veszélyezteti. Minden termőhelyén elmaradt a kezelés, mely az élőhelyek degradációjához vezet. További jelentős és aktuális probléma az akác térfoglalása. Ehhez járul az emberi taposás, turizmus, valamint a túltartott vadállomány taposása, túrása, a gyepek felszaggatása is károsítja.

Faj magyar neve (tudományos neve): bíboros/Janka sallangvirág (*Himantoglossum jankae*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A faj előfordulása a vizsgált területen: a Naszály déli lejtőjén csupán egy lelőhelyre korlátozódik, két nagyobb állománya a Bükkös-hegy (Vácduka), valamint a Cseke-hegy (Rád) nyugati lejtőin található. Termőhelyei többségében felhagyott szőlők, gyümölcsösök helyén felnőtt galagonyás cserjések, öreg gyümölcsösök, melegkedvelő tölgyesek, irtásrétek, illetve

telepített feketefenyves szegélye.

Állománynagyság (jelöléskor): 50 példány

Állománynagyság (tervkészítéskor): 171 példány adatbázis alapján

Állomány változásának tendenciái és okai: a több évben végzett monitorozás (tőlevelek és virágzó) alapján az állományok mérete stabil.

Faj veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A faj fennmaradását több tényező veszélyezteti. Megfigyelhető, hogy a nyílt területek már nem alkalmasak számára, ezért azokat kerüli, bokrok, gyümölcsfák árnyékába húzódva találjuk. Termőhelyei nem kezeltek, így az inváziós fajok megjelenésével kell számolni a jövőben. Élőhelyeinek a természetes szukcesszió során melegkedvelő tölgyesekké való átalakulása valószínűleg nem veszélyezteti fennmaradását.

Faj magyar neve (tudományos neve): leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Állományai két helyszínhez köthetők: nagyobb példányszámú előfordulása a Naszályon, a Látó-hegy déli lejtőjén található felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepekben, valamint az azokat körbevevő melegkedvelő tölgyesekben van. Egy kis állománya a terület déli részén, a Korona-erdő dombjának gyomos gypében található Galgamácsán.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): min. 180 egyed a DINPI biotikai adatbázisa alapján

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állománya stabil, a termőhelyen uralkodó termőhelyi viszonyok alapján nem várható jelentős változás.

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- G11 Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Termőhelyein a nagyvadak jelenléte, taposásuk lehet káros hatással van az állományokra. A kezelés hiánya következtében a gyepek cserjésedése jelenthet veszélyforrást. A turizmus és szabadidős

tevékenység, az ezzel együtt járó taposás, valamint a növények begyűjtése, fotóturizmus megjelenése és fokozódó aktivitása jelent veszélyt.

Faj magyar neve (tudományos neve): Szent-István szegfű (*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területen a faj előfordulását nem tudtuk igazolni. A terepbejárás során nem találtuk, a rendelkezésre bocsátott biotikai adatbázisban sincs előfordulását igazoló recens adat. Az adatlapról törölendő.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): -

Állomány változásának tendenciái és okai: -

Faj veszélyeztetettsége: -

Veszélyeztető tényezők: -

Faj magyar neve (tudományos neve): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Az egész terület vonatkozásában kis kiterjedésű, alig néhány töves állományai kizárólag a Naszály északi lejtőjének alján húzódó irtásréteken sztyepréteken találhatók.

Állománynagyság (jelöléskor): 20 példány

Állománynagyság (tervkészítéskor): min. 50 egyed a DINPI biotikai adatbázisa alapján

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állománya stabil, a termőhelyen uralkodó termőhelyi viszonyok alapján nem várható jelentős változás.

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

G08 Hal- és vadállomány kezelése

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Termőhelyei sérülékenyek, a jelenleg tapasztalható kezelés hiánya következtében a gyepek cserjésedése jelenthet elsődleges veszélyforrást. A területen nagy számban jelen lévő nagyvadak taposása is káros hatással van az állományokra. A turizmus és szabadidős tevékenység, a taposás, valamint az aktív fotóturizmus megjelenése jelenthet új veszélyt.

Megjegyzés: a faj jelentős állományát képező galgamácsi Csuzi-rét többzetes állományának egyes tövei a vizsgált terület határától 6-8m-re vannak és Ósagárdnál is.

Faj magyar neve (tudományos neve): piros kígyószisz (*Echium russicum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Állományai több helyen található: néhány egyedet számláló kis

állományai a Bárános nyugati oldalán (Rád), Látóhegy gerince mentén (Püspökszilágy), a Korona-erdő dombtetőin (Galgamácsa) élnek, nagyobb populációja a Csörögi-szőlők váci oldalának északi lejtőjén található, jellemzően köves talajú lejtőszyepeken, száraz cserjésekben, melegkedvelő tölgyesekben.

Állománynagyság (jelöléskor): 100-150 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 300 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állománya stabil, jelentős változás nem tapasztalható. Az eltérő adatok háttérben részben a pontosabb felmérések, jobb kutatottság áll.

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)

A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása

A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

G08 Hal- és vadállomány kezelése

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A néhány példányos szubpopulációi a vadak (vaddisznó, szarvas) károsításának fokozott mértékben vannak kitéve. Minden előfordulásában jellemző a kezelés elmaradása, minek következtében a gyepek cserjésedése tapasztalható. A turizmus és szabadidős tevékenység, részben a taposással, részben a növények begyűjtésével jelent veszélyt.

Faj magyar neve (tudományos neve) magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területen egy előfordulása található, kizárólag a Naszályon a Látóhegy csúcsától induló déli hegyoldal sziklagyepeiben él.

Állománynagyság (jelöléskor): 500-1000 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): 25 virágzó egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állománya stabil, a termőhely természeti állapota változatlan, nincs változás. Az eltérő adatok háttérben részben a pontosabb felmérések, jobb kutatottság áll. A felmérések során csak a virágzó egyedek rögzítésére történt, így a nem nyíló és fiatal példányok számával együtt a jelöléskori egyedszám megközelítően megegyezik.

Faj veszélyeztetettsége: potenciálisan veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

G08 Hal- és vadállomány kezelése

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

A honos vaddisznó jelentős káros hatással van az állományokra. A kezelés hiánya következtében a gyepek cserjésedése várható. A bányászati tevékenység kiterjesztése esetlegesen veszélyeztethet egyes állományokat. Veszélyeztető tényezők között a turizmus és szabadidős tevékenység említendő.

Faj magyar neve (tudományos neve): homoki nőszirmom (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Előfordulása a vizsgált területen csupán egy lelőhelyre korlátozódik, a délnyugati, különálló élőhelyen, a Csörögi-szőlők domb északi lejtőjén (Vác-Csörög). Előfordulásai a H3a köves talajú lejtősztyep élőhelyen található, az andezitkúp oldalára rakódott löszköpenyen.

Állománynagyság (jelölés): 50 példány

Állománynagyság (tervkészítéskor): 50 példány a DINPI biotikai adatbázisa alapján

Állomány változásának tendenciái és okai: az állományok mérete stabil

Faj veszélyeztetettsége: közepesen veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

G08 Hal- és vadállomány kezelése

I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A faj fennmaradását alapvetően több tényező veszélyezteti; egyrészt a kezelés elmaradása, mely élőhelyének degradációja, becserjésedése veszélyezteti, továbbá a környezetében az akác térfoglalása. Ehhez járul az emberi taposás, turizmus, valamint a túltartott vadállomány taposása, túrása is károsítja.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A Natura 2000 adatlapon szereplő közösségi jelentőségű jelölő állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ³	Javasolt populáció (A-D)
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C	C
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	C	C
II., IV.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	C	C
II.	csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>)*	C	C
II.	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	C	C
II., IV.	havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>)*	C	C
II., IV.	nagy hóscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C	C
II., IV.	magyar tavaszi-fésűsbagolylepke (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>)	C	C
II., IV.	tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>)	C	C
II., IV.	nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	C	C

³ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D) ³	Javasolt populáció (A-D)
II., IV.	kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	B	B
II., IV.	nagy patkósdenevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>)	C	C
II., IV.	hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>)	C	C
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	C	C
II., IV.	kereknyergű patkósdenevér (<i>Rhinolophus euryale</i>)	C	D
II., IV.	hosszúszárnyú denevér (<i>Miniopterus schreibersii</i>)	C	C
II., IV.	szarvas álganéjtűró (<i>Bolbelasmus unicornis</i>)	B	B
II., IV.	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>)	C	C
II.	kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>)	C	C
II., IV.	nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>)	B	B
II., IV.	csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>)	B	B
II., IV.	vágó csík (<i>Cobitis taenis</i>)	D	D

6. táblázat. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

A területen megtalálható egyéb közösségi jelentőségű állatfajok:

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Irányelv melléklete
pannon gyík (magyar gyík)	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	FV	IV.
erdei pele	<i>Dryomys nitedula</i>	FV	IV.
erdei sikló	<i>Elaphe longissima</i>	V	IV.
éti csiga	<i>Helix pomatia</i>	V	V.
nyuszt	<i>Martes martes</i>	V	V.
mogyorós pele	<i>Muscardinus avellanarius</i>	V	IV.
bajuszos denevér	<i>Myotis mystacinus</i>	V	IV.
horgasszórú denevér	<i>Myotis natterei</i>	V	IV.
barna hosszúfülű-denevér	<i>Plecotus auritus</i>	V	IV.
szürke hosszúfülű-denevér	<i>Plecotus austriacus</i>	V	IV.
fürge gyík	<i>Lacerta agilis</i>	V	IV.
zöld gyík	<i>Lacerta viridis</i>	V	IV.
kis apollólepke	<i>Parnassius mnemosyne</i>	V	IV.
fali gyík	<i>Podarcis muralis</i>	V	IV.
barna ásóbéka	<i>Pelobates fuscus</i>	V	IV.
erdei béka	<i>Rana dalmatina</i>	V	IV.

tavi béka	<i>Rana ridibunda</i>	V	V.
fűrészlabú szöcske	<i>Saga pedo</i>	V	IV.
farkasalma lepke	<i>Zerynthia polyxena</i>	V	IV.

7. táblázat: A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Adatlpra felvételre javasolt közösségi jelentőségű állatfajok:

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció ⁴ (A-D)
II., IV.	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	C (javasolt)
II.	hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>)	C (javasolt)
II.	hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	C (javasolt)
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	D (javasolt)
II., IV.	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>)	D (javasolt)

7. táblázat. Adatlpra felvételre javasolt közösségi jelentőségű állatfajok

Faj magyar neve (tudományos neve): **vöröshasú unka (*Bombina bombina*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen csak kis számban találhatóak. A területről egy adata ismert Csővárról.

Állománynagyság (jelölés): P (előfordul)

Állománynagyság (tervkészítés): R (ritka) A területről egyetlen előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Nem ismert.

Veszélyeztető tényezők:

B27 A hidrológiai viszonyok átalakítása vagy a víztestek fizikai változása és lecsapolás erdészeti célból (beleértve a gátakat)

K02 Lecsapolás

L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Faj magyar neve (tudományos neve): **nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A faj populációi a terület üde, magas vízbázisú gyepén tenyésznek. Jelenlétét 10 mintavételi egységben regisztrálták.

Állománynagyság (jelölés): R (ritka)

⁴ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %. Továbbá, minden olyan esetben, amikor egy érintett faj a szóban forgó területen nem szignifikáns mértékben van jelen, ezt egy negyedik kategóriaként kell megadni: D = nem szignifikáns populáció.

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) Populációméret: 1000-3000 egyed.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetettsége a területen közepes mértékű. A faj azon populációi minősülnek a legsérülékenyebbeknek, melyek biotópjain fokozottabb mértékben érvényesülnek a veszélyforrások: a gyepek fajösszetételét lerontó szukcessziós folyamatok; a nem megfelelő módon vagy helytelen időpontban, végrehajtott kaszálás; az élőhely száradása.

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- A11 Mezőgazdasági célú égetés
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Faj magyar neve (tudományos neve): **csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)***

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen nagyobb számban találhatóak meg. A területről több adata ismert.

Állománynagyság (jelöléskor): R. ritka

Állománynagyság (tervkészítéskor): R. Ritka, a faj potenciálisan szélesebben elterjedt.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: A faj nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők: Nem ismert

Faj magyar neve (tudományos neve): **skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A skarlátbogár a területen általánosan elterjedt. 19 ponton került elő.

Állománynagyság (jelöléskor): P (előfordul)

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A területről több (19 egyed) előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: Nincsenek adatok az összehasonlításhoz, így nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett. Elterjedt a terület egészén, de mindenhol ritka, aminek oka egyértelműen a holtfa mennyiségének csekély mennyisége illetve hiánya; hiszen még az itteni idősebb erdőkben is gyakoriak az olyan sokhektáros állományok, amelyekben egyáltalán nincs számottevő holtfa.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)

B09 Tarvágás
B16 Faanyag szállítása

A szaproxilofág fajoknak általánosan kedvező erdőkezelés (változatos korcsoportstruktúra, helyszínen hagyott nagy darabos elhalt faanyag) a skarlátbogárnak is előnyére válik. Diszperziós képessége aránylag gyenge (az imágó ritkán és keveset repül), ezért fontos biztosítani a holtfa térbeli és időbeli kontinuitását.

Faj magyar neve (tudományos neve): **nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)**

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen sokfelé található meg. A nagy szarvasbogarat 102 ponton találták meg a területen.

Állománymagyság (jelöléskor): 1001-10000

Állománymagyság (tervkészítéskor): 1001-10000

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Nem veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: -

A nagy szarvasbogár fennmaradásának előfeltétele az, hogy a tölgyek gyökerei folyamatosan rendelkezésre álljanak a populációnak. Az idős, álló tölgytörzseknek mindig vannak elhalt gyökereik, ezek védelme tehát a szarvasbogár szempontjából is fontos. Ha a tölgyek tuskóját a kivágás után nem távolítják el, az a szarvasbogarak lárváinak életlehetőségeit nagyban fokozza. A sarjeredetű erdőkben a tuskóból kihajtó új törzsek jó ideig nem képesek táplálni a régi gyökereket, így azok egy része elhal; a sarjaztatásos erdőművelés, tehát hasznára van a szarvasbogárnak is.

Faj magyar neve (tudományos neve): **havasi cincér (*Rosalia alpina*)***

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A havasi cincér a vizsgált területen csak a Naszályon, 13 helyszínen került elő.

Állománymagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománymagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A területről a Naszály bükköseiből ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett. Elterjedt a Naszály bükköseiben, máshol nem ismert előfordulása. Veszélyezteteti a holtfa mennyiségének csekély volta, illetve hiánya; hiszen még az itteni idősebb erdőkben is gyakoriak az olyan sokhektáros állományok, amelyekben egyáltalán nincs számottevő holtfa.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás

B16 Faanyag szállítása

A havasi cincér a számára alkalmas élőhelyeken általában gyakori. Védelve érdekében főleg az idős, sérült, részben már elhalt törzseket kell megőrizni, főleg azokat, amelyek napnak kitett, erdőszéli helyzetben, lécek körül, tisztásokon állnak. Ezt elősegíti a szálaló erdőművelés, a faállomány változatos korcsoportstruktúrájának kialakítása, esetleg holt, álló törzsek létrehozása az élő bükkfák meggyűrűzésével. A havasi cincér állományát leginkább az gyéríti, ha a kivágott bükk-törzseket a rajzás idejéig (júliusig) az erdőben hagyják, és csak azután szállítják el: ekkor ugyanis a nőstények a kivágott törzsekre petéznek, de a peték vagy a kikelő lárvák az elszállítás után megsemmisülnek. A kitermelt fát ezért tél végéig el kell szállítani.

Faj magyar neve (tudományos neve): **nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen sokfelé találhatóak meg. A nagy hőscincért 138 ponton találták meg a területen.

Állománymagyság (jelöléskor): 1001-10000

Állománymagyság (tervkészítéskor): 1001-10000

Állomány változásának tendenciái és okai: Nincsenek adatok az összehasonlításához, így nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett. Elterjedt a terület egészén, de mindenhol ritka, aminek oka egyértelműen a holtfa mennyiségének csekély volta, illetve hiánya; hiszen még az itteni idősebb erdőkben is gyakoriak az olyan sokhektáros állományok, amelyekben egyáltalán nincs számottevő holtfa.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- B16 Faanyag szállítása

A nagy hőscincér védelme érdekében főleg az idős tölgyfákat kell megőrizni, elsősorban azokat, amelyek napnak kitett, erdőszéli helyzetben, lécek körül, tisztásokon állnak. A szálaló erdőművelés, a faállomány változatos korcsoportstruktúrájának kialakítása ezt elősegíti. Fontos a folyamatos erdőborítás, és vele a hagyásfák, tanúfák meghagyása, hogy a hőscincér-állomány térbeli és időbeli folytonossága biztosítva legyen. A nagy hőscincér tipikus esernyőfaj: a hőscincéres fákban – a széles lárvajáratokból kiindulva – erőteljes az odvasodás, ami nem csupán más szaproxilofág bogárfajoknak, de madaraknak és kisemlősöknek is kedvez.

Faj magyar neve (tudományos neve): **magyar tavaszi-fésűsbagolylepke (*Dioszeghyana schmidtii*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen sokfelé megtalálhatóak. A területről a Naszály déli oldaláról, Csővár, Penc környékéről ismertek.

Állománymagyság (jelöléskor): 1000-5000

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás

Faj magyar neve (tudományos neve): **tavi denevér** (*Myotis dasycneme*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen csak kis számban találhatóak meg. A területről egy adata ismert a Naszályról.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A területről egyetlen előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: A faj erősen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

A faj részben erdőlakó, az ártéri erdőket részesíti előnyben, amik a területen nem találhatóak meg. Az idős, odvas fákból él, melyek száma a területen igen korlátozott. Nászidőszakban barlangokat keresnek fel, esetenként ezekben telelnek is. Ezek zavarása igen jelentős veszélyeztető tényező lehet.

Faj magyar neve (tudományos neve): **nyugati piszedenevér** (*Barbastella barbastellus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről egy adata ismert a Naszályon.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A területről egyetlen adatbázisban dokumentált előfordulása ismert. Valószínűsíthetően a faj előfordulása az ismertnél jóval gyakoribb.

Állomány változásának tendenciái és okai: Nincsenek adatok az összehasonlításához, így nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is

- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás

A faj részben erdőlakó, idős, odvas fákban él, melyek száma a területen igen korlátozott.

Faj magyar neve (tudományos neve): **kis patkósdenevér** (*Rhinolophus hipposideros*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről több adata ismert barlangokból, víznyelőkől.

Állománymagyság (jelöléskor): 501-1000

Állománymagyság (tervkészítéskor): 25-500

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állományai csökkenő tendenciát mutatnak.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Barlanglakó faj, de épületpadlásokon is megtalálható. A barlangok, víznyelők zavarása igen jelentős veszélyeztető tényező lehet.

Faj magyar neve (tudományos neve): **nagy patkósdenevér** (*Rhinolophus ferrumequinum*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről egy adata ismert a Naszályról.

Állománymagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománymagyság (tervkészítéskor): R(ritka) A területről egyetlen előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Barlanglakó faj, de épületpadlásokon is megtalálható. A barlangok, víznyelők zavarása igen jelentős veszélyeztető tényező lehet.

Faj magyar neve (tudományos neve): **hegyesorrú denevér** (*Myotis blythii*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről több adata ismert a Naszályról.

Állománynagyság (jelölés): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítés): R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Faj magyar neve (tudományos neve): **közönséges denevér** (*Myotis myotis*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről egy barlangból ismert a Naszályon.

Állománynagyság (jelölés): 101-200

Állománynagyság (tervkészítés): R (ritka) Az előkerült példányszám 4 és 22 példány között változott.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Települések közelében élő, épületlakó faj, a tervezési területen lévő potenciális élőhelyei rendkívül limitáltak.

Veszélyeztető tényezők:

F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Faj magyar neve (tudományos neve): **kereknyergű patkósdenevér** (*Rhinolophus euryale*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területről egy barlangból ismert a Naszályon.

Állománynagyság (jelölés): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítés): Nincs stabil állománya a területen. Egy-egy kóborló példány fordul elő a területen. D-vel javasolt az állománynagyság.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Nem ismert

Faj magyar neve (tudományos neve): **szarvas álganéjtúró** (*Bolbelasmus unicornis*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen jelentős számban találhatóak. A területről egy adata ismert Galgamácsa területéről.

Állománynagyság (jelölés): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítés): R (ritka). A területről egyetlen előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Nem ismert.

Veszélyeztető tényezők:

- B09 Tarvágás
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

Faj magyar neve (tudományos neve): **magyar tarsza (*Isophya costata*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen csak kis számban találhatók. A területről 11 adata ismert Galgamácsa és Nézsa területén.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A területről kevés előfordulása ismert.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében

Gyenge terjedőképességgel rendelkezik, ezért az élőhely szerkezetének megváltozása vagy a nem megfelelő területhasználat a populációk gyors eltűnéséhez vezethet.

Faj magyar neve (tudományos neve): **kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*)**

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: A kék pattanót 12 ponton találták meg a tervezési területen. Ez jól tükrözi a faj ritkaságát.

Állománynagyság (jelöléskor): R (ritka)

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Erősen veszélyeztetett. Csupán néhány előfordulása ismert. A sarjeredetű, tőkorhadt fák odvaiban képesek fejlődni, amely fák száma igen korlátozott. Elsősorban sarj eredetű idős erdőkre jellemző.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás

A sarjzatatos erdőfelújítás olcsóbb, mint a magról nevelés, ám a kapott fa minősége gyengébb, ezért a tendencia a magról nevelés felé tolódik el. A kék pattanó érdekében azonban a magról nevelt

állományokban is célszerű hagyni, hogy tuskósarjak alakuljanak ki. Tudni kell azonban, hogy a sarjeredetű állomány esetében is csupán a törzsek töredékénél alakul ki talajközeli odú; megfigyelések szerint a törzsek 2–3 százalékánál (ennek aránya az erdő korával együtt növekedhet). A vágásérett erdő letermelésekor ezért meg kell hagyni a már odvas tövű egyedeket, amelyek biztosíthatják a kontinuitást az új odvak kialakulásáig.

Faj magyar neve (tudományos neve): **nagyfülű denevér** (*Myotis bechsteinii*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A Naszályról sok adata ismert, az itteni erdőkben valószínűleg jelentős állománya fordul elő.

Állománynagyság (jelöléskor): 50-100

Állománynagyság (tervkészítéskor): 50-100

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: Állománya egész Európában erősen megfogyatkozott, több helyütt kipusztulás fenyegeti; veszélyeztetett. Hazánkban már több helyről előkerült, de ritka, fokozott odafigyelést igénylő faj.

Veszélyeztető tényezők:

- B02 Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is
- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is
- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 Tarvágás

Faj magyar neve (tudományos neve): **csonkafülű denevér** (*Myotis emarginatus*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen csak kis számban találhatók, nagyrészt épületlakó faj. A területről Naszályon egy barlangban él jelentős állománya.

Állománynagyság (jelöléskor): 50-100

Állománynagyság (tervkészítéskor): 50-100

Állomány változásának tendenciái és okai: A faj állományai stabilnak tekinthetők.

Faj veszélyeztetettsége: Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- B06 Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is
- B09 Tarvágás
- F07 Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

Adatlpra felvételre javasolt közösségi jelentőségű állatfajok:

Faj magyar neve (tudományos neve): **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területen ritka, a populációi nagy mértékben fluktuálnak. Előfordulása a Csekén, a Csörögdihegyen és a Gyadai-hegyen ismert.

Állománynagyság (jelöléskor): A területről korábban nem volt ismert.

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka) A faj évekig előfordult a fenti területeken, azonban 2016-2018 között nem került elő.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: A legelők kezeletlensége miatt bekövetkező erdősülés és az intenzív legeltetés egyaránt veszélyezteti állományait.

Veszélyeztető tényezők:

A02 Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)

A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)

A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés

A10 Extenzív legeltetés vagy alullegetetés

L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)

Faj magyar neve (tudományos neve): **harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)**

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: Higrofil faj, az egyenletes vízháztartású nyirkos élőhelyeken (láprétektől a ligeterdőkig) megtalálható. A területről adata ismert Acsa, Galgagyörk, Szendehely, Vác településekről.

Állománynagyság (jelöléskor): A területről korábban nem volt ismert.

Állománynagyság (tervkészítéskor): 6-8.000.000 egyed

Állomány változásának tendenciái és okai: Olyan adatok, amiből állományváltozási tendenciák levonhatók, nem állnak rendelkezésre.

Faj veszélyeztetettsége: A faj veszélyeztetettsége a területen kis mértékű, de fennáll.

Veszélyeztető tényezők:

A11 Mezőgazdasági célú égetés

A20 Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre

K02 Lecsapolás

L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A veszélyeztető tényezők az esetleges égetések, amelyek károsan befolyásolják a populáció nagyságát. A terület vízszintátrendezése, a takaró növényzet (fák-bokrok) kivágása, irtás ugyancsak negatív irányban befolyásolhatja a faj populációinak térbeli elterjedését. Szerves és műtrágyák letális veszélyt jelentenek a populációra, ha a peremterületeken mezőgazdasági művelés folyik.

Faj magyar neve (tudományos neve): **hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)**

Irányelv melléklete: II.

Faj előfordulása a területen: Potenciális élőhelyei a területen csak kis számban találhatók. A területről néhány adata ismert Galgagyörkön, Vácon.

Állománynagyság (jelöléskor): A területről korábban nem volt ismert.

Állománynagyság (tervkészítéskor): 1.000.000 egyed.

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: A faj erősen társulás függő, az érintetlen magas-sásos területeket preferálja, azok bármilyen sérülése (kaszálás, legeltetés, taposás, víztelenedés) a populáció drasztikus csökkenéséhez, illetve eltűnéséhez vezethet.

Veszélyeztető tényezők:

A11 Mezőgazdasági célú égetés

A20 Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre

B 27 A hidrológiai viszonyok átalakítása vagy a víztestek fizikai változása és lecsapolás erdészeti célból (beleértve a gátakat)

K02 Lecsapolás

L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)

N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Faj magyar neve (tudományos neve): **mocsári teknős (*Emys orbicularis*)**

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulása a területen: A területen ritka, egyedül az Acsa-püspökhatvani Sinkár-horgásztó befolyó részén a nádasban került elő. További megkerülése a Barinai-horgásztavaknál várható.

Állománynagyság (jelöléskor): A területről korábban nem volt ismert.

Állománynagyság (tervkészítéskor): R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai: A fajról nem rendelkezünk pontos adatokkal, ezért nem becsülhető.

Faj veszélyeztetettsége: A faj a vizes élőhelyeken aktuálisan nem veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők: -

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV, BD)*	Jelentőség
sujtár-szerecsenormányos	<i>Liparus dirus</i>	V	Egyetlen ismert állománya a Naszályon él.
halványsárga repcsény	<i>Erysimum pallidiflorum</i>	V	A Naszály lejtőgyepeiben, köves talajú sztyeprétjein, tölgyesekben.
ibolyás gérbics	<i>Limodorum abortivum</i>	V	Ritka szaprofiton orchidea, csak

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV, BD)*	Jelentőség
			a Naszály déli lejtőinek tölgyeseiben él.
gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	Több előfordulása ismert cserjésekben, sztyepréteken.
kék atracél	<i>Anchusa barrelieri</i>	V	Ritka, csupán a Naszály melegkedvelő tölgyesében él.
sápadt kosbor	<i>Orchis pallens</i>	V	Ritka, csak a Naszály melegkedvelő tölgyesében él.
méhbangó	<i>Ophrys apifera</i>	FV	Felhagyott zártkertek sztyeprétjei előkerült ritka orchideafaj (Vácduka.)
foltos szalamandra	<i>Salamandra salamandra</i>	V	A Naszály északi lábánál került elő nemrég kis állománya.
bajszos sármány	<i>Emberiza cia</i>	FV	A Naszály fontos fészkelő faja.
örvös légykapó	<i>Ficedula albicollis</i>	V, BD	Jelentős fészkelő állománya van a Naszályon, elsősorban tölgyesekben.
gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	FV	Galgamácsa területén, kisebb költőtelep található.
darázsölyv	<i>Pernis apivorus</i>	FV, BD	A Naszály szórványos fészkelő faja.
karvalyposzáta	<i>Sylvia nisoria</i>	V, BD	A tervezési területen található felhagyott gyümölcsösök, bokorsávok elterjedt fészkelő faja.

8. táblázat. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

*V-védett, FV-fokozottan védett, BD-Madárvédelmi Irányelv I. mellékletén szereplő faj

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A rendelkezésre álló digitális fedvény földrészlet-adatai alapján a területen a művelési ágak és azok százalékos területaránya az alábbiak szerint alakult: a terület jelentős része, majdnem 80 %-a erdő művelési ágban van, kert – gyümölcsös -szőlő és kivett összesen 4 % arányt képviselnek, a gyeperdő és legelő összesen 8,89 %, míg a szántók 6,8 % területarányal vannak jelen.

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Megoszlás
erdő	7663,1878	79,799 %
fásított	21,3561	0,222 %
gyümölcsös	17,0653	0,177 %
kert	10,6507	0,110 %
kivett	333,4834	3,472 %
legelő	691,1692	7,197 %
nádas	13,2668	0,138 %
rét	155,3631	1,617 %
szőlő	44,6818	0,465 %
szántó	652,3475	6,793 %
összesen:	9609	100%

9. táblázat. Művelési ág szerinti megoszlás

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

KSH kód	Tulajdonosi csoport/kezelő	Szektornev	Kiterjedés (ha)
0	-	Technikai	3,2129
15	Állami területek	Egyéb állami vállalatok és intézmények	0,0777
16	Állami területek	Állami erdészeti Zrt-k	7274,4815
21	Szövetkezeti területek	Mezőgazdasági termelőszövetkezetek	20,8478
24	Szövetkezeti területek	Egyéb szövetkezetek	1,5325
33	Gazdasági társulások területe	Korlátolt felelősségű társaság (KFT)	65,9156
36	Gazdasági társulások területe	Gazdasági munkaközösség (GMK)	0,1012
53	Önkormányzatok területe	Önkormányzatok	96,9346
61	Természetes személyek területe	Egyéni területek	2145,6652
70	Egyházak és egyesületek területe	Egyházak és egyesületek területe	0,3994

10. táblázat. Tulajdonosi formák szerinti megoszlás

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

Gyepgazdálkodás

A tervezési területen belül a gyepterületek kiterjedése kicsi. Hasznosításuk kizárólag a mezőgazdasági gépekkel könnyen megművelhető vízfolyások menti völgyekben figyelhető meg, de ma már ott is sok a felhagyott, gyomosodó parcella. Művelésük döntően kaszálással történik, néhol, villanypásztorral lekerített részekben szarvasmarhával, lóval, illetve kecskével legeltetik őket. Állapotuk természetvédelmi szempontból közepesnek mondható, többnyire fajszegények, védett fajok nem található bennük. kedvezőnek mondható. Állományaiában a degradációt jelző gyomok (mezei aszat, bogáncsok) is több helyütt megjelentek, melyek mellett az idegenhonos fajok, mint a kanadai aranyvessző, selyemkóró, akác térhódítása is gyakori jelenség. Napjainkban azonban a kijelölt Natura 2000 területen jóval nagyobb a potenciális gyepek kiterjedése, mint ami valóban a művelési ágak megfelelően hasznosított. Ez abból adódik, hogy sokfelé, mint a Galga völgyében hosszabb ideje felhagytak a műveléssel, aminek eredményeképp ott jellegtelen gyomos magaskórósok, majd másodlagos cserjések kialakulása indult meg. Fontos feladat lenne ezeknek a gyepeknek a helyreállítása, újbóli művelésbe vonása, kezelése, erre talán lehetőséget ad, hogy elkezdődött az osztatlan közös rétek földhivatali megosztása. Véltetőleg a tulajdonlás kizárólagossága több esélyt ad a gazdálkodás újbóli megkezdéséhez. A terület gyepterületeinek jellemzésekor meg kell említeni az egykori zártkertek művelésből való felhagyását követő másodlagos sztyepréteket. Ezek, a geológiai alapkőzet függvényében kialakuló sztyeprétek igen fajgazdagok, számos védett, fokozottan védett növény- és állatfaj élőhelyei. Szinte teljes kiterjedésükön hiányzik a kezelés, valójában a szőlők, gyümölcsösök művelését követően soha nem voltak kaszálva, legeltetve. Az itt élő fajgazdag gyepvegetáció fennmaradása érdekében mielőbbi művelésbe fogásuk halaszthatatlan.

Szántóföldi gazdálkodás

A terület vonatkozásában látható, hogy a lehatároláskor a nagyobb szántóterületek ki lettek hagyva, így a belül maradt szántók területaránya nem jelentős, Kós, Rád, Penc, Püspökszilágy, Püspökhatvan, Acsa külterületére szorítkoznak, mindenütt kis kiterjedésben, elszórtan elhelyezkedve. Elhelyezkedésüket tekintve többségükben a meredek dombhátakon található, kisebb részük a völgyekben. Természetvédelmi szempontból nem szerencsés, hogy a szántókon megvalósuló agrotechnikai beavatkozások során alkalmazott műtrágyák és növényvédőszer az élővizekbe is be bekerülnek. A szántókkal közvetlenül határos gyepek azokkal érintkező szegélyei sokhelyütt kanadai aranyvesszővel gyomosodnak, melynek előretörését a kezelés elhagyása mellett a műtrágyák alkalmazása is erősíti.

A zártkerti kisparcellás földeken megvalósuló növénytermesztés keretében hagyományos tőkés és lugasos szőlőtermesztés is folyik, mely mellett extenzív művelésű gyümölcsösök, kiskertek is jelen vannak, területi arányuk ma nagyon kicsi. Több területen felhagyott szántón fiatal ugarok található, melyek rendszeres kaszálással gyepekké alakíthatók, több helyszínen az állatok takarmányozásához lucernást alakítottak ki helyükön.

1.3.3.2. Erdőgazdálkodás

A vizsgált Natura 2000 esetében az erdőgazdálkodás nagy területet érint, melyen négy tervezési körzet osztozik: a nagyobb terület Pest megyében a Pilisi és a Gödöllői körzethez, a kisebb a Nógrád megyei Berceli és Romhányi erdőközrhez tartozik.

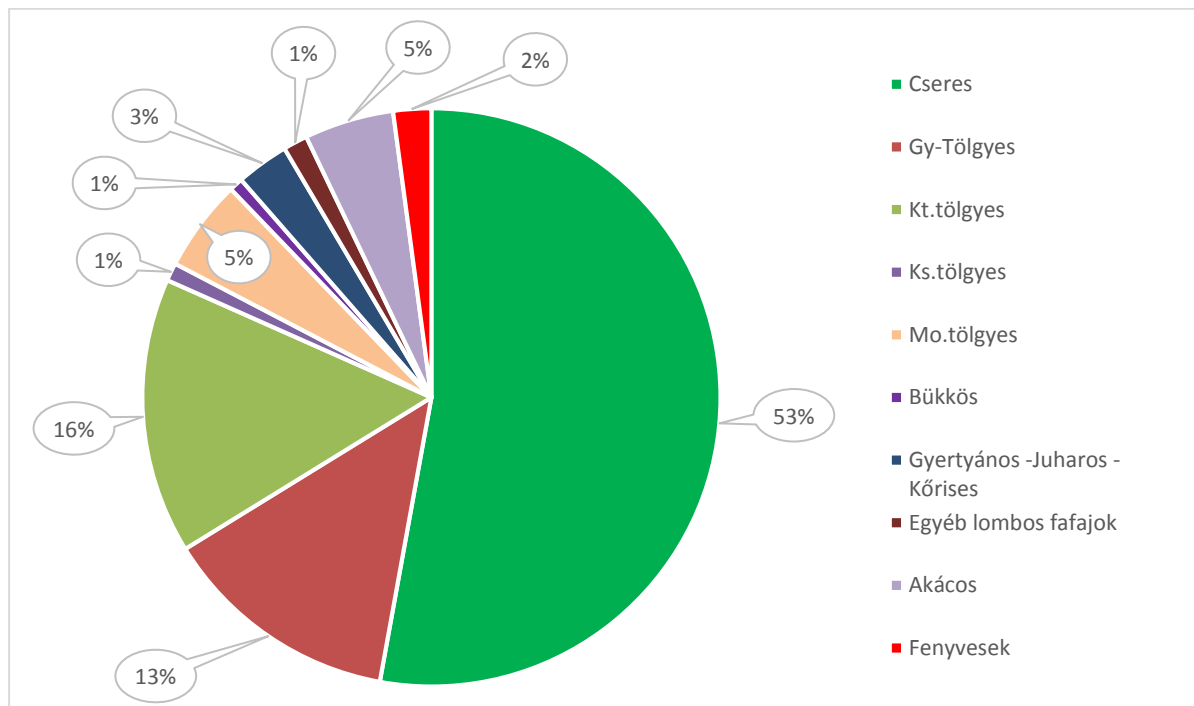
A területen az országos erdő állomány adattár 2019. évi nyilvántartása alapján 7976,09 ha üzemtervezett erdő található, melyből 7155,83 ha állami tulajdonban van. Magántulajdonban 820,26 ha erdőterület áll, egyéb közösségi tulajdonú és vegyes tulajdonú erdők nem találhatóak a területen. A 7699,94 ha üzemtervezett erdő mellett 270,74 ha egyéb részlet (terméketlen terület, tisztások, nyiladékok, utak, épületek) és 5,4 ha telepítésre tervezett van.

Tulajdonformák területmegoszlása

Tulajdonforma	Erdő-	Egyéb-	Telepítési terv	Összesen
	r é s z l e t			
	ha	ha	ha	ha
Állami tulajdon	6905,28	250,55	0,00	7155,83
Közösségi tulajdon	0,00	0,00	0,00	0,00
Magán tulajdon	794,66	20,19	5,41	820,26
Vegyes tulajdon	0,00	0,00	0,00	0,00
Összesen	7699,94	270,74	5,41	7976,09

11. táblázat: Tulajdonformák területmegoszlása

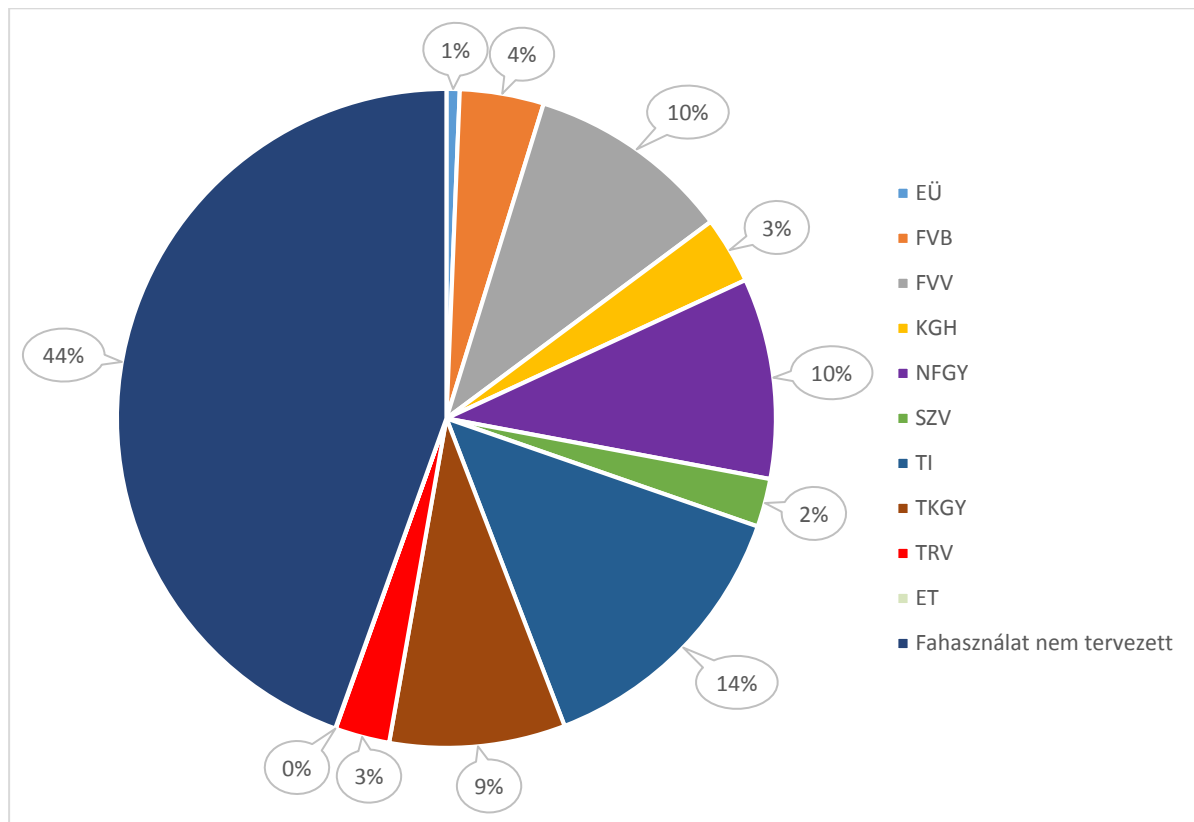
Az üzemtervezett erdők 65 %-a közepes fatermőképességi csoportba tartozik, 21% a jó és 14% a gyenge fatermőképességi csoport aránya. Uralkodó faállomány típus a cseres-tölgyes, mely 3989 ha-t tesz ki, a gyertyános tölgyesek, kocsánytalan tölgyesek 1000-1200 ha közötti területet foglalnak el. Jelentősebb még a molyhos tölgyesek szerepe, közel 390 ha területtel. A bükkösök, kőrisesek juharosok, gyertyánosok területi kiterjedése alacsony, állománytípusokként nem éri el a 100 ha-t. Egyéb lombos fafajú őshonos állományok területe elenyésző. Idegenhonos fafajok közül az intenzíven terjedő fehér akác területfoglalása a molyhos tölgyesekével szinte megegyező. Kisebb területen ~ 160 ha-on fenyvesek is előfordulnak a területen többségében fekete fenyvesek, ill. erdefenyvesek. A felújítás alatt álló üres vágásterületek 153 ha-t foglalnak el.

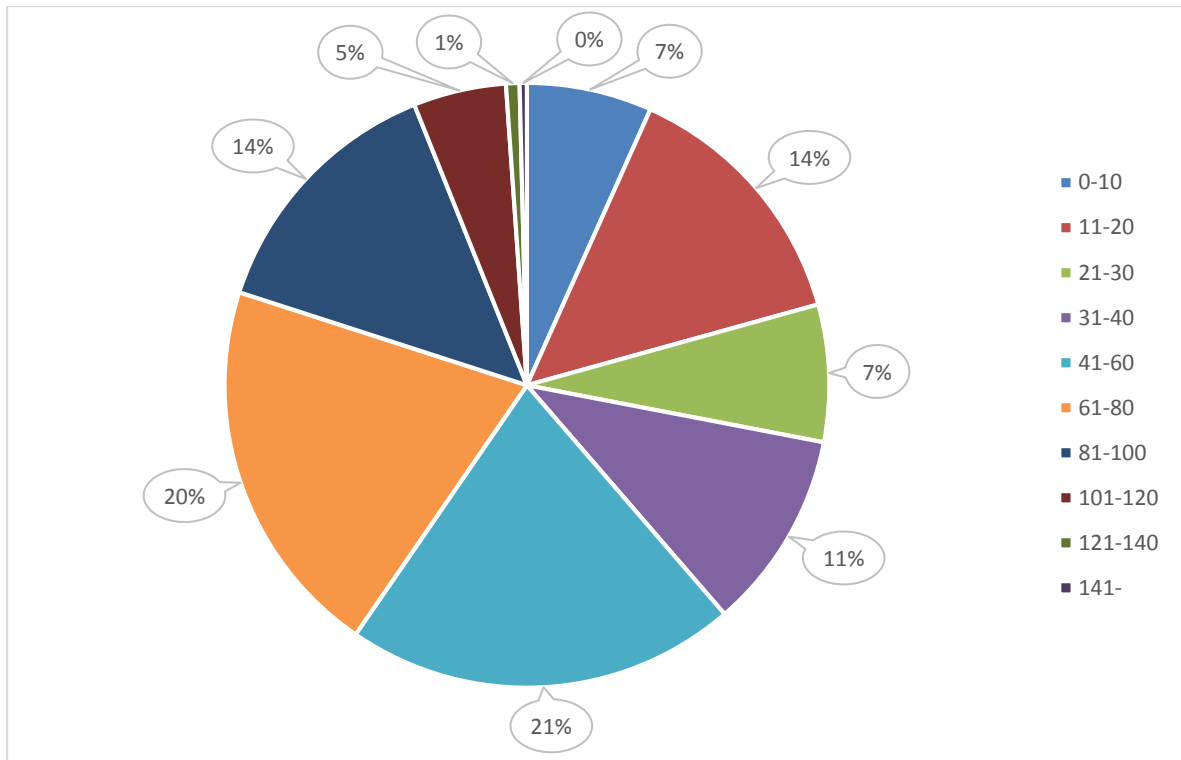
1. ábra. A faállomány típusok területaránya

Az erdőtervi adatok alapján az erdők 41%-a, majdnem 3200 ha a természetszerű erdő kategóriába tartozik, kicsit több terület 3784 ha, 49%, származékerdő természetességű. Az átmeneti erdők aránya 3 százalék, 234 ha, ennek duplája, 6%, 507 ha a kultúrerdők kiterjedése.

A tervezési terület üzemtervezett erdeinek 44 %-án (3428 ha) fahasználat nem tervezett az üzemtervi ciklus alatt. Az örökerdő üzemmódra jellemző készletgondozó használat aránya mindössze 3 %, 252 ha, az átmeneti üzemmódra jellemző szálaló vágások aránya még ennél is kevesebb, mindössze 2% 183 ha. A vágásos erdőgazdálkodásra jellemző előhasználatok aránya 33 % (1065 ha tisztítás, 758 ha növedékfokozó gyérités, 663 ha törzskiválasztó gyérités). A megkezdhető véghasználatok aránya 17% (felújító vágás bontóvágása 317 ha, végvágása 774 ha, a tarvágás területe csak 206 ha). Az egyéb- és egészségügyi termelés aránya elhanyagolható.

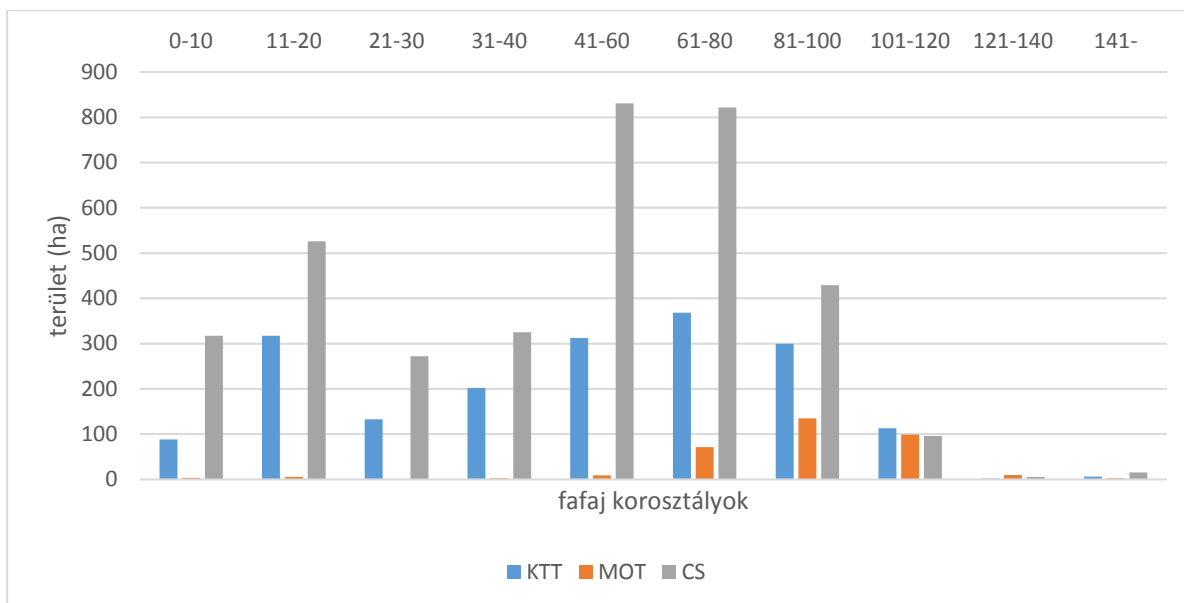
2. ábra. A tervezett fahasználatok területaránya

3. ábra. A faállomány korosztályok területaránya

A tervezési terület korosztályviszonyai kiegyenlítettek, de kifejezetten ritkák az idős erdők. Arányuk 121 év felett alig több mint 1%, de a 101-120 éves korosztály területfoglalása sem nagyobb 5%-nál. A terület egy harmadán 61-100 év közötti állományok találhatóak, közel ugyanekkora a 31-60 éves korosztályba tartozó erdők kiterjedése is, valamivel kisebb 28 % a 0-30 éves erdőállományok területe.

A fő állományalkotó tölgy fajok korosztályviszonyai eltérő képet mutatnak, a cser esetében domináns a 40-80 éves korosztály, kiugró a 11-20 éves állományok aránya, a többi megoszlása az idős erdők kivételével kiegyenlítettebb. A kocsánytalan tölgy esetében hangsúlyos a 40-100 és a 11-20 éves állományok nagysága. A molyhos tölgy korosztálymegoszlása, feltehetően a véderdőkben, faanyagtermesztést nem szolgáló erdőkben betöltött szerepe miatt, az előzőektől eltérő képet mutat, a 60-120 éves korosztályok dominálnak, más korosztályok területe elhanyagolható.

4. ábra. A kocsánytalan tölgy, cser és molyhostölgy korosztályviszonyai

Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

Nyomatás ideje: 2020. 04. 16.

Terület hektár

Erdőterv 2.3.3.

Adattárból

Kor: Életbelépés.

Iroda: 11 Váci ETI

Natura 2000 terület: 395 Nyugat-Cserhát és Naszály

E l s ő d l e g e s r e n d e l t e t é s

Faállomány típus	Faanyagtermelést szolgáló erdőkben				Különleges erdőkben				Összes erdőkben				
	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	Jó	Közepes	Gyenge	Összes	
Bükkös	ha				8,44	49,39		57,83	8,44	49,39		57,83	
	%				14,6	85,4		100,0	14,6	85,4		100,0	
Gy-Tölgyes	ha	4,73	175,55	54,42	234,70	199,10	552,51	21,79	773,40	203,83	728,06	76,21	1.008,10
	%	2,0	74,8	23,2	23,3	25,7	71,4	2,8	76,7	20,2	72,2	7,6	100,0
Kt.tölgyes	ha	31,16	449,25	83,47	563,88	15,48	526,00	59,06	600,54	46,64	975,25	142,53	1.164,42
	%	5,5	79,7	14,8	48,4	2,6	87,6	9,8	51,6	4,0	83,8	12,2	100,0
Ks.tölgyes	ha	21,58	44,85		66,43	8,58	0,98		9,56	30,16	45,83		75,99
	%	32,5	67,5		87,4	89,7	10,3		12,6	39,7	60,3		100,0
Cseres	ha	849,68	1.738,86	100,04	2.688,58	298,94	880,55	120,73	1.300,22	1.148,62	2.619,41	220,77	3.988,80
	%	31,6	64,7	3,7	67,4	23,0	67,7	9,3	32,6	28,8	65,7	5,5	100,0
Mo.tölgyes	ha							388,26	388,26			388,26	388,26
	%							100,0	100,0			100,0	100,0
Akác	ha	17,38	176,42	63,86	257,66		74,75	45,08	119,83	17,38	251,17	108,94	377,49
	%	6,7	68,5	24,8	68,3		62,4	37,6	31,7	4,6	66,5	28,9	100,0
Gyertyános	ha	0,42	1,48		1,90		26,46	1,12	27,58	0,42	27,94	1,12	29,48
	%	22,1	77,9		6,4		95,9	4,1	93,6	1,4	94,8	3,8	100,0
Juharos	ha	11,78	22,72		34,50	60,55	16,99	13,60	91,14	72,33	39,71	13,60	125,64
	%	34,1	65,9		27,5	66,4	18,6	14,9	72,5	57,6	31,6	10,8	100,0
Kőrises	ha	5,51	6,59		12,10	3,12	12,63	39,28	55,03	8,63	19,22	39,28	67,13
	%	45,5	54,5		18,0	5,7	23,0	71,4	82,0	12,9	28,6	58,5	100,0
Ek.lombos	ha	38,67			38,67	0,55	4,86	0,68	6,09	39,22	4,86	0,68	44,76
	%	100,0			86,4	9,0	79,8	11,2	13,6	87,6	10,9	1,5	100,0
N.nyár-n.fűz	ha	0,31	7,80		8,11		1,94		1,94	0,31	9,74		10,05
	%	3,8	96,2		80,7		100,0		19,3	3,1	96,9		100,0
Hazai nyáras	ha		0,63		0,63		0,27		0,27		0,90		0,90
	%		100,0		70,0		100,0		30,0		100,0		100,0
Fűzes	ha	0,43			0,43		3,01		3,01	0,43	3,01		3,44
	%	100,0			12,5		100,0		87,5	12,5	87,5		100,0
Égeres	ha												
	%												
Hársas	ha						38,55	5,04	43,59		38,55	5,04	43,59
	%						88,4	11,6	100,0		88,4	11,6	100,0
Nyíres	ha												
	%												
El.lombos	ha												
	%												
Erdeifenyves	ha	13,39	12,02		25,41	3,46	17,81	6,39	27,66	16,85	29,83	6,39	53,07
	%	52,7	47,3		47,9	12,5	64,4	23,1	52,1	31,8	56,2	12,0	100,0
Feketefenyves	ha	16,00	26,48	16,39	58,87		21,31	14,95	36,26	16,00	47,79	31,34	95,13
	%	27,2	45,0	27,8	61,9		58,8	41,2	38,1	16,8	50,2	32,9	100,0
Lucfenyves	ha		12,13		12,13						12,13		12,13
	%		100,0		100,0						100,0		100,0
Egyéb fenyves	ha												
	%												
ÖSSZESEN	ha	1.011,04	2.674,78	318,18	4.004,00	598,22	2.228,01	715,98	3.542,21	1.609,26	4.902,79	1.034,16	7.546,21
	%	25,3	66,8	7,9	53,1	16,9	62,9	20,2	46,9	21,3	65,0	13,7	100,0
ÜRES	ha				115,35				38,38				153,73
MINDÖSSZESEN	ha				4.119,35				3.580,59				7.699,94
	%				53,5				46,5				100,0

12.táblázat. Faállománytípusok megoszlása fatermőképességi csoportok szerint

Fafajok korosztály táblája

Terület hektár

Erdőterv 2.5.16.

Nyomatás ideje: 2020. 04. 16.

Adattárból

Kor: Életbelépés.

Iroda: 11 Váci ETI

Natura 2000 terület: 395 Nyugat-Cserhát és Naszály

Fafaj	1-10	11-20	21-30	31-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-	Összesen	%
KST	3,05	1,46	4,92	2,54	30,44	65,09	11,49	2,51	1,16	2,84	125,50	1,7
KTT	88,55	317,23	132,70	201,82	312,55	368,40	299,89	113,03	1,73	6,36	1.842,26	24,4
MOT	3,32	5,22	0,08	2,50	8,78	71,26	134,94	99,06	9,60	2,61	337,37	4,5
VT			5,97	18,42	18,22						42,61	0,6
CS	317,31	525,81	272,47	325,31	830,89	821,65	429,22	95,74	5,76	15,49	3.639,65	48,2
B	4,54	6,30		0,33	2,23	9,81	26,18	19,27	18,34		87,00	1,2
GY	11,10	44,68	16,67	38,92	64,32	70,39	91,01	1,71	0,17	0,79	339,76	4,5
A	63,87	92,01	80,69	99,69	55,57	13,51	0,66		0,10		406,10	5,4
HJ	0,18		0,42	2,19	3,13	0,46		0,12	1,58		8,08	0,1
KJ				0,34	0,55	3,20	0,50	1,21	0,15		5,95	0,1
MJ	7,82	31,05	17,04	52,20	88,79	21,16	4,93	1,44	0,18	0,77	225,38	3,0
EZJ					0,35						0,35	0,0
TJ					0,05						0,05	0,0
MSZ			0,53		0,29						0,82	0,0
MK	2,57	8,48	3,84	3,64	12,11	14,03	17,18	8,77	7,08	0,56	78,26	1,0
AK						0,34					0,34	0,0
VK	0,38	6,03	8,99	19,21	17,49	46,86	30,71	14,07	0,60		144,34	1,9
FD		1,14	2,50	5,39	2,43	0,81		0,06			12,33	0,2
KD			0,09		0,69	0,12					0,90	0,0
CSNY	2,78	2,00	0,45	2,29	1,34	0,15	0,12				9,13	0,1
KM					0,24						0,24	0,0
SZG					5,20						5,20	0,1
NYO		0,17	2,41	0,05	2,20						4,83	0,1
EKEM				0,68	2,19	0,46	0,09				3,42	0,0
KONY				0,75		0,14					0,89	0,0
ÓNY			0,13		0,10						0,23	0,0
FNY				0,14							0,14	0,0
PANY		7,80									7,80	0,1
KYNY		0,25									0,25	0,0
FRNY					0,07	0,43					0,50	0,0
SZNY			0,11		0,10						0,21	0,0
RNY				0,27		0,21					0,48	0,0
FFÜ		0,06		2,73	0,06	0,33					3,18	0,0
MÉ				0,99	1,20						2,19	0,0
KH		4,95	0,75	0,44	4,54	7,51	1,29				19,48	0,3
NH		1,21				9,11	0,84	17,72	7,90		36,78	0,5
EH			1,88								1,88	0,0
NYI			0,17								0,17	0,0
BL				2,80							2,80	0,0
EF				6,90	44,18	4,42					55,50	0,7
FF				9,62	57,05	8,47	3,47				78,61	1,0
LF					10,92	0,26					11,18	0,1
VF			0,51	2,38	1,18						4,07	0,1
Összesen	505,47	1.055,85	553,32	802,54	1.579,45	1.538,58	1.052,52	374,71	54,35	29,42	7.546,21	100,0
										Üres	153,73	
										Mindösszesen	7.699,94	

13.táblázat. Fafajok korosztály táblája

Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A tervezési területen hét vadásztársaság működik:

Vadgazdálkodási egység	Kódszáma
Várkörnyéki Földtulajdonosok Vadásztársaság	12-553350-201
Cserhádi Szent Hubertus Vadásztársaság	12-553260-201
Vácducai Szikra Vadásztársaság	13-571150-201
Ipoly Erdő Zrt. Váci Erdészet	13-571250-201
Galgavölgye Vadásztársaság	13-571350-201
Pilisi Parkerdő Zrt.	13-571610-201
Vác-Kosd-Rád-Penc Földtulajdonosok Vadász Egyesülete	13-580050-201
Baglyas Vadászati és Természetvédelmi Egyesület	13-580450-201

14. táblázat. A területen működő vadásztársaságok

A vadgazdálkodási tájegység területén a vadak előfordulása a nagyfokú erdősültségnek megfelelően alakult. Az apróvad, mint a fácán, nyúl létszáma alacsony, stagnál, míg a róka és a borz növekvő tendenciát mutat. Bár az aranysakálról a tervek azt írják, hogy nincs a területen, a bejárás során több erdőrészletben is hallattuk a hangját. A vizek vonatkozásában a jóléti tavakon a tőkésréce jelenléte és vadászat említendő.

A nagyvad fajok állományai jelentősnek mondhatók. A vadgazdálkodási üzemtervekben foglaltak alapján a gímszarvas, az őz és a vaddisznó populációi egyaránt növekvő tendenciát mutatnak, ezt az erdőkben, a gyepek- és szántóterületeken látható, tapasztalható taposás, rágás és túrásnyomok egyértelműen alátámasztják. Mindezt erősíti a Natura 2000 területen belül, sokszor jelölő élőhelyeken kialakított szórók, etetők, melyek nem csak az élőhelyeket csökkentik területileg, hanem az etetőanyaggal behozott gyom- és inváziós fajok magvainak terjesztésével a vizsgált terület belső, zártabb részeiben is fertőzőforrásokká válnak. A terület nagyvadterhelését nagymértékben növelte a két vadaskert létesítése. A püspökszilágyi vadaskertben a hazánkban nem honos dámot és muflont tartanak nagy létszámban. A kiterjedt vadaskertben nagy létszámban élő dák és muflon jelenlétéből adódóan az erdők gyepszintje szinte teljes mértékben megszűnt, valamint a cserjeszint is radikálisan visszaszorult, a vadak az elérhető magasságban lévő ágakat, hajtásokat is mind lerágták. Ezzel valójában értékes tölgyesek, jelölő élőhelyek degradálódtak, változtak meg, melyek rehabilitációja a vadaskert felszámolását követően is hosszú és kétséges folyamat lesz. A Galgamácsa határában az Alma-völgyben folyó patak mentén kialakított disznókertben a vaddisznó felszaporított, túltartott állománya él, mely a vízfolyás menti vizes élőhelyek teljes degradációját okozta és a kerítésen belül rekedt cseresek, tölgyesek, főképp a fiatalabb erdők jelentős leromlásához vezetett. A vizsgált terület természeti értékeinek védelmében mielőbb szükséges volna a két vadaskert megszüntetése, rehabilitációja, a nem honos vadfajok eltávolítása.

A tervezési területen horgászat a csövéri Barina-patak mentén lévő horgásztavakon, valamint az Acsa-püspökhatvani Sinkár-horgásztón valósul meg. A két helyszínen megvalósuló horgászat a Natura 2000 jelölő fajokra nincs hatással.

1.3.3.3. Vízgazdálkodás

A vízfolyások többségében igen kis vízhozamúak (Kósd-patak, Rádi-patak, Némedi-patak, Szilágyi-patak, Sinkár-patak, Nézsai-patak), közülük a Naszály mentén haladó Lósi-patak és a Galga

Ezek a kijelölt turistautak a gyalogos turizmus célját szolgálják. Az útvonalak közül a legérdekesebb talán a Naszály csúcsát és több kilátópontját érintő kosdi körtúra, mely három bánya, a bányászemlékmű és a geodéziai mérőtorony érintésével járja be a hegy déli oldalát. Az útvonal elsőként a Pádimentom-kő üregébe vezeti a kirándulót, ahol szépvölgyi mészkövet fejtettek, majd a Nagy-Bánya-kőhöz vezet, ahol hárshegyi homokkövet bányásztak. A kőbányák mellett a híres kosdi szénbánya Anna-aknáját is érinti az útvonal, mely ezt követően a Naszály 652 m magas csúcsára visz, majd a Látó-hegyről a Dunakanyarra nyíló kilátóponton zárul. További tartalmas utat ígér a nógrádi falvakból induló útvonal, mely Nézsza és Csóvár dombjainak, valamint az ott található dombtetők (Valkó-hegy, Vas-hegy) és várrom érintésével a Sima-hegy és Menyecske-hegy közti völgyben ér a látogató Pencre.

A terület vonatkozásában a Gyadai-rét tanösvény említendő, melynek fenntartója az Ipoly-Erdő Zrt.

Összességében elmondható, hogy a tervezési területen belül elsősorban a Naszályt és a Gyadai-rét környékét sok turista látogatja, mely jelentős terhelést okoz. Sok helyen nem csak a jelölt turistautakat használják, hanem a gyepterületeket is igénybe veszik, ezáltal taposási kárt okoznak.

1.3.3.6 Ipar

Jelentősnek mondható ipari létesítmény vagy tevékenység jelenleg nincs a területen.

A tervezési területen két nyilvántartott bányatelek található. A Vác II. – Gombási agyag bánya telke kis kiterjedésben érinti a tervezési területet (Vác 0199/1, 0204 hrsz).

Ugyancsak érinti a tervezési területet a Mogyoród – szénhidrogén koncessziós kutatási terület Acsa, Galgamácsa, Püspökhatvan, Püspökszilágy és Váckisújfalu településeken.

A területen kívül, de annak közelében található a Naszályon a mészkőbánya (Vác I. - mészkő, homokkő), melynek tájsebe már messziről látszik. A hegyen a bányászat megkezdése 1684-ben kezdődött, ám a cementgyártás egyik fellegrájának számító nagy bányát 1963-ban nyitották, mely a közelmúltig az egyik legszennyezőbb üzem volt az országban. Szintén a Natura 2000 területtel határos a Keszegen működő mészkőbánya, melynek napi működésének hatásai aktuálisan veszélyeztetik a területet (folyamatos hangzavarás, mészpor-lerakódás a vegetáción stb.). A területen belül is több kisebb, ma már felhagyott bányaterület található. Rekultiváció sehol nem történt, így a bányákban többnyire a szukcessziós folyamatok során a tájidegen fajok (akác, bálványfa, feketefenyő) kolonizációja figyelhető meg. Egyéb jelentős ipari tevékenység nem terheli a térséget, a falvakban az átlagosnak mondható, mindennapi életvitelhez szükséges kis műhelyeken (autószerelő, mezőgazdasági telephelyek, azok szervizei, üzemi területek) túlménoen nincs ipari tevékenység.

1.3.3.7 Infrastruktúra

A területen található települések mind kis falvak, kevés számú lakossággal. A falvakat portalanított alsórendű mellékutak kötik össze, portalanított utak az erdőtömbökben is vannak kiépítve, ezek többnyire a lakossági forgalom elől sorompóval zártak, valamely fontos objektumhoz vezetnek (obszervatórium). A területen belül főút, sztráda nem található. Ugyanez mondható el a stratégiai jelentőségű energiahordozók tekintetében is, országos jelentőségű infrastrukturális létesítmény, vagy annak kiépített nyomvonala, hálózata közül a Vác-Rétság 120 kV-os légvezeték említendő, ezen túl csupán a községek ellátását biztosító légvezeték hálózat került kiépítésre.

1.3.3.8 Egyéb

Településrendezési eszközök

Acsa

Acsa Nagyközség képviselő-testületének a helyi építési szabályzatról szóló 11/2004. (IX.17.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

E jelű erdőterület övezet:

A helyi építési szabályzat megkülönböztet Ev jelű védő, védett erdőterületet és Eg jelű gazdasági erdőterületet, ám a külterületi övezeti térkép csupán E jellel jelöli az erdőket, így nem állapítható meg, hogy a Natura 2000 területek mely erdőterületbe tartoznak.

Ev jelű védő, védett erdőterület

20. § (5) *Védelmi rendeltetésű erdőben épület nem helyezhető el.*

Eg jelű gazdasági rendeltetésű erdőterület:

20. § (4) *Létesítmények elhelyezése: OTÉK 28.§. (3) (4) bekezdése szerint, gazdasági rendeltetésű erdőterületen 10 ha telekméret felett, 0,5%-os beépítettséggel. Megengedett legkisebb-legnagyobb építménymagasság: 3,0-4,0m*

OTÉK 28. § (3) A védelmi erdőben - az erdei kilátó, a magasles, továbbá a honvédelmi rendeltetésű erdőben a honvédelmi és katonai épületek kivételével - épületet elhelyezni nem lehet.

(4) Az erdőterület telkén

a) gazdasági rendeltetésű erdőterületen legfeljebb 0,5%-os beépítettséggel,

b) közjóléti rendeltetésű erdőterületen legfeljebb 5%-os beépítettséggel

az erdő rendeltetésének megfelelő építmények helyezhetők el.

Má jelű általános mezőgazdasági terület övezet:

(1) Általános mezőgazdasági terület (Má)

a) Beépítés: OTÉK 29.§ (3) (4) (5) (6) (7) (8) bekezdés szerint

b) Beépítési mód: szabadonálló

c) Megengedett legkisebb-legnagyobb építménymagasság:

- különálló lakóépület: 3,0-4,5m

- gazdasági épület, terményszárító, silótorony magassági korlátozás nélkül elhelyezhető.

(OTÉK előírásai – lásd Acsa településrendezési eszközeinek bemutatásánál)

Mák jelű korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület övezet:

21. § (2) *b) A gyeperőművelési ágban nyilvántartott területen fenntartást, a bemutatást, az ismeretterjesztést szolgáló állattenyésztés építményei alakíthatók ki, ha a terület eléri a 2 ha-t. Egyéb művelési ágban nyilvántartott területen építmény nem helyezhető el.*

c) Beépítési mód: szabadonálló

e) Korlátozott funkciójú területeken 3 ha-nál kisebb telek nem létesíthető.

Mk jelű kertes mezőgazdasági terület övezet:

21. § (3) *a) Beépítés: az Étv. 19.§ (2) bek. szerint és az OTÉK 29.§ (1) (3) bekezdés szerint. Belterületen csak szerszámtároló helyezhető el.*

b) Beépítési mód: szabadonálló

c) Megengedett legkisebb-legnagyobb építménymagasság:

- külterületen: 3,0-4,5m
- belterületen: 3,0m

(OTÉK előírásai – lásd az Má jelű általános mezőgazdasági terület övezet ismertetésénél)

V jelű vízgazdálkodási terület övezete (a Sinkár-patak víztározója, parti sávja):

22. § (2) A vízgazdálkodási (V) területen elhelyezhető létesítmények:
- a.) vízkár elhárítási építmények
 - b.) sporthorgászás célját szolgáló létesítmények
 - c.) csónakkikötő, sátorhely

Csörög

Csörög Község Önkormányzat Képviselő-testületének Csörög Község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 13/2017. (XII.13.) önkormányzati rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Má jelű általános – jellemzően szántó művelési ágú övezet:

32. § (2) Az övezet területén minimum 720 m² telekmérettől, maximum 3 %-os beépítéssel, legfeljebb 6,0 m-es épületmagassággal helyezhetők el.
- (3) Lakóépület vagy lakás csak 6000 m² telekméret felett helyezhető el 1,5 %-os maximális beépíthetőséggel, legfeljebb 6,0 m-es építménymagassággal.

Eg jelű gazdasági erdő övezet:

27. § (2) Az övezet területén 10 ha-t meghaladó területnagyságú telken maximum 0,04 %-os beépítettséggel, maximális 5,0 m-es épületmagassággal építhető épület. Ennek funkciója az alábbi lehet:
- szolgálati lakó- és szállásépület, őrház, erdészház, ezek melléképületei és építményei,
 - közösségi vadászház és melléképületei, építményei.
- (3) Az övezet területén építmények, a közművesítés, a közúti közlekedés műtárgyaiként elhelyezhetők.

Evt jelű védett erdő övezet:

30. § (2) Az övezet területén épület nem építhető.

Csővár

Csővár község Önkormányzata képviselő-testületének a község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 12/2004. (VII.15.) számú rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védelmi és védett erdő övezet:

26. § (3) Az (Ev) jelű védelmi és védett erdőkben csak máshol és másként nem létesíthető nyomvonal jellegű építmények és műtárgyak helyezhetők el, épület nem helyezhető el.

Eg jelű gazdasági, turisztikai erdő övezet:

26. § (2) A gazdasági, turisztikai (Eg) jelű erdőkben elhelyezhetők az erdő rendeltetésének megfelelő termelő-szolgáltató tevékenységeket kiszolgáló létesítmények, az erdei turizmust szolgáló létesítmények.

Má általános mezőgazdasági terület övezete:

27. § (5) Általános mezőgazdasági terület az árutermelésre alkalmas termőföldek területe - elsődlegesen szántók és ültetvények, ahol a mezőgazdasági termeléshez szükséges gazdasági épületek elhelyezhetők, ha a telek területe intenzív kultúra esetén legalább 5 ha, szántóterület esetén 10 ha. Az általános mezőgazdasági területen kialakítható teleknagyság legalább 1,0 ha.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má	intenzív kultúra esetén: 50.000 szántóterület esetén: 100.000	nincs meghatározva	lakóépület: 4,5 gazdasági épület, terményszárító, silótorony: magassági korlát nincs

Mák jelű korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület övezet:

27. § (2) b) A gyepek művelési ágban nyilvántartott területen fenntartást, a bemutatást, az ismeretterjesztést szolgáló állattenyésztés építményei alakíthatók ki, ha a terület eléri a 20 ha-t. Egyéb művelési ágban nyilvántartott területen építmény nem helyezhető el.

Mk jelű kertés mezőgazdasági terület övezet:

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mk	nincs meghatározva	nincs meghatározva	4,5

Kre jelű különleges nagyterjedésű, rekreációs terület övezet:

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Kre	kialakult állapot	2	3,0

Kkb

23. § (4) a) Elhelyezhető: A Várhegy alatti jelenleg felhagyott kőbányában és környezetében a folyamatos rekultiváció során szabadtéri régészeti bemutatóhely, - geológiai bemutató hely (barlang, külszíni fejtések...) alakítandók ki kiránduló-, turisztikai célhelyként.

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Kkb	kialakult állapot	2	3,0

A fenti övezeteken túl a Natura 2000 területeken V, Vk, Vm jelű vízgazdálkodási terület övezetbe sorolt vízfolyások, csatornák és vízbeszerzési területek is találhatóak.

Erdőkürt:

Erdőkürt község képviselő-testületének a településszerkezeti tervről szóló 4/2004. (I.13.) határozata, valamint Erdőkürt község képviselő-testületének a helyi építési szabályzatról szóló 1/2004. (I.22.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védelmi erdőterületek övezete:

28. § (2) *A védelmi célú erdő területén építményt csak természetvédelmi érdekből a Természetvédelmi Hatóság hozzájárulásával lehet.*

Má jelű általános mezőgazdasági terület övezete:

30. § (7) *Azok a mezőgazdasági területek, amelyeket természeti területek, illetve a Natura 2000 területek, valamint az ökológiai hálózatok érintenek, azokon építményt elhelyezni csak természetvédelmi érdekből a Természetvédelmi Hatóság hozzájárulásával lehet.*

Galgamácsa:

Galgamácsa Önkormányzatának a község településszerkezeti tervéről szóló 229/2004. (XII.21.) kt. határozata, valamint Galgamácsa Önkormányzat Képviselő-testületének Galgamácsa Község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 22/2004. (XII. 21.) önkormányzati rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védő erdőterület övezet:

32. § (2) *Az övezetbe tartozó telkeken a már meglévő beépítés fenntartható, újjáépíthető, de további növelése (alapterület bővítése, emeletráépítés, tetőtérbővítés) nem engedélyezhető.*

MÁ jelű általános mezőgazdasági terület övezet:

34. § (1) *Az általános mezőgazdasági övezet telkei nem építhetők be.*

Keszeg:

Keszeg Község Önkormányzata képviselő-testületének Keszeg Község Településszerkezeti Tervének jóváhagyásáról szóló 1/2006. (I.09.) számú határozata, valamint Keszeg Község képviselő-testületének Keszeg Község Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról 1/2006. (I.09.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetbe tartoznak:

Ev jelű védelmi rendeltetésű erdőterület övezete:

30. § (2) *A szabályozási terven védelmi rendeltetésű erdőövezetként (Ev) lehatárolt területen épület nem építhető.*

Kisnémedi:

Kisnémedi Község Önkormányzatának Kisnémedi Község helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 3/2004. (II.11.) sz. rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Má-1 jelű védendő tájhasználatú mezőgazdasági rendeltetésű övezet:

Má-1 jelű övezetben épület nem helyezhető el.

Ev-1 jelű védett rendeltetésű erdőterület övezet:

27. § (3) (...) *Védett rendeltetésű erdőterületen épületek nem helyezhetőek el.*

Kosd:

Kosd Község Önkormányzat Képviselő-testületének Kosd Településrendezési Tervéről és annak leírásáról szóló 133/2006. (VII.27.) Kt. számú határozata, valamint Kosd Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Helyi Építési Szabályzatról szóló 8/2006. (07.28.) számú Kt. rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védelmi erdőterület övezet:

25. § (4) *Az (Ev) jelű védelmi erdőkben csak máshol és másként nem létesíthető nyomvonal jellegű építmények és műtárgyak helyezhetőek el, épület nem helyezhető el. A természetvédelmi területeken lévő védett erdők a szakhatóságokkal egyeztetett erdőtervnek megfelelő módon használhatók, ennek*

megfelelően helyezhetők el az erdő rendeltetésének megfelelő termelő-szolgáltató tevékenységeket kiszolgáló létesítmények, valamint az erdei turizmust szolgáló létesítmények.

Má-1 jelű korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület övezet:

26. § (2) b) A gyepterület ágyban nyilvántartott területen fenntartást, a bemutatást, az ismeretterjesztést szolgáló állattenyésztés építményei alakíthatók ki, ha a terület eléri a 3 ha-t.

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (HA/SZm)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má-1	3/20	3	7,5

Mk jelű kertés mezőgazdasági terület - volt zártkertek övezete:

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (TM2/SZm)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mk	1000/20	3	3,5

Nézsza:

Nézsza Község Önkormányzat Képviselő-testületének Nézsza Község helyi építési szabályzatáról szóló 9/2020. (XI.10.) önkormányzati rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védelmi erdő övezet:

31. § (3) Az Ev jelű övezetben épület nem építhető, mesterséges felület nem alakítható ki, bánya nem nyitható.

(4) Az Ev jelű övezetben csak erdei kilátó, magasles, továbbá a természetvédelemmel, ismeretterjesztéssel, oktatási- és kutatási céllal összefüggő építmények és berendezési tárgyak, továbbá távközlési és energetikai magasépítmény, adótorony, antenna helyezhetők el.

Eg jelű gazdasági rendeltetésű erdőterület övezet:

32. § (3) Az Eg jelű övezetekben a rendeltetésnek megfelelő erdő- és vadgazdálkodási célú építmények, valamint gazdasági épületek helyezhetők el.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Eg	100.000	0,5 (max. 500 m ²)	5,5

Má-sz1 jelű általános mezőgazdasági szántó övezet:

34. § (4) Az Má-sz1 jelű övezetben épület nem helyezhető el.

Má-sz2 jelű általános mezőgazdasági szántó övezet:

34. § (5) Az Má-sz2 jelű övezetben kizárólag a szántóföldi műveléshez, valamint e tevékenységhez kapcsolódó termékfeldolgozás, tárolás, árusítás építményei, továbbá egy kapcsolódó lakóépület helyezhető el.

(8) Az Má-sz2 övezetben épület és építmény csak birtokközponton helyezhető el.

(9) Birtokközpont kialakításának feltételei:

- a) A teljes mezőgazdasági birtoktest legalább 20 ha összterületű.
- b) A birtokközpontként kialakítható telek legkisebb területe: 1 ha
- c) A mezőgazdasági övezetek bármelyikébe eső, mezőgazdasági művelési ágban nyilvántartott terület igénybe vehető a birtoktest összterületébe történő beszámításánál, függetlenül attól, hogy az övezetben birtokközpont kialakítása engedélyezett, vagy sem.

(10) A birtokközpontként szolgáló telken épület az alábbi feltételek együttes teljesítésével építhető:

- a) a beépítés mértéke legfeljebb a birtokközpontként szolgáló telek 10%-a, illetve
- b) a teljes mezőgazdasági birtoktest összterületének legfeljebb 1%-a, továbbá
- c) legfeljebb 2.500 m² lehet.
- d) egy épület legnagyobb bruttó alapterülete 800 m².
- e) az épületek és építmények megengedhető maximális épületmagassága 7,5 méter.

Má-gy jelű általános mezőgazdasági terület – gyep övezet:

35. § (2) Az Má-gy jelű övezetben a legelő-, és a gyepgazdálkodáshoz, valamint a legeltetési, almostrágyás állattartáshoz kapcsolódó termékfeldolgozás, tárolás, árusítás, szolgáltatás épületei helyezhetők el.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má-gy	50.000	1	4,5

Má-gyü jelű általános mezőgazdasági terület – gyümölcsös:

36. § (2) Az Má-gyü övezetben kizárólag a szőlő- és gyümölcsstermeléshez, illetve szántóföldi műveléshez, valamint e tevékenységekhez kapcsolódó termékfeldolgozás, tárolás, árusítás épületei és építményei helyezhetők el.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má-gyü	2.000	3	4,0

A szabályozási terv egy tervezett szennyvíztisztító telepet (2x60m3/d) jelöl a 095/2 hrsz-ú út területén.

A fenti övezeteken túl a Natura 2000 területeken V jelű vízgazdálkodási terület övezetbe sorolt vízfolyások is keresztülfolyanak.

Nógrádsáp:

Nógrádsáp község képviselő-testületének 48/2006. (V.11.) határozata a településszerkezeti tervről, valamint Nógrádsáp község képviselő-testületének a helyi építési szabályzatról szóló 8/2006. (VI.23.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védelmi rendeltetésű erdőterület:

28. § (3) A védelmi erdők területén építményt elhelyezni nem lehet (...).

Ősagárd:

Ősagárd Község képviselő-testületének a településszerkezeti tervről szóló 48/2002. (XII.19.) határozata, valamint Ősagárd község képviselő-testületének a helyi építési szabályzatról szóló 18/2002. (XII.20.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetbe tartoznak:

E jelű erdőterület övezet:

26. § (4) A 100.000 m²-t (10 ha) meghaladó nagyságú területen
- az erdő rendeltetésének megfelelő építmények,
 - biztonsági szempontból szükséges őrház,
 - közlekedési és szállítási építmények helyezhetők el, 0,5%-os beépítettséggel.

Penc:

Penc Község Önkormányzata képviselő-testületének a településszerkezeti tervről és leírásáról szóló 75/2004. (V. 29.) KT. határozata, valamint Penc Község Önkormányzata Képviselő-testületének Penc Község Építési Szabályzatáról szóló 8/2004. (V.29.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Eg jelű gazdasági erdőterület övezet:

20. § (5) Az Eg jelű övezetbe tartozó földrészletek legalább 85 %-ban zárt, őshonos faállománnyal telepítendőek be. Fennmaradt részük gyepes és cserjés területként alakítandó ki. Az övezetben a 10 ha.-t meghaladó területnagyságú telken 0,5 %-os beépítettséggel, legfeljebb 5,0 méter magas erdőgazdasági, turisztikai, építmények építhetők.

Má-1,2 jelű általános mezőgazdasági terület övezetek:

21. § (4) Az Má-1 jelű övezetbe tartozó földrészletek az árutermelésre alkalmas termőföldek területe - elsődlegesen szántók és ültetvények - ahol a mezőgazdasági termeléshez szükséges gazdasági épületek elhelyezhetők, ha a telek területe legalább 2,0 ha. Az övezetben 1,5 hektárnál kisebb telek nem alakítható ki, kivéve az övezeti határ mentén történő telekalakítást.

(5) Az Má-2 jelű korlátozott használatú általános mezőgazdasági övezetben csak az oktatást és a bemutatást, az ismeretterjesztést és az idegenforgalmat szolgáló mezőgazdaság építményei alakíthatók ki. Korlátozott használatú területeken 2 hektárnál kisebb telek nem létesíthető kivéve, az övezeti határ mentén történő telekalakítást.

Mk jelű kertés mezőgazdasági terület övezete:

21. § (7) Az Mk jelű övezetbe tartozó földrészletek az intenzív (pl. bogyósgyümölcs) mezőgazdasági termelés helyszínei.

Övezet jele	kialakítható és beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mk	2500	3 (az épület beépített alapterülete a 3.000 m ² -nél nagyobb telken legfeljebb 90 m ² lehet)	3,5

Ko jelű különleges obszervatórium terület övezete:

16. § (1) A Ko jelű területek a tudományos kutatás és az azt kiszolgáló rendeltetésű építmények helyezhetők el.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Ko	5000	10	7,5

Gksz jelű kereskedelmi, szolgáltató terület övezet: (0209/1 'b', 0209/2, 0216, 0211/1 hrsz)

13. § (2) A területen elhelyezhető:

- Mindenfajta, nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épület,
- A gazdasági tevékenységi célú épületen belül a tulajdonos, a használó és a személyzet számára szolgáló lakások,
- Igazgatási, egyéb irodaépület,
- Egyházi épület.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Gksz	3000	30	7,5

A fenti övezeteken túl a Natura 2000 területeken V jelű vízgazdálkodási terület övezetbe sorolt vízfolyások, állóvizek és Vm jelű övezetbe sorolt vízmosások is találhatóak.

Püspökhatvan:

Püspökhatvan Község Önkormányzat képviselő-testületének a településszerkezeti tervről szóló 82/2004. (XI.16.) határozata, valamint Püspökhatvan község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 12/2004. (XI.19.) Önt. számú rendelet alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű védő erdőterület övezet:

27. § (3) Az (Ev), (Evt) jelű védelmi erdőkben csak máshol és másként nem létesíthető nyomvonal jellegű építmények és műtárgyak helyezhetők el.

Má jelű általános mezőgazdasági övezet:

28. § (3) A beépítés szabályai

a) mezőgazdasági területen: OTÉK 29. § (3), (4), (5), (6), (6), (8) bekezdés szerint meghatározott beépítéssel csak magastetős építmény építhető általános mezőgazdasági területen max. 7,5 m épületmagassággal, lakóépületnél max. 4,5 m épületmagassággal

- lakóépületenként a beépített alapterület legfeljebb 200 m² lehet

(OTÉK előírásai – lásd Acsa településrendezési eszközeinek bemutatásánál)

Mák jelű korlátozott hasznosítású mezőgazdasági terület:

28. § (2) d) korlátozott hasznosítású mezőgazdasági területen csak a gazdálkodással kapcsolatos tájba illő épületek (istálló, karám, takarmánytároló), kerítések (fából épített, sövény) létesíthetők.

Kb jelű különleges bányaterület:

24. § (7) Különleges bányaterület (Kb)

- a) Jelenlegi funkció: felhagyott bányák, melyek közül a külterületi övezeti terven jelölt bánya rekultivációs terv alapján ideiglenes törmeléklerakó helyként üzemel

- b) *Telkek kialakítására vonatkozó méretek: kialakult állapot*
 c) *Környezetterhelés: az eredeti állapot visszaállítása céljából folyamatos rekultiváció*

Püspökszilágy:

Püspökszilágy Község Önkormányzatának a helyi építési szabályzatról szóló 7/2004. (XII. 10.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

E jelű erdőövezet:

15. § (5) Az erdőgazdálkodási tevékenységek területein a rendeltetéssel összeegyeztethető építmények helyezhetők el.

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
E	kialakult	1	3,0

M jelű mezőgazdasági övezet:

16. § (2) A mezőgazdasági övezetek telkei a növénytermesztési és az állattenyésztési tevékenységek területei, ezért itt jellemzően a mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás építményei helyezhetők el.

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
M	720	6	4,5

Rád:

Rád Község Önkormányzat képviselő-testületének a településszerkezeti tervről szóló 117/2004. (IX.20.) határozata, valamint Rád Község Képviselő-testületének Rád Helyi Építési Szabályzatáról szóló 6/2004. (IX.21.) rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Eg jelű gazdasági erdő övezet:

24. § (3) Az övezetben építés az OTÉK 28.§ (4) bek. szerint engedélyezhető. Előírandó a hagyományos építőanyag használat.

OTÉK 28. § (4) Az erdőterület telkén

a) gazdasági rendeltetésű erdőterületen legfeljebb 0,5%-os beépítettséggel,

b) közjóléti rendeltetésű erdőterületen legfeljebb 5%-os beépítettséggel

az erdő rendeltetésének megfelelő építmények helyezhetők el.

Ee jelű egészségügyi- szociális, turisztikai erdő övezet:

25. § (1) Az Ee jelű övezetbe tartozó földrészleteken az erdő rendeltetésének megfelelő építmények helyezhetők el előzetes elvi építési engedélyezési eljárás lefolytatása után. Előírandó a hagyományos építőanyag-használat. Legalább 75 % -ban zárt, őshonos faállománnyal telepítendő be. Fennmaradt részük gyepes és cserjés területként alakítandó ki.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke	építménymagasság megengedett legnagyobb mértéke

		(%)	(m)
Ee	10.000	5	7,5

Má jelű általános mezőgazdasági (szántó) övezet:

29. § (1) Az Má jelű övezetbe tartozó földrészletek a szántóföldi mezőgazdasági termelés helyszínei, ahol egységesen az OTÉK 29.§ -ának rendelkezései érvényesek. Előírandó a hagyományos építőanyag használat.

(OTÉK előírásai – lásd Acsa településrendezési eszközeinek bemutatásánál)

Mák jelű általános mezőgazdasági korlátozott (ligetes legelő, rét, gyep) övezet:

30. § (1) Az Mák jelű övezetbe tartozó földrészletek a feltehetően újból megélénkülő kisállat-legeltetés helyszínei. Az övezetben építmények nem létesíthetők.

Mk kertes mezőgazdasági övezet:

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	építménymagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mk	1500	3	4,0

Mkt jelű kertes mezőgazdasági övezet építési tilalommal:

28. § (1) Az Mkt jelű övezetek területei zömmel a volt zártkerti területeken alakultak ki, ahol a belterület közelsége, vagy attól távol a művelés felhagyása nem teszi szükségessé építmények létrehozását. Új területeken a további felaprózódás megakadályozása érdekében a kialakítható telek területét legalább 1500 m²-ben kell meghatározni.

A fenti övezeteken túl a Natura 2000 területeken V jelű vízgazdálkodási terület övezetbe sorolt vízfolyások is keresztülfolynak.

Szendehely:

Szendehely Község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 1/2003. (II. 27.) önkormányzati rendelet alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Ev jelű övezetre a helyi építési szabályzat nem tartalmaz előírásokat.

Eg jelű gazdasági célú erdőterület övezete:

27. § (4) A 100.000 m²-t (10 ha) meghaladó nagyságú területen

- az erdő rendeltetésének megfelelő építmények,
- biztonsági okból szükséges őrház,
- közlekedési és szállítási építmények helyezhetők el, 0,5%-os beépítettséggel.

Má jelű általános mezőgazdasági terület övezete:

29. § (3) A mezőgazdasági területen

- az 1000 m²-t el nem érő területű telken építményt elhelyezni nem szabad
- az 1000-2000 m² közötti területnagyságú telken – a nádas, a gyep és a szántó művelési ágban nyilvántartottak kivételével – 3%-os beépítettséggel egy gazdasági épület és terepszint alatti építmény (pince) helyezhető el
- a 2000 m²-t meghaladó területű telken építmény 3%-os beépítettséggel helyezhető el.

(4) Mezőgazdasági területen lakóépület, szőlő, gyümölcs és kert művelési ág esetén 3000 m², egyéb művelési ág esetén 6000 m² telekterület felett helyezhető el úgy, hogy a megengedett 3%-os beépítés felét (1,5%) nem haladhatja meg. A különálló lakóépület építménymagassága max. 4,50 m lehet.

Sp/2 jelű különleges sportpálya övezet: (034/3 hrsz)

16. § (2) A sportpálya területén csak a funkcióval összefüggő építmények helyezhetők el (öltöző, szertár, lelátó, klubház) max. 10%-os beépítettséggel.

Vác:

Vác Város Önkormányzat Képviselő-testületének Vác Város Településszerkezeti tervéről szóló 268/2017. (XI. 23.) kt. határozata, valamint Vác Város Önkormányzat Képviselő-testületének a Helyi Építési Szabályzatról szóló 30/2017. (XI. 24.) sz. rendelete alapján a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

E jelű erdőövezet:

67. § (4) Az E jelű erdőövezetben elhelyezhető építmények:

- a.) az erdő rendeltetésének megfelelő termelő-szolgáltató tevékenységeket kiszolgáló építmények (pl. farakodó építményei, erdészház, vadászház, állattetők)
- b.) az erdei turizmust szolgáló építmények (jellemzően turistaút, erdei pihenő, tűzrakó, esőbeálló, kilátó, parkolók)

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
E	100.000	0,03	8,0

Ev jelű védelmi célú erdők övezete:

67. § (5) Az Ev jelű védelmi célú erdők övezetében elhelyezhető építmények a máshol és másként nem létesíthető:

- a.) nyomvonal jellegű építmények és műtárgyak
- b.) a kutatást és az ismeretterjesztést szolgáló, épületnek nem minősülő építmények
- c.) a honvédelmet és belbiztonságot szolgáló műtárgyak

Mátt jelű természeti területek mezőgazdasági övezete:

68. § (4) Az Mátt jelű övezetben elhelyezhető építmények:

- a) a mezőgazdasági termeléshez (növénytermesztés és feldolgozás, állattartás és feldolgozás) szükséges építmények (jellemzően állattartó épületek, terménytárolók, szárítók, gépjárműtárolók, gépjavítók, trágyatárolók)
- b) a mezőgazdasági termelés miatt indokolt „kintlakáshoz” szükséges lakóépület.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mátt	1.000.000 (100 ha)	0,1	7,0

Má jelű általános mezőgazdasági övezet:

68. § (2) Az Má jelű övezetben jellemzően elhelyezhető építmények:

- a) a mezőgazdasági termeléshez (növénytermesztés és feldolgozás, állattartás és feldolgozás) szükséges építmények (jellemzően állattartó épületek, terménytárolók, szárítók, gépjárműtárolók, gépjavitók, trágyatárolók)
- b) a mezőgazdasági termelés miatt indokolt „kintlakáshoz” szükséges lakóépület.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má	gazdasági épület: 300.000 (30 ha) lakó + gazdasági épület: 500.000 (50 ha)	1	7,0

Mk jelű kertövezet:

68. § (6) Az **Mk-2** jelű övezetben elhelyezhető építmények:

- a) a szőlő- és gyümölcsstermesztéshez, kertműveléshez, állattartáshoz szükséges építmények (jellemzően pince, prэшáz, gyümölcs- és szerszámtárolók, egyéb terménytárolók, gépjárműtárolók, gépjavitók, állattartó épületek, trágyatárolók)
- b) a mezőgazdasági termelés miatt indokolt „kintlakáshoz” szükséges lakóépület

(7) Az **Mk-3** jelű övezetben elhelyezhető építmények:

- a) a szőlő- és gyümölcsstermesztéshez, kertműveléshez szükséges építmények (jellemzően pince, prэшáz, gyümölcs- és szerszámtárolók)
- b) a mezőgazdasági termelés miatt indokolt „kintlakáshoz” szükséges lakóépület

(8) Az **Mk-4** és **Mk-5** jelű övezetben elhelyezhető építmények:

- a) a szőlő- és gyümölcsstermesztéshez, kertműveléshez, állattartáshoz szükséges építmények (jellemzően pince, prэшáz, gyümölcs- és szerszámtárolók, egyéb terménytárolók, gépjárműtárolók, gépjavitók, állattartó épületek, trágyatárolók)
- b) a mezőgazdasági termelés miatt indokolt „kintlakáshoz” szükséges lakóépület (tanya)

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Mk-2	gazdasági épület: 1500 lakó + gazdasági épület: 20.000 (2 ha)	0,5	5,5
Mk-3	gazdasági épület: 720 lakó + gazdasági épület: 3000	3	4,5
Mk-4	3000	3	4,5

Kb jelű különleges bányatelkek és bányüzemi területek övezet:

50. § (2) Az építési övezetben elhelyezhető építmények:

- a) a bányüzemeltetéshez szükséges irodai és szociális szükségleteket kiszolgáló építmények
- b) porta és mérleg épület
- c) a kitermelt anyag kezeléséhez (aprítás, osztályozás, rakodás, stb.) szükséges építmények
- d) szolgálati lakás
- e) A terület, illetve egy része idényjellegű használatát (sport, szabadidő) biztosító épületek

Övezet jele	kialakítható telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Kb	50.000 (5 ha)	10	8,0

Tk jelű természetközeli terület övezet:

70. § (2) Az SZT-n Tk jellel jelölt természetközeli területeken épületet elhelyezni nem lehet.

A Natura 2000 területeket is érinti a szabályozási terven feltüntetett M2 gyorsforgalmi út elvi nyomvonalváltozata.

A fenti övezeteken túl a Natura 2000 területeken Vvm jelű a felszíni vízvezetésben szerepet játszó vízművek övezete is megtalálható.

Vácduka:

Vácduka Község Önkormányzat képviselő-testületének a településszerkezeti tervről szóló 27/2019. (II.28.) sz. ök. határozata, valamint Vácduka Község Önkormányzat képviselő-testületének Vácduka Község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 3/2019. (III.1.) önkormányzati rendelete a Natura 2000 területen található helyrajzi számok az alábbi övezetekbe tartoznak:

Má-sz1 jelű általános mezőgazdasági terület – szántó övezet:

32. § (7) Az Má-sz1 jelű övezetben kizárólag a szántóföldi műveléshez, állattartáshoz, termékfeldolgozáshoz, tároláshoz, árusításhoz, valamint az ezekhez kapcsolódó helyben lakáshoz szükséges épületek helyezhetők el.

Övezet jele	beépíthető telek megengedett legkisebb területe (m ²)	beépítettség megengedett legnagyobb mértéke (%)	épületmagasság megengedett legnagyobb mértéke (m)
Má-sz1	10.000	1,5	5,0

Ev jelű védelmi erdők övezete:

29. § Az „Ev” jelű területek övezetében épület nem helyezhető el és mesterséges felületek sem létesíthetők, kivéve a védett erdő kezeléséhez szükséges építményeket.

Felhasznált irodalom

- Bölöni János, Molnár Zsolt és Kun András (Szerk.) (2011): Magyarország Élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója, ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót, 441 pp.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest pp. 589-607.
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – (kézirat) Földművelésügyi Minisztérium, Budapest.
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár, 955 pp.
- Király G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalfő, 616 pp.
- Pál Attila és Szabadfalvi András (2018): A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) NATURA 2000 területlepkészeti felmérése. - Szalkay József Magyar Lepkészetűi Egyesület, kézirat 16 pp.
- Pintér Balázs – Tímár Gábor (szerk.) (2009): A Naszály természetrajza – Rosalia 5. Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Esztergom, 431 pp.
- Merkl Ottó és Németh Tamás (2018): Kutatási jelentés A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) szaproxilofág bogarainak felmérése, különös tekintettel a Natura 2000 jelölő, védett és fokozottan védett fajokra. - Magyar Természettudományi Múzeum. Budapest kézirat 29 pp.
- Varga András (2018): Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) apró fillérsiga (*Anisus vorticulus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és a hasas törpecsiga (*Vertigo moulińska*) állománya. kézirat 11 pp.
- Mihókovics Eszter-Rozner György (2020): Zoológiai adatgyűjtés eredményei a Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI 20038) vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítéséhez. Szitakötők – Odonata. Dél-Balaton Természetvédelmi Egyesület Balatonkeresztúr. kézirat 9 pp.
- Somogyi Gabriella (2017): A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó program O5x5_033 Naszály megnevezésű 5×5 km-es mintavételi kvadrátjának élőhelyterképezése. Budapest kézirat 90 pp.
- Világháló oldalak:
- A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja: www.termeszetvedelem.hu
- A Natura 2000 hálózat magyar honlapja: www.natura.2000.hu
- Magyarország Élőhelyeinek Térképi Adatbázisa: www.novenyeterkep.hu
- Vízgyűjtő gazdálkodási tervek:
www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149
- 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról összefoglaló:
http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai:

<https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

https://njt.hu/njt.php?onkormanyzati_rendeletek

Bata K., Varga I., Takács G. (2011): Védett edényes növényfajok monitorozása. Természetvédelmi Információs Rendszer. Központi protokoll. Kézirat. Interneten elérhető:

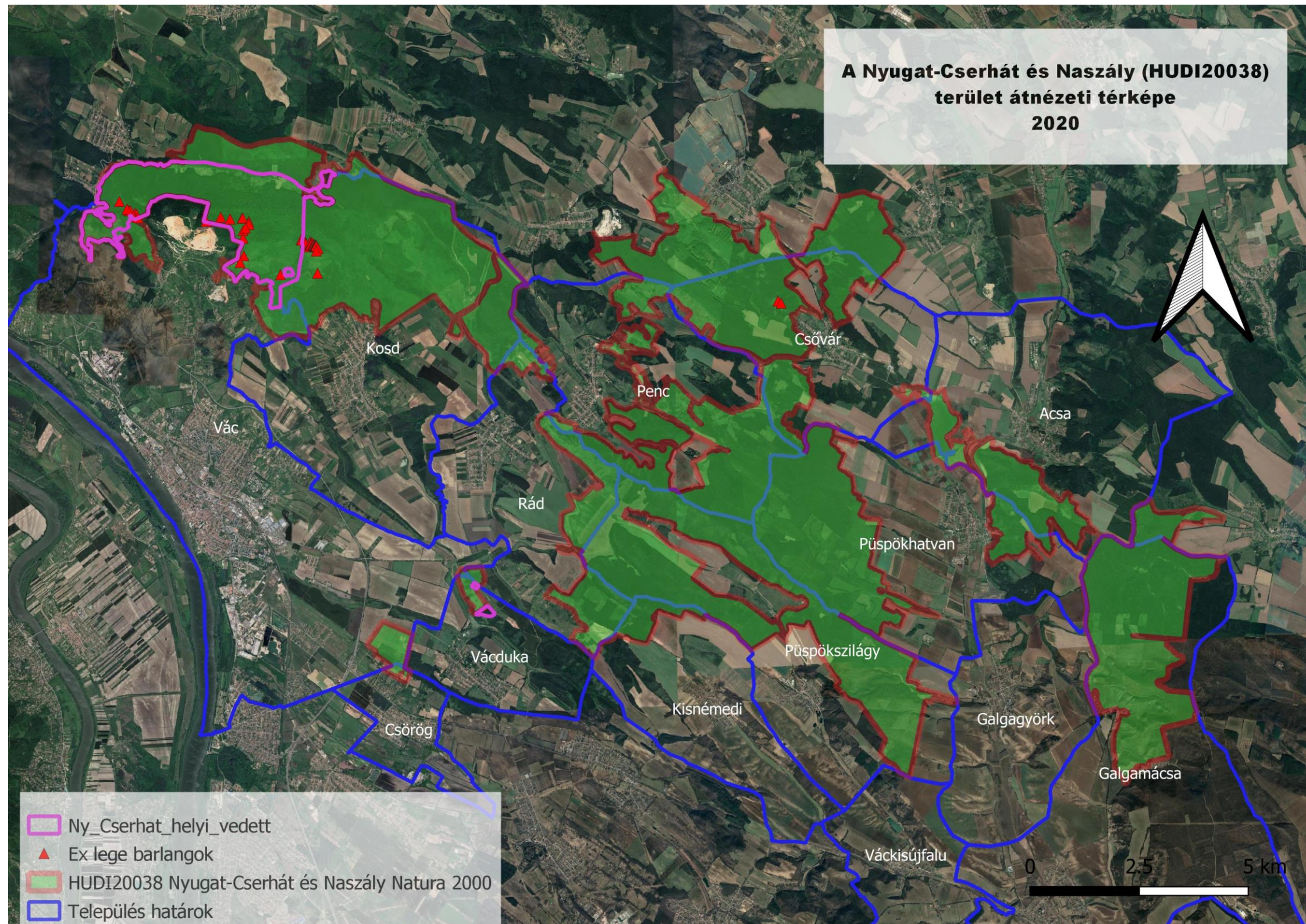
http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/NBmR/N%C3%B6v%C3%A9nyfajok/TIR%20NBmR%20V%C3%A9dett%20ed%C3%A9nyes%20n%C3%B6v%C3%A9nyfajok%20monitoroz%C3%A1sa_protokoll_jelent%C3%A9smint%C3%A1val_2011_05_19.pdf. Takács

G., Molnár Zs. (szerk.) (2009): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer XI. Élőhely-térképezés. Második átdolgozott kiadás. Vácrátót 77 pp. Interneten elérhető (kizárólag):

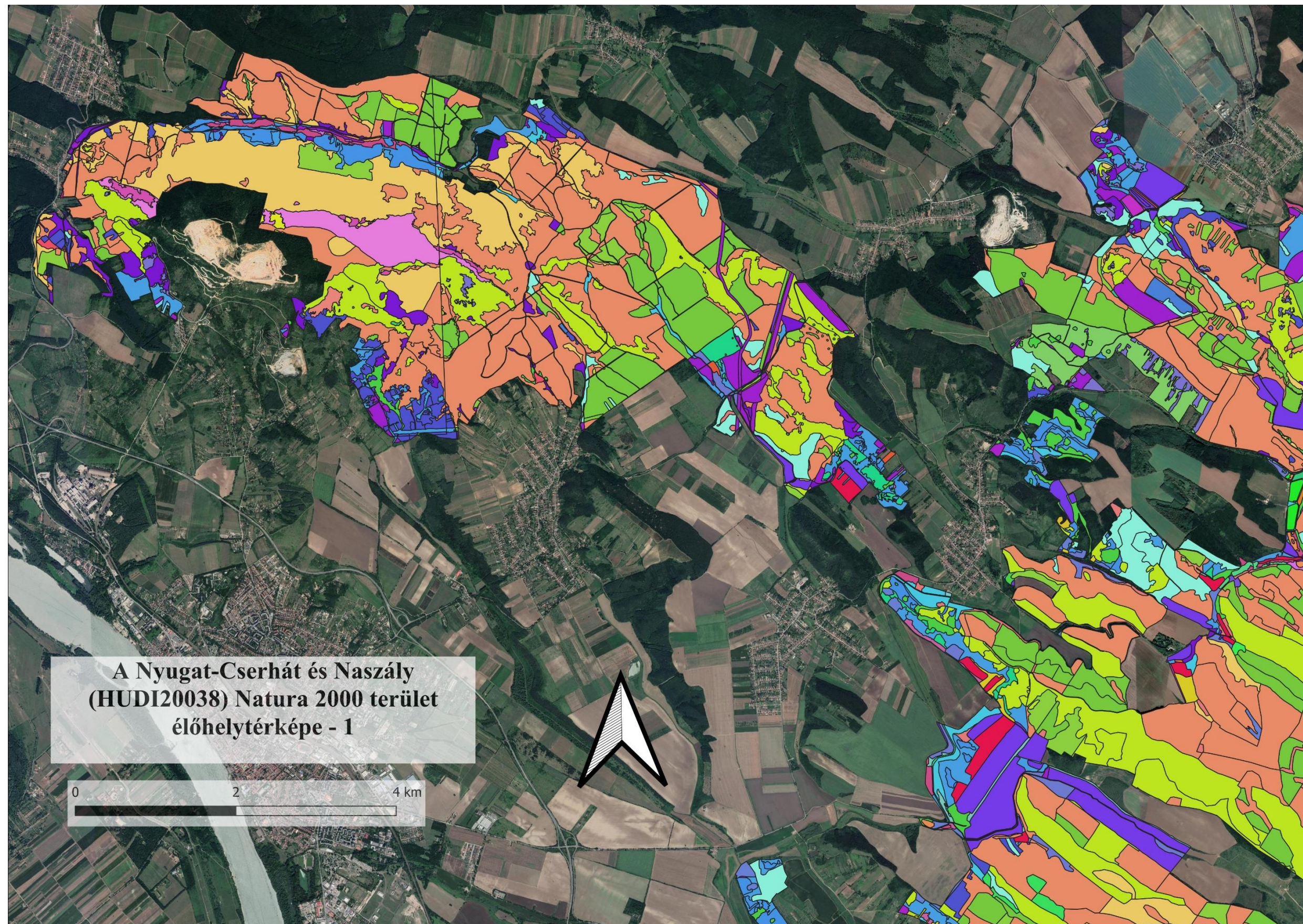
http://www.obki.hu/publikacio/pdf_anyagok/Elohely_terkepezes_NBMR.pdf Mellékletek

1. melléklet: A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) Natura 2000 terület átnézeti térképe
2. melléklet: A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) Natura 2000 terület élőhelytérképei
2. melléklet: A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) Natura 2000 terület élőhelytérképe - jelmagyarázat
3. melléklet: A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) Natura 2000 terület élőhelytípusai

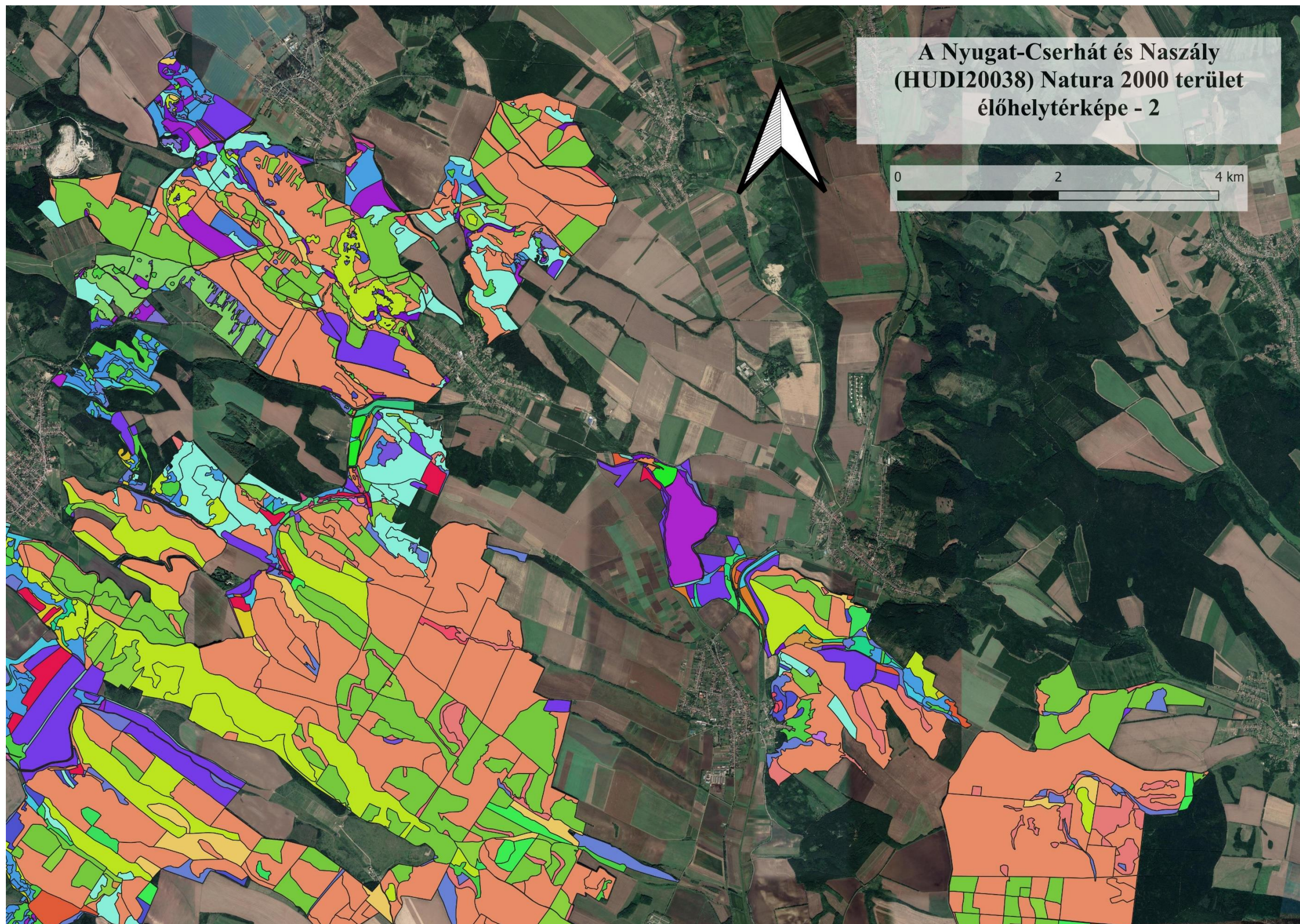
1. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület átnézeti térképe

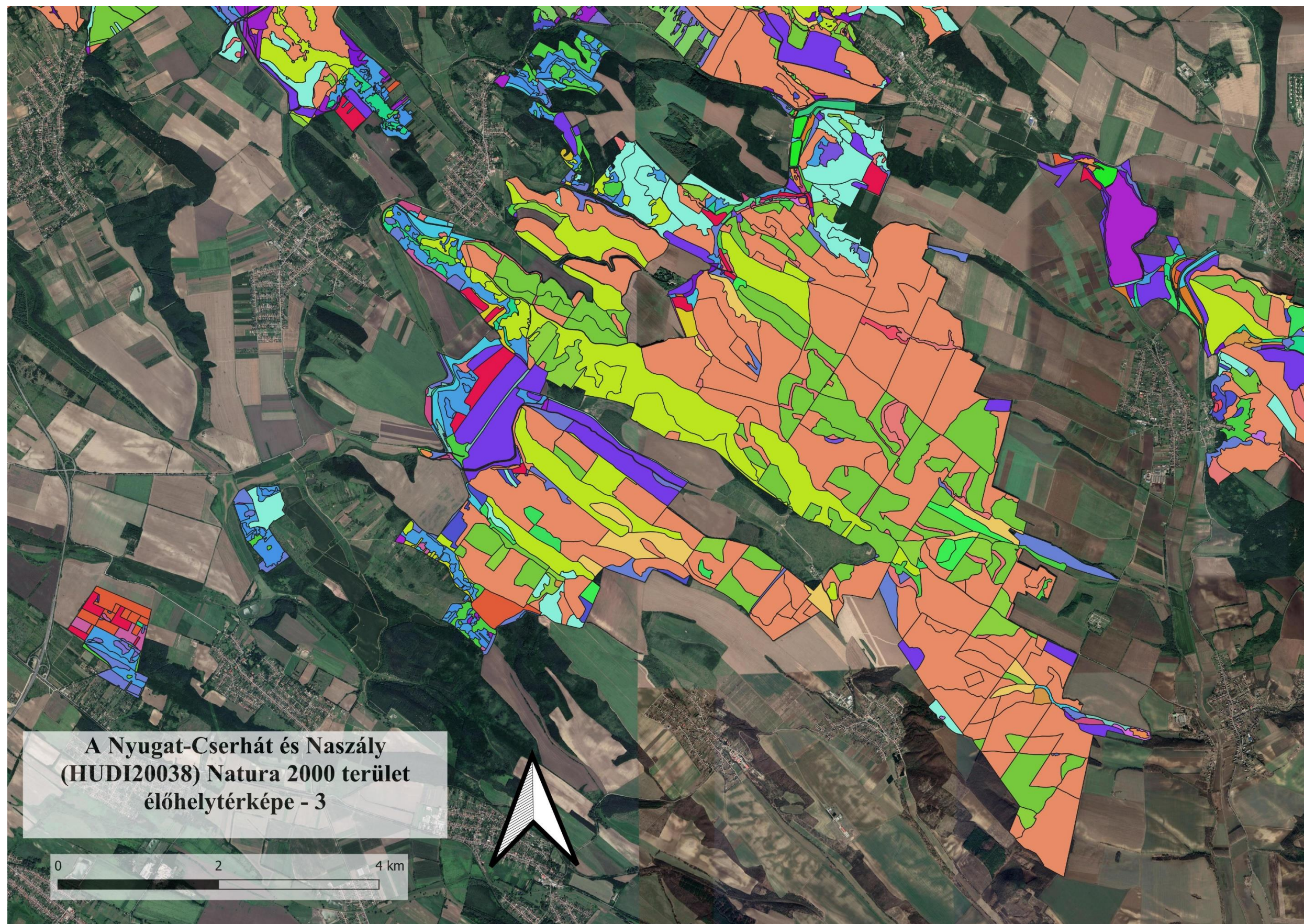
2. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelytérképe - 1

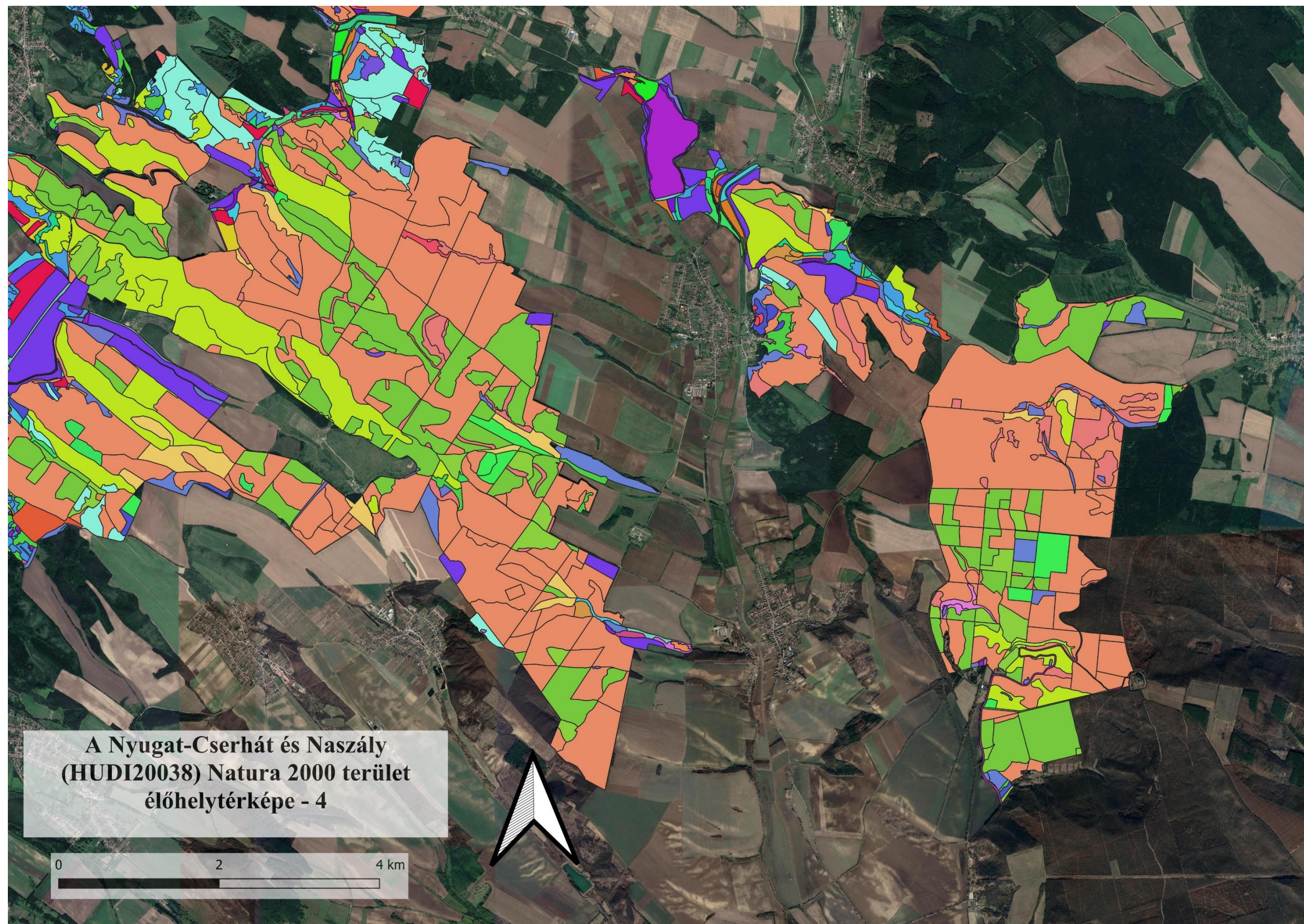
2. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelyterképe - 2

2. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelytérképe - 3

2. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelytérképe - 4

2. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelytérképe -

■ Ac	Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete
■ B1a	Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
■ B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
■ B5	Nem zsombékoló magassárrétek
■ D34	Mocsárrétek
■ D5	Patakparti és lápi magaskórósok
■ E1	Franciaperjés rétek
■ E2	Veres csenkeszes rétek
■ G2	Mészkedvelő nyílt sziklagyepek
■ G3	Nyílt szilikátgyepek és törmeléklejtők
■ H2	Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek
■ H3a	Köves talajú lejtősztyepek
■ H4	Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
■ H5a	Lőszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
■ J4	Fűz-nyár artéri erdők
■ K2	Gyertyános kocsánytalan tölgyesek
■ K5	Bükkösök
■ L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek
■ L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek
■ L2b	Cseres-kocsányos tölgyesek Hegylábi zárt erdőssztyepp tölgyesek
■ L2x	Hegylábi zárt erdőssztyepp tölgyesek
■ LY1	Szurdokerdők
■ LY2	Törmeléklejtő-erdő
■ LY3	Bükkös sziklaerdők
■ M6	Sztyeppcserjés
■ M7	Sziklai cserjések
■ M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek
■ OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
■ OB	Jellegtelen üde gyepek
■ OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
■ OD	Lágyszárú özönfajok állományai
■ OF	Magaskórós ruderális gyomnövényzet
■ OG	Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet
■ P1	Őshonos fafajú fiatalosok
■ P2a	Üde és nedves cserjések

Jelmagyarázat

■ P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
■ P45	Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek
■ P7	Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök
■ P8	Vágásterületek
■ RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
■ RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
■ RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
■ RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők Ültetett akácok
■ S1	Nemesnyarasok
■ S2	Egyéb tájidegen lombos erdők
■ S3	Ültetett erdei- és feketefenyvesek
■ S4	Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek
■ S5	Nem őshonos fafajok spontán állományai
■ S6	Facsoportok, erdősávok és fasorok
■ S7	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák
■ T1	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
■ T10	Fiatal parlag és ugar
■ T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
■ T7	Intenzív szőlők és gyümölcsösök
■ T8	Extenzív szőlők és gyümölcsösök
■ T9	Kiskertek
■ U10	Fiatal parlag és ugar
■ U11	Út és vasúthálózat
■ U2	Kertvárosok, szabadidős tevékenységek
■ U3	Falvak, falu jellegű külvárosok
■ U4	Telephelyek, roncsterületek
■ U6	Nyitott bányafelületek
■ U8	Folyóvizek
■ U9	Állóvizek

3. melléklet A Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) terület élőhelytípusai

Á-NÉR R kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
Ac	Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete	3150	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	0,0666	0,00
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások		-	7,6747	0,08
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet		-	0,0178	0,00
B5	Nem zsombékoló magassárrétek		-	5,1372	0,05
D34	Mocsárrétek	6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétei	0,4807	0,01
D5	Patakparti és lápi magaskórósok	6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	4,0671	0,04
E1	Franciaperjés rétek	6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	55,6440	0,58
E2	Veres csenkeszes rétek	6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	0,8735	0,01
G2	Mészkedvelő nyílt sziklagyepek	6190	Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	0,1412	0,15
G3	Nyílt szilikátgyepek és törmeléklejtők	6190	Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	0,4429	0,00
H2	Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek	6240*	Szubpannon sztyeppék	8,6503	0,09
H3a	Köves talajú lejtősztyepek	6240*	Szubpannon sztyeppék	48,3889	0,50
H4	Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	6210	Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	111,6986	1,16
H5a	Lőszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	6240*	Szubpannon sztyeppék	46,3407	0,48
J4	Fűz-nyár ártéri erdők	91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőrös (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	26,6010	0,28
K2	Gyertyános kocsánytalan tölgyesek	91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Caprinus</i>	500,8738	5,21

Á-NÉR R kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
			<i>betuluszal</i>		
K5	Bükkösök	9130	Szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>)	12,0361	0,13
L1	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	880,7056	9,17
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	3899,6563	40,58
L2b	Cseres-kocsányos tölgyesek	91M0	Pannon cseres-tölgyesek	60,8707	0,63
L2x	Hegylábi zárt erdőssztyepp tölgyesek	91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> szel	29,2136	0,30
LY1	Szurdokerdők	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	3,3137	0,03
LY2	Törmeléklejtő-erdő	9180*	Lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio – Acerion</i> erdői	87,3756	0,91
LY3	Bükkös sziklaerdők	9150	A <i>Cephalanthero-Fagion</i> közép-európai sziklai bükkösei mészkövön	2,9499	0,03
M6	Sztyeppcserjés	40A0*	Szubkontinentális peripannon cserjések	0,2569	0,00
M7	Sziklai cserjések	40A0*	Szubkontinentális peripannon cserjések	0,1137	0,00
M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek	6210	Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	86,0404	0,90
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	-	-	11,2770	0,12
OB	Jellegtelen üde gyepek	-	-	67,7464	0,71
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	-	-	134,5394	1,40
OD	Lágyszárú özönfajok állományai	-	-	15,6018	0,16
OF	Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	-	-	3,5502	0,04
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszavnövényzet	-	-	4,9910	0,05
P1	Őshonos fafajú fiatalosok	-	-	1264,9961	13,16
P2a	Üde és nedves cserjések	-	-	16,5306	0,17
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	-	-	266,5930	2,77
P45	Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek	-	-	8,0214	0,08

Á-NÉR R kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
P7	Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök		-	12,5816	0,13
P8	Vágásterületek		-	262,9177	2,74
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok		-	156,1538	1,63
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők		-	136,5624	1,42
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők		-	11,4197	0,12
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők		-	118,0238	1,23
S1	Ültetett akácok		-	389,8262	4,06
S2	Nemesnyarasok		-	9,1214	0,09
S3	Egyéb tájidegen lombos erdők		-	14,8186	0,15
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek		-	121,8923	1,27
S5	Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek		-	10,5243	0,11
S6	Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok		-	113,8835	1,19
S7	Nem őshonos fafajok spontán állományai		-	3,8842	0,04
T1	Egyéves intenzív szántóföldi kultúrák		-	321,6312	3,35
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák		-	65,1807	0,68
T7	Intenzív szőlők és gyümölcsösök		-	3,9781	0,04
T8	Extenzív szőlők és gyümölcsösök		-	3,7474	0,04
T9	Kiskertek		-	1,2025	0,01
T10	Fiatallag és ugar		-	54,2758	0,56
U2	Kertvárosok, szabadidős tevékenységek		-	0,5370	0,01
U3	Falvak, falu jellegű külvárosok		-	0,5937	0,01
U4	telephelyek, roncterületek		-	1,9223	0,02
U6	Nyitott bányafelületek		-	2,0006	0,02
U8	Folyóvizek		-	8,7079	0,09
U9	Állóvizek		-	13,7295	0,14
U10	Tanyák, családi gazdaságok		-	57,1562	0,59

Á- NÉ R kód	ÁNÉR élőhely elnevezése	N2000 kód	Natura 2000 élőhely elnevezése	Terület (ha)	Terület (%)
U11	Út és vasúthálózat		-	39,7671	0,41
	Összesen:			9609,2162	100,00 %